MURATHAN MUNGAN

GEYİKLER LANETLER

MURATHAN MUNGAN • GEYİKLER LANETLER

Murathan Mungan'ın oyunları

MEZOPOTAMYA ÜÇLEMESİ

MAHMUD İLE YEZİDA
T. İş Bankası Kültür Yayınları, Nisan 1980
İkinci Basım: Metis Yayınları, Ekim 1992

TAZİYE
Dost Kitabevi Yayınları, Mart 1982
İkinci Basım: Metis Yayınları, Ekim 1992

GEYİKLER LANETLER
Metis Yayınları, Ekim 1992

BİR GARİP ORHAN VELİ

MEZOPOTAMYA ÜÇLEMESİ

Metis Yayınları
Başmusahip Sokak 3/2, Cağaloğlu / İstanbul

Metis Edebiyat Dizisi - 41
Geyikler Lanetler, *Mezopotamya Üçlemesi III*, Murathan Mungan
© Murathan Mungan
© Metis Yayınları, Mayıs 1992

Oyunun profesyonel ya da amatör topluluklar, dernek kuruluşları, okullar ve benzeri kurumlar tarafından her tür sahnelenmesi yazarın iznine bağlıdır.

Birinci Basım: Ekim 1992
Baskı Adedi: 3000

Yayın Yönetmeni: Müge Gürsoy Sökmen
Kapak Resmi: Fevzi Karakoç, 1992
Kapak Tasarımı: Semih Sökmen

ISBN 975-342- 015-3

Dizgi: Metis Yayıncılık Ltd.
Baskı: Ayhan Matbaacılık, Cilt: Örnek Mücellithanesi

Murathan Mungan

GEYİKLER LANETLER

METİS YAYINLARI

Geyikler Lanetler

, öndeyiş
PERDE ÖNCESİ
11

Birinci Oyun
KESİKBAŞ'ın İNTİKAMI
14

oyun arabaları
cam kâse
27

İkinci Oyun
TÜLLER TÜLLER TÜLLER
30

oyun arabaları
dilini tükürmek
50

Üçüncü Oyun
İLK KAN
53

oyun arabaları
duvarın kolları
70

Dördüncü Oyun
ORMAN
72

oyun arabaları
ağudaki rivayet
96

Beşinci Oyun
MAĞARA ve FAL
100

oyun arabaları
şarkı
136

Altıncı Oyun
KIRMIZI RÜYA
137

oyun arabaları
uykunun bedeni
154

Yedinci Oyun
DAİRE
159

sondeyiş
KÜLRENGİ
176

KİŞİLER

ANLATICI
CUDANA
TÜFEKLİLER
MUSTAFA BEY (KESİKBAŞ)
İNTİKAM CİNLERİ (YEDİ TANE)
BAKIR ile ÇOCUKLUĞU
SÛVEYDA
HİZMETKÂR KADIN
HALAY ÇEKENLER
KASIM
MUSTAFA BEY'in ON BEŞ YAŞI
HAZER BEY
KUREYŞA
BAŞEFSUNCU
EFSUNCULAR (DOKUZ TANE)
BERBER
BERBER'in GENÇLİĞİ
KÖYLÜLER
KADINLAR
ERKEKLER
HAZER BEY'in HAYALET OLAN BABASI
HİZMETLİLER
İNSAN BAŞLI YILAN
KASIM'ın ON BEŞ YAŞI
NÂSIR'ın ONBEŞ YAŞI
NÂSIR
MASKELİLER
TAHTIREVAN TAŞIYANLAR

BİRİNCİ KIZ
İKİNCİ KIZ
ÜÇÜNCÜ KIZ
ATEŞ KANATLI MELEKLER
SİDAR
DAVETLİLER
ATEŞ YUTANLAR
HOKKABAZLAR
CANBAZLAR
SİHİRBAZLAR
BAL ve SÜT TAŞIYANLAR
ATA KİŞİ
AŞİRET BÜYÜKLERİ
CÜCELER
HİZMETLİ

öndeyiş

PERDE ÖNCESİ

Üzerinde oyunda yer alan bütün kişilerin suretleri, mekânlar, ve oyundaki olayları canlandıran temsili resimler bulunan dev bir bez perde oyun alanının önüne gerilmiştir.

*Oyunun ilk ve son cümlesi gibi durmaktadır.**

Işıklar bu perde üzerinde bir süre kalır, ya da bir süre tarar.

Az sonra elinde uzun bir çubukla ANLATICI *girer.*

ANLATICI *perdedeki kişileri tanıtacak, öyküyü anlatacaktır.*

ANLATICI

Suyun toprağa değdiği yerde başlar bu efsane,
Kimi der: Bin yıl önce; Kimi der: Efsunlu zamanlarda,
Kimi der: Geçenleyin,
Kimi der: Düşümde.
Sözün kısası:
İşte size seyirlik bir hikâye!
Öyle bir hikâye ki,
Geyikleri ve Lanetleri anlatır;

* *Bu perde, daha çok taşbaskısı halk resimlerini düşündürecek naiflikte çizilmiş olmalı, çadır tiyatrolarının müşteri çekmek için kullandığı panoları da andırmalıdır.*

Kaldırın geyikleri, kaldırın lanetleri
Geriye hayatımız kalır.
Hayatımız dedikleri nedir ki zaten?
Tarih nedir? Zaman nedir?
Bir tek zaman vardır Asyada: Geniş Zaman
Geçmiş de, Gelecek de, Şimdi de
Geniş Zamandır.

(Öksürür, ya da başka bir şey. Konuya geçeceğini belli eder.)

Burada, şu perde üzerinde bir kavmin dört kuşaklık hikâyesi resmedilmiştir.

Her oyun bir yazgıdır.

Herkes oyununda kendi yazgısını oynar; Ya da oyunu yazgısı olur, diyelim.

İşte şurada gördüğünüz Hazer Bey'dir.

Babasına başkaldırıp da, kavmi ikiye böldüğünde daha yirmisinde yoktu.

Şu gördüğünüz kadın, karısı Kureyşa'dır. Gaipe gidip geldiği söylenir.

Oğulları Mustafa işte budur.

Hâlâ yaşadığı söylenir.

Mustafa'nın karısı Cudana ise şu gördüğünüzdür. İki oğul vermiştir ona: Kasım ile Nâsır.

Kasım ile Nâsır aynı kadınla evlenmişlerdir. Bu kadın şurada suretini gördüğünüz Sûveyda'dır. Her ikisinden de birer oğlan doğurmuştur. Kasım'ın oğluna Bakır, Nâsır'ın oğluna Sidar denilmiştir.

Bu oyunda oynayıp da sureti çizilmemiş olanlar vardır. Sureti belirip de ne olduğu bilinmeyenler vardır.

Onları tamamlamak size düşer.

— Sesini fısıltıya indirerek—

Şunlar cinlerdir. Oyun cinleri. Yazgı cinleri. Herkesi, her şeyi görürler. Ve kimseye görünmezler.

Onları görmek size düşer.

Biz gelelim sözümüze:

Bir zamanlar şarkın şimal tarafında, çok büyük bir kasr var imiş... *(Perde üzerinde şarkı, şimali gösterir.)* Diyeceksiniz ki, şark neresi? şimal neresi? nerenin şarkı? nerenin şimali? Diyelim ki, her yerin şarkı, her yerin şimali olsun. Her yere aynı uzaklıkta bir yer olsun... Olamaz mı? Neden olmasın? Dünya üzerinde kendimizi nereye yerleştirdiğimize bağlı bir şey değil midir bu? Hem çok fazla garba giden, sonunda şarka çıkar diye buyrulmuştur. Malumunuzdur. Sözün kısası nereye gideceksek, dünyanın yuvarlak olduğunu unutmadan gidelim.

Ve biz gene kasrımıza gelelim

Öyle bir kasr ki, eşi benzeri yok,

Öyle bir kasr ki, eşi benzeri olmasın diye yapılmış;

Kimi der: Ovanın düzündeymiş,

Kimi der: Ormanın koynunda, eskiden ceylan yatağıymış...

Şimdiyse taş taş üzerinde kalmamış;

Derler ki: Geyikten ve lanettendir.

Öyle sağlammış ki kasrın duvarları, yıkıcılar yüzyılda yıkabilmiş, derler.

Gerçeğin üzerinden çok zaman geçince, o gerçek efsunlanır. Dolayısıyla yüzyıl mıdır, değil midir? bilemeyiz; Hem nedir yüzyıl dedikleri, neye göre değişir?

Hangi gün yüzyıl olur? hangi yüzyıl bir günle anlatılır?

Yani demem o ki, gerçeğin üzerinden çok zaman geçince... E, peki gerçek nedir? diyeceksiniz. Olan bitendir, diyelim. Neye göre olan? neye göre biten? derseniz,

O zaman buyrun seyredelim.

Bez perde kalkar.

Birinci Oyun

KESİKBAŞ'IN İNTİKAMI

Kısık ışıklar... Her yer loş ve gölgeli...

Bir dehlizde giderek büyüyen ayak sesleri, zincir şakırtıları, açılan kilitler, açılıp kapanan kapıların tok sesi yankılana yankılana duyulur. Sesler yaklaşır, bu ürkütücü seslerin ardından kısa, derin ve aynı ürkütücülükte bir sessizlik.

*Ansızın sahne sağındaki çift kanatlı, zifiri koyuluktaki siyah kapı açılır. Gözleri kör edecek yoğunlukta bir ışık, açılan kapıyla birlikte sahne sağını aydınlatır.**

Önde Cudana, ardında Tüfekliler sert, kararlı adımlarla girerler. İki Tüfekli hemen kapının iki yanında nöbet durur, öteki ikisi Cudana'yla birlikte sahne önüne doğru dimdik yürürler. Bu arada kapılar kapanmış, sahne kendi ışığına geri dönmüştür. Cudana'nın hemen ardında ve iki yanında yürüyen iki Tüfekli öne geçer ve eğilip sahne zeminindeki kapağı ağır ağır kaldırırlar. Aynı yoğunlukta bir ışık bu kez aşağıdan yukarı vurur. Bir cehennem ayininin ağzında duruyor gibidirler. Bu kapak, bir merdivene açılmaktadır. Nitekim az sonra Cudana basamakları inerek gözden kaybolur, kapak kapanır, ışık yok olur. İki Tüfekli sırtları seyirciye dönük kapak başında nöbet dururlar.

Aynı sesler yeniden başlar. DEMEK Kİ BURASI BİR ARA YERDİR. Açılıp kapanan kapıları, geçilen dehlizleri gözümüzde

* *Bu oyunda, oyun boyunca açılan her kapının ardından yoğun, kamaştırıcı bir ışık dolmalı sahneye ve hemen sonra kapanmalıdır.*

canlandırmamıza yarayacak, imgelemimizi harekete geçirecek radyo oyunu efektleri...

Kilidinde dönen bir anahtarın sesine varana dek her ses, her ayrıntı büyütülerek verilir. BİRİNİN GÖRDÜĞÜ KARABASANI *görüyor gibiyizdir.*

Az sonra,

Az önce sahnenin sağından aşağı inen Cudana, sahne solunda, tepede belirir; Merdivenin başında...

(Merdiven, ilkin sahne sağına doğru inmekte, daha sonra ortalarda bir yerde genişçe bir sekiyle dirsek yaparak, sahne önüne, seyirciye yönelmektedir. Merdiven başında bir kapı vardır. Önünde ve arkasında genişçe bir sahanlık yer almaktadır. Cudana kapının ardındadır, belinden çözdüğü bir anahtarla kapıyı yoklar, açar. Açmasıyla birlikte, Cudana'nın arkasından kaynağı belirsiz bir ışık büyüyerek merdivene vurur, basamaklara taşar. Basamaklardan taşarak aşağı inen bu ışık kapının kapanmasıyla birlikte KAPININ ARDINDA DA *yok olur.*

Mahzenin doğal karanlığına, gölgeli ışığına kavuşuruz.)

Cudana merdiveni inmeye başlar.

Burası kasrın (ve yerin) yedi kat dibinde bir mahzendir. Sahne solunda bir masa vardır. Yerlere dek uzayan ateş rengi bir örtüyle gizlenmiştir. Masanın üzerinde gümüş bir tepsi; tepside, kanlar içinde kesik bir baş durmaktadır. Saçı, sakalı birbirine karışmıştır; gözleri kapalı, benzi soluktur. Ağzının kıyısından ince bir şerit halinde kan sızmaktadır.

Cudana, merdivenlerin dibinde bir süre durur.

Kendini, çoktandır alıştığı bir şeye yeniden alıştırıyor gibidir. Sonra masaya, Kesikbaş'a doğru ağır ağır yaklaşır.

Gene geldim yâ Mustafa!

Bitmiyor, bitmiyor, bitmiyor.... Tükenmiyor soyağacımıza musallat olmuş bu lanet! Nasıl zorlu bir öcmüş ki bu, onca kurban yetmedi, onca kan kurutmadı. Çektiğimiz onca ağrı, onca sancı dindirmedi bize olan nefretini, kinini... Bu zaman içinde en uzun ömürlü yanardağın bile soluğu tükendi, bitti. Bu gazap ise hâlâ aynı hışmıyla sürüyor. Bitmiyor, bitmiyor, bitmiyor...

Soyağacımıza düşen bu kara gölgeyi kovmanın bir yolu yok mudur yâ Mustafa?

Sen öldün, ölümün sessiz memleketine çekildin. Hepimize uzaktan bakıyorsun. Acılarımız değmiyor sana.

Kasrın göğünü kaplayan kara bulutlar bir an olsun dağılmıyor. Aşiretimiz sonu gelmeyen bir yas içinde. Her türkünün ardından ağıt, her şenliğin ardından yas geliyor. Omuzlarım kaldırmıyor bu yükü artık. Bu yükün altında ezildim, yaşlandım, bittim. Artık ölme zamanım geldi. Sessiz, ağrısız bir ölüm istiyorum. Bunca yıl nasıl dayandım? bilmiyorum. Ama artık yorgunum yâ Mustafa, yaşlıyım. Dayanacak gücüm, takatim kalmadı artık. Ölmek istiyorum. Yanına gelmek istiyorum. Biliyorum, dargınsın bana, ölümün sessizliğinden değil dilsizliğin. Lanetim tuttu diye öldün sen. Buna sebep bağışlamadın beni! Buna sebep bunca yıl ağzını açıp da bir tek kelam etmedi kesik başın.

Gövdeni başsız toprağa gömdün ki, benim de ölümümü göresin. Ölümlerimi göresin. Lakin çok beklemeyeceksin, yakında ben de öleceğim yâ Mustafa! Biliyorum, evet, evet biliyorum, ölümüm çok yaklaştı. Karanlık düşler görürüm kendim hakkında, uzun karabasanlar... Yorgun yüreğim kaldırmıyor artık dünyanın acılarını... Sen öldün, Kasım öldü, ya ben niye yaşarım yâ Mustafa? niye yaşarım?

— Sessizlik—

Kasım dönmedi biliyorsun. Kasım dönmeyecek. Çölün ıssızlığına gömüldü kimsesiz ölüsüyle...

—Sessizlik—

Kasım öldü değil mi? Sen doğruyu bilirsin, kurban olayım söyle! Bir yanlış iş yaptırma bana! Sen bu dünyadan değilsin, ölümün soğuk, ırak ülkesine çekilmişsin. Her şeyi görür, her şeyi bilirsin. Bilmediğin bir tek kendi sonundur. İnsan bir tek kendi sonunu bilmez çünkü; kendi seçse de sonunu gene bilmez. Ne? Nerede? Ne zaman?

Kaç kuşaktır eceliyle ölen yok soyumuzda. Kasım öldü mü? ölmedi mi? Şu koca yeryüzünde en çok bilmek istediğim şey bu. Bir yanlış iş etmekten, yanlış hüküm vermekten korkarım. Lakin bütün aşiret ağzıma bakar, o bir tek kelamımı bekler... Ah! Bir bilsem! Bir bilsem!

Ağzımdan çıkan hiçbir sözün, verdiğim hiçbir hükmün ağırlığını duymak istemiyor artık yorgun omuzlarım. Yorgunum, yaşlıyım, bitkinim. Görmeyen gözlerimin gördüklerine dayanamıyorum artık, artık katlanamıyorum...

Soyağacımızın ipi toprağı, hep toprağı gösteriyor. İpin ucunu tutan parmaklarım toprağı, hep toprağı gösteriyor.

Yüzüme toprak rengi yürüyor kaç zamandır.

Farkındayım: Çürüyorum, için için çürüyorum.

Peki ya sen Mustafa? hiçbir şey, hiçbir şey söylemeyecek misin bana? Bir söz? bir ses? bir işaret? bir... bir... bir şey?

—Sessizlik—

Anladım, beni hükmümle ve yazgımla baş başa bırakmak istiyorsun, benim seni bıraktığım gibi.

Şimdi Sûveyda'nın yanına gidiyorum, hükmümü ona göre veriyorum; Demek ki Kasım öldü!

Cudana indiği merdivenleri ağır ağır çıkar. Basamakların birinde bir an durur, ardına bakar. Son bir umutla bir söz bekler Kesikbaş'tan, sonra çıkmaya devam eder. Gözden kaybolur. Kapı kapanır, ışık yiter.

Cudana çıktıktan sonra,

Kesikbaş'ın gözleri ağır ağır açılır. Bir tek gözlerini aralayabilmekte ve konuşabilmektedir. Tek eylemi budur.

İnce bir kan şeridi parlayarak sızar ağzının kıyısından.

KESİKBAŞ

Yerin yedi kat dibinde, lanetli bir kasrın zindanındayım. Ne zamandır buradayım? bilmiyorum. Zaten öldükten sonra zaman önemli değildir. Çilem ne zaman bitecek? ne zaman sahiden öleceğim? bilmiyorum. Bildiğim tek şey, lanetimizle birlikte her şeyin biteceğidir.

Bir zamanlar bu kasrın, cümle toprakların ve köylerin, bu ulu aşiretin beyiydim. Şimdiyse bu soğuk, rutubetli ve karanlık mahzeni beklerim. Bedenim ormanın kuytusunda çürüdü, toprağa, ağaca karıştı çoktan, başımsa şimdi bu karanlığın ortasında sonsuzluğa mahkûm yazgısıyla baş başa.

Bu kasrı babam Hazer Bey yaptırmış. Peşinde düşman aşiretler ile birlikte babasının upuzun âhı varmış, o âh bir hayalet olup buralara dek ardı sıra gelmiş. Bir de geyikler tabii... geyikler...

Kasım öldü mü? ölmedi mi?

Elbette biliyorum bu sorunun karşılığını

Ama artık bilmek yazgımıza yetmez.

Işık kararır.

İNTİKAM CİNLERİ

Yedi Cin. Güneşin yedi rengini giyinmişlerdir. Sağırlaştırıcı bir müzik, bir cehennem ayini korosu eşliğinde, ışıklar ve renkler içinde döne döne gelirler. Cinlerin dansını yapmaktadırlar. Döne döne geldikleri için birbirlerinin rengini alırlar, birbirlerinin içinden geçerek çoğalırlar.

BİRİNCİ CİN— Kasım, kavmi için gitti sahraya. Yedi yıldır gelmedi gittiği yoldan.

İKİNCİ CİN— Kurtlar döndü, kuşlar döndü, Kasım dönmedi.

ÜÇÜNCÜ CİN— Yedi kervan daha çıktı Kasım'ın gittiği yola, Kasım'dan sonra.

DÖRDÜNCÜ CİN— Hepsi döndü teker teker, Kasım dönmedi.

BEŞİNCİ CİN— Ay değil, gün değil, yedi yıl bu.

ALTINCI CİN— Dile kolay, dillere kolay, ellere kolay.

YEDİNCİ CİN— Yedi yıl bu, tam yedi yıl.

HEPSİ BİRDEN— Kasım dönmedi.

BAKIR ile ÇOCUKLUĞU

Bakır, elinden tuttuğu çocukluğu ile çıkagelir.

BAKIR— Ben Kasım'ın oğlu Bakır'ım. O zamanlar yedi yaşındaydım. İşte bu, benim çocukluğumdur.

(Sahne önüne gelirler.)

Anamın dizi dibinde oturup babamı bekledim. Hiç görmediğim, hiç bilmediğim babamı. Ben doğduğum gün, kucağına almış beni, öpmüş, koklamış, sonra demiş: Artık çıkabilirim yola. Şükür oğlumu da gördüm.

HEPSİ BİRDEN— Dediler:
BİRİNCİ CİN— Bir yıla kalmaz döner
İKİNCİ CİN— Bir yıl geçti
HEPSİ BİRDEN— Dediler:
ÜÇÜNCÜ CİN— Üç yıla kalmaz döner
DÖRDÜNCÜ CİN—Üç yıl geçti.
HEPSİ BİRDEN— Dediler:
BEŞİNCİ CİN— Beş yıla kalmaz döner
ALTINCI CİN— Beş yıl geçti
HEPSİ BİRDEN— Dediler:
YEDİNCİ CİN— Yedi yıla kalmaz döner
HEPSİ BİRDEN— Yedi yıl oldu Kasım dönmedi.

BAKIR— Dediler: Öldü Kasım. Ölmese dönerdi, haberi gelirdi. Dediler: Çöllerde öldü Kasım. Bir tek Sûveyda, yani anam gözler yolunu Kasım'ın, yani babamın. Bir tek Sûveyda bekler. Bir tek o inanmıştır ölmediğine.

BİRİNCİ CİN— Gündü geçti
İKİNCİ CİN— Aydı geçti
ÜÇÜNCÜ CİN— Yıldı geçti
HEPSİ BİRDEN— Acısı geçmedi, sevdası geçmedi yüreğinden.

BAKIR— Herkes inandı Kasım'ın öldüğüne, bir tek ayali inanmadı. Dedi:

SÛVEYDA'nın ODASI

(Sûveyda'nın odası aydınlanır. Ya da ön perdesi kalkan bir hücre, bir odacık aydınlatılır. Ya da Cinler, Sûveyda'nın odasının bulunduğu oyun arabasını iteleyerek sahneye getirir, sonra hasır perdesini açarak oyuna sokarlar. Bir duvar, bol ışıklı bir pencere —tek umudu—, Sûveyda'nın yollarda kalan

gözü, dışarı bakan umudu, pencerenin dibinde bir saksı, içinde gür bir bitki. Kerevet, sedir, duvarda Kasım'ın giysileri ve bir el içinde kutlu bir göz levhası...)

SÛVEYDA

Kasım ölmedi. Sağdır Kasım. Ölseydi bilirdim, sezerdim. Ben, karısıyım, sevdalısıyım. Gittiği gün şu saksıya, şu çiçeği ektim. Solduğu gün, öldüğü gündür belledim. Kasım çiçeği koydum adını. Her yıl yeşil kaldı, her yıl taze kaldı. Yedi yıldır solmadı, sararmadı. Nasıl ölür Kasım? Çiçeği penceremin umudunu beklerken nasıl ölür?

BİRİNCİ, İKİNCİ, ÜÇÜNCÜ CİNLER— Ölmeseydi gelirdi
DÖRDÜNCÜ, BEŞİNCİ, ALTINCI, YEDİNCİ CİNLER— Ölmeseydi dönerdi
YEDİNCİ CİN— Gelmedi
BİRİNCİ CİN— Dönmedi
HEPSİ BİRDEN— Sevdalı yürek ölümü kabul etmez,
lakin çare yok, öldü Kasım.

BAKIR

Çocukluğum! Ey bilmediğim, bilemediğim çocukluğum! Ey kimsesiz çocukluğum! Boynu büküklüğüm! Sana kimse sahip çıkmadı. Sana sarılmak, seni sevmek, yaralarını sarmak istiyorum. Hem öksüz, hem Bey oğluydun; hem yalnız, hem yaralıydın. Şimdi başkası olur musun? Her şeyi yeniden yaşayacak yüreğin kaldı mı?

(Bakır'ın çocukluğu, Sûveyda'nın yanına gelir, dizinin dibine oturur. Sûveyda saçlarını okşar onun. Hizmetkâr Kadın girer.)

HİZMETKÂR KADIN— Atakadın Cudana haneniz ziyaret eder.

(Sûveyda toparlanır, ayaklanır.)

SÛVEYDA— Buyursunlar.

(Hizmetkâr Kadın çıkarken Cudana girer. Kesikbaş'ın ziyaretinden —az önceki konuşmadan— gelmektedir.)

CUDANA— Günün hayırlı olsun Sûveyda.

SÛVEYDA— Cümlemize hayırlı olsun Cudana.

CUDANA— Sözü uzatmanın kimseye bir yararı yoktur Sûveyda. Niye geldiğimin sebebine aklın ışık düşürmüş olsa gerek. Yedi yıl bir vade geçti, Kasım dönmedi. Senin kocansa, benim oğlumdu. Sanma ki ciğerim seninkinden az yanar. Lakin insan ömrü ecelle güreş tutamaz. Demek ki, yazgısı buymuş Kasım'ın. Yedi yıl bekledin, yedi yıl bekledik, daha fazla beklemenin kimseye bir yararı yoktur. Artık dul bir kadın sayılırsın. Gelinimizi el yatağına teslim etmeyiz biz. Kasım'ın kardeşi Nâsır'la evleneceksin. Kasım'ın kardeşi, ikizidir; boyu, posu, huyu, suyu ona benzer.

SÛVEYDA— Kasım ölmedi ana.

CUDANA— İnsan, ümidiyle, hayatını birbirine karıştırmamalı.

SÛVEYDA— Ölseydi bilirdim Cudana, sezerdim. Mintanı duvarımda asılı hâlâ, yatağımın başucunda.

CUDANA— Demek ki onu oradan indirmenin zamanı gelmiştir. Sen sevdalısın Sûveyda. Sevda dedikleri bir uzun körlüktür. Benimki gibi. Ben de ilkin sevdadan, sonra gene sevdadan kör oldum. Sen Kasım'ı sevdin, bir oğul verdin ona. Ölürken mutlu ölmüş olsa gerektir.

Kasım sende yaşıyor, hayatta değil.

SÛVEYDA— Yatağımdaki yeri yedi yıldır soğumadı hâlâ...

CUDANA— Demek ki artık soğumasının zamanı gelmiştir.

SÛVEYDA— Çiçeğim saksısında yeşil dururken, nasıl olur da yatağımı bir başkasıyla, hele hele kardeşiyle paylaşırım onun?

CUDANA— Bilirsin ki seni hiç sevmedim Sûveyda. Oğlum seninle evlensin hiç istemedim. Lakin sevdalandı sana. Elimden bir şey gelmezdi; gelmedi, evlendiniz. Şimdiyse öldü. Ne acı bir yazgıdır, ne kötü bir talihtir ki, şimdi seni öbür oğluma gelin isterim.

SÛVEYDA— Hükmünüz karşısında boynum kıldan incedir; Lakin Kasım'a sevdalı yüreğimin ateşini kimse soğutamaz.

CUDANA— Kavmimin töresi olmasa değil yedi yıl, yedi bin yıl beklesen umurum olmazdı. Lakin aşiretimin erleri, büyükleri, ulular sözüm kollarlar. Atakadın olarak hüküm vermem gerektir gayrı. Boş düşmüş gelin evde tutulmaz. Senden anlayış ve itaat bekliyorum. Şimdi, sözün kısası: Allahın emri, peygamberin kavliyle oğlum Nâsır'a seni, senden isterim.

(Sûveyda başını öne eğer. Cudana saksının yanına gider, yoklar bulur, çiçeği kavrar.)

CUDANA— Artık bu çiçeğin de bir gereği kalmamıştır. Sana diyecek bir sözü, vereceği bir işareti kalmamıştır.

(Çiçeği toprağından sökerken)

Bakır'ın da sünnet vakti gelmiştir. Yedi yıl tamam oldu. Gayrı babası dönmeyeceğine göre, bizim davranmamız gerektir. Demek ki çifte düğün kurulacak, senin düğününle, Bakır'ın sünneti bir arada yapılacak.

(Bakır'ın çocukluğu, uzun bir çığlıkla ağlamaya başlar. Cudana, yanına gider, saçını okşamaya başlar, bir şey söylemek ihiyacını hisseder, okşamaları kısa, kesik hareketlere dönüşür.)

Belki bilmek istersiniz diye söylerim: Buraya gelmeden önce, Kesikbaş'ın yanına uğramışım. Her zamanki sualimi sormuşum.

SÛVEYDA— Konuştu mu? Bir şey dedi mi? Kasım'dan haber verdi mi?

CUDANA— Konuştu, benimle konuştu.

SÛVEYDA— Ne dedi?

CUDANA— Kasım'ın öldüğünü söyledi.

(Bakır'ın çocukluğu, eskisinden daha şiddetli bir çığlıkla ağlamaya başlar. Onun çığlığını az sonra sahneye doluşarak halay çekenlerin gürültüsü bastırır. Mutludurlar, neşelidirler, Sidar'ın sünnet düğününü kutluyorlardır. Cinler, halay çekenlere katılır. Cudana, Sûveyda'nın odasından çıkmış, kendini halay çekenlerin ortasında bulmuştur. Aralarından geçmeye çalışırken, Bakır önünü keser. Bu sahne boyunca kimi zaman cinlerin yönlendirdiği halay çekenler, kimi zaman da Bakır, önünü kesip, geçit vermeyeceklerdir ona.)

BAKIR— O gün bana yalan söylemiştin değil?

CUDANA— O nasıl sözdür öyle Bakır?

Ağzından çıkan sözü, tartmaz olmuştur aklın.

BAKIR— Kesikbaş sana hiçbir şey söylememişti değil?

CUDANA— Ne dediyse odur.

Ne dediysem odur.

BAKIR— Tek başına taşıyamadığın için hükmünün ağırlığını,

Kesikbaş'ı ortak ettin suçuna.

CUDANA— Yedi yıl tamam olmuştu,

Yedi yıl vade dolmuştu,

Kasım ölmüştü!

BAKIR— Ölmemişti. Bilmiyordun. Kimse bilmiyordu.

CUDANA— Babasızlığın asi etti seni

Öksüzlüğün yılan kuyusuna çevirdi kalbini
Yalnızlığın dolambaçlarında yalnızca fitneye çalışır oldu aklın
Ağzından çıkan her söz yüreğinin kiriyle islenir olmuş senin

BAKIR— Benim ne olduğumu değil, babam Kasım'a ne olduğunu konuşmaktayız. O, kavmi için gitmişti sahraya.

CUDANA— Kavmi için de öldü!
Onun kavmi için gösterdiği fedakârlığa saygın yoksa,
bari hatırasına olsun da kapa gayrı şu uğursuz ağzını!

BAKIR— Peki Atakadın, Peki Cudana,
Madem öyle, son bir sualim var sana:
Peki, şimdi kasrın avlusunda
bir başına mahzun duran, yabandan gelen beyaz atlı adam kimdir?

(Cudana bir an durur, kalabalığı yarıp, fırlar, ardından Bakır, davullar vururken...)

Işıklar kararır.

Karanlıkta uzaklaşan bir atın nal sesleri duyulur.
Sahne başına dönülmüştür.
Cudana, kapağın ağzında belirir. Nöbet duran Tüfekliler kapağı kaldırmışlardır. Cudana, yoğun bir ışıkla belirir kapağın ağzında. Basamakları çıkar, sırtı seyirciye dönük olarak görünür.

CUDANA— Kasım'ın kara haberini söküp almışım Kesikbaş'ın ağzından.
Sûveyda'ya haber salın, hanesini ziyaret edeceğim.
Onu öbür oğluma isteyeceğim.

(Halay seslerine kulak kabartır, davullar duyulur belli belirsiz. Tüfeklilerle ışığın —ve kapağın— ağzında konuşur. Şimdi hepsi birer hayalet gibidir.)

Nedir bu sesler? Bu davullar niye vurur? Neye sebep halaya durulmuştur?

BİRİNCİ TÜFEKLİ— Sidar'ın sünnet düğünü için hazırlık yapmaktadırlar.

CUDANA— Sidar mı? Sidar kimdir?

İKİNCİ TÜFEKLİ— Torunundur.

CUDANA— Torunum mu?

BİRİNCİ TÜFEKLİ— Evet torunun, senin torunun.

CUDANA— Ama nasıl? nasıl? anlamıyorum! Dediklerinizi anlamıyorum!

İKİNCİ TÜFEKLİ— Nâsır'ın Sûveyda'dan bir oğlu olacak, adını Sidar koyacaklar. Bu duyduğun sesler, ta onun sünnet düğününden gelmektedir.

(Cudana ve Tüfekliler çıkarken Cinler çıkar ortaya, dans ederler...)

HEPSİ BİRDEN— Üç beş yedi dokuz
Üç beş yedi dokuz
Üç beş yedi dokuz
Tekrar edin Tekrar edin Tekrar edin
Tekrarlarla büyüleyin
Tekrarlarla büyüleyin

...

cam kâse

Boş alanda uzakta bir oyun arabası görünür.

ANLATICI, arabayı çekmekte İNTİKAM CİNLERİ de ona yardım etmektedir. Ağır ağır sahne önüne gelirler.

ANLATICI— Eskiden, çok eskiden meydanlara, avlulara, büyük kasırlara, konaklara süslü tenteler içinde oyun arabaları gelirdi.
Tarihten gelen oyun arabalarıydı bunlar.
Önlerinde ve arkalarında uzun yolları vardı.
Konakladıkları yerin zamanını oynarlardı.
Aşiretlerin ve kavimlerin geçmişlerini, geleceklerini oynar giderlerdi.
Tarihten gelir ve meçhule giderlerdi.
Yazgının dönemeçlerinde oynarlardı oyunlarını.
Zamanları karıştırarak zamanları bulurlardı.
Oyunları karıştırarak oyunları bulurlardı.
Oyuncuları oynadıkları kişilere çok, ama çok benzerlerdi.
Kimi zaman ölenlerin bedenleri olurlardı;
Kimi zaman yaşayanların hayaletleri.
Bizim hatırladıklarımızı başka türlü yaşar;
Bizim yaşadıklarımızı başka türlü hatırlarlardı.
Uçlarını açık bırakırlardı oyunların
Zamanla tamamlarlardı
Başka meydanlarda, başka avlularda tamamlarlardı

Bir avludan bir avluya, bir meydandan bir meydana gitmeleri zaman alırdı
Konakladıkları her meydan onların zamanıyla dolardı.

ANLATICI, oyun arabasının perdesini açar.

(Oyun arabaları, iri tekerlekli, zeminleri yere yakın, tahtadan yapılma olup, her defasında çekilerek sahneye getirilirler. Her oyun arabasının üzeri bir bez perdeyle örtülüdür; Bu bez perde üzerinde araba içerisinde oynanacak oyunun sahneleri canlandırılmış ve oyuncuların sûreti resmedilmiştir. Bu ilk oyun arabasının gerek perdesinde, gerek içinde narçiçeği rengi baskındır.)

Anlatıcı, perdeyi açtıktan sonra İNTİKAM CİNLERİ'yle birlikte seyre durur. Perde açıldığında içerde Kasım, Sûveyda ve Bakır'ın çocukluğu oturmakta, Kasım hikâye anlatmaktadır. Kasım'ın hikâye anlatmaya başlamasıyla birlikte dört bir yandan meydana kum akmaya başlar; öyle ki, hikâyenin sonuna gelindiğinde, araba yarısına dek kuma gömülmüş olacaktır çölde.

KASIM— Ve sonra bir gün Hazreti Muhammed Aleyhisselam torunlarını, yani bir dizinde Hasan'ı, bir dizinde Hüseyin'i severken ona ansızın Cebrail Aleyhisselam görünmüş ve demiş ki: Ya Resulallah, çok mu seversin onları, yani torunlarını? Çok severmiş. Demiş: Görmüyor musun, ağırlıklarını taşıyan dizlerim, başlarını yasladıkları kalbimdir. Bunun üzerine Cebrail Aleyhisselam demiş ki:
Ne yazıktır ki onlar şehit düşecek. Ve sonra bir avuç toprak vermiş.

(Sûveyda, Kasım'a eteğinden aldığı bir avuç ıslak, kızıl toprağı verir.)

İşte bu toprak şehit düşecekleri Kerbela'nın toprağıdır, demiş.
Ve sonra toprağı alıp bir cam kâseye koymuşlar.

(Sûveyda, Bakır'ın çocukluğuna bir cam kâse verir. Kasım elindeki toprağı cam kâseye koyar.)

Onların şehit edildikleri gün, bu cam kâsedeki toprak kan kesecektir, demiş.

(Sûveyda, eteğinden bir avuç daha toprak alır. Kasım'a verir, Kasım gene cam kâseye koyar. Cam kâse dolana dek sürer bu.)

Hasan ile Hüseyin şehit edildiğinde şehitlerinden onca mil uzakta cam kâsedeki Kerbala toprağı kan kesmiş.
Kerbela'da su olsaydı suçluluğundan arınabilecekti herkes.

Bir an sessizlik. Yalnızca kumların ıslığı duyulur.
Sonra Bakır kucağında cam kâseyle çıkar.

Işıklar.

İkinci Oyun

TÜLLER TÜLLER TÜLLER

Etekleri yere değmeyen bir beyaz tül perde, bir yükselti üzerindeki on beş yaşındaki Mustafa ile daha sonra Cudana olacak geyiği örter. Perdede iki gölge olarak belirirler. Karşı karşıya, yüz yüze durmaktadırlar. Perdenin altında geyiğin bedeni bir kadın bedeni olarak ortaya çıkarken, Mustafa'nın bedeni bir geyik bedeni olarak görünür.

Perdenin eteği bedenlerine bir çizgi çekmiş ve bedenlerini ikiye bölmüştür. Her birini gerçeğine iade etmiştir.

İnce, saydam bir ışık altında kımıldamadan dururlar bir süre.

Ortalığı ince bir duman, bir sis, tütsülerin fısıltısı kaplar.

İNTİKAM CİNLERİ

Ansızın ortaya çıkarlar.

BİRİNCİ CİN— Yemiyor,
İKİNCİ CİN— İçmiyor,
ÜÇÜNCÜ CİN— Konuşmuyor.
HEPSİ BİRDEN— Yemiyor, içmiyor, konuşmuyor
DÖRDÜNCÜ CİN— Geçmiş geyiğin karşısına öylece bakıyor
HEPSİ BİRDEN— Karanlık bir kuyuya bakar gibi.
BEŞİNCİ CİN— Kaç zamandır böyle bu.

ALTINCI CİN— Kaç zamandır kara bir tül indi herkesin üzerine.
YEDİNCİ CİN— Lanettir bu. Geyiklerin laneti.
HEPSİ BİRDEN— Lanettir bu. Geyiklerin laneti.
BİRİNCİ CİN— Hacılar,
İKİNCİ CİN— Hocalar,
ÜÇÜNCÜ CİN— Efsuncular,
HEPSİ BİRDEN— Kâr etmedi.
DÖRDÜNCÜ CİN— Onca büyü çözüldü,
BEŞİNCİ CİN— Onca muska yazıldı,
ALTINCI CİN— Onca dua okundu,
HEPSİ BİRDEN— Kâr etmedi.
YEDİNCİ CİN— Geçmiş geyiğin karşısına öylece bakıyor; söylemeye dil varmıyor ama herkes biliyor ki,
HEPSİ BİRDEN— Sevdadır bu, başka bir şey değil.
Cinler yok olur.

Hazer Bey, kapının önünde gidip gelmektedir. Gergin, huzursuz, uykusuz ve sinirlidir. Çizmelerinde şaklayan kırbaç sesi ve uzak fısıltılar... Kapıda Kureyşa görünür.

HAZER BEY— Ne oldu?
KUREYŞA— *Umutsuz-* Hiçbir şey.
HAZER BEY— Nasıl hiçbir şey?
KUREYŞA— Her zamanki gibi, hiçbir şey.
HAZER BEY— Konuşmadı mı?
KUREYŞA— Konuştu.
HAZER BEY— *Heyecanlanmıştır-* Ne dedi? Ne dedi?
KUREYŞA— "Gözlerin, gözlerin...." dedi.
HAZER BEY— *Öfkelenmiştir-* Geyiğe tabii.
KUREYŞA— *Umutsuz başını sallar.*
HAZER BEY— *Çaresizlik ve öfkeden böğürür-*
KUREYŞA— Büyüler tutmuyor, tılsımlar çözülüyor.
HAZER BEY— Bir kurtuluş yolu yok mudur?

KUREYŞA— Cümle efsuncular uğraşıyor, kazanlar kaynatılıyor; içlerinde bilinmedik nice otlar, baharatlar, uğurlu-uğursuz hayvan kemikleri... Bütün kasr buhar içinde yayılan tütsülerden. Cümle aşiret uykulandı, ona bir şey olmuyor.

HAZER BEY— Başvurmadığımız kapı, gitmediğimiz yol, denemediğimiz çare kalmadı. Gene de hiçbir şey çözmüyor Mustafa'nın kilidini. Her yan dağ ateşi ve kekik kokuyor.

KUREYŞA— Demiştim sana: Bura lanetli bir yerdir, diye;
Burayı yurt tutmayalım, diye; Buradan gidelim, diye.
Burası bizim değildir, dedim.
Hiçbir yer kimsenin değildir, dedin.
Dinletemedim sözümü. Dinletemedim.

HAZER BEY— Bırak bu dedim-dedileri. Burası bizim yurdumuz gayrı; artık geçmişi düşünme!

KUREYŞA— Bu yerler geçmişin rüyasını görüyor. Bizi uykularından kovuyorlar. Reddediyor bizi cümle tabiat!

HAZER BEY— Neler diyorsun gene? Neler sayıklıyorsun?
Geçmişin batağına gömülüyor ayakların,
Böyle vakitlerde seni hiç anlamıyorum.

KUREYŞA— Boşver, şimdi her şey Mustafa'nın kilidinde
Çözülen kilit her şeyi aşikâr edecek.

EFSUNCULAR

Efsuncular girerler. Karanlık çatkıları, ümitsiz yüzleriyle sıra olurlar. Uzun, sonu gelmezmiş gibi duran bir sıradır bu.

Hepsi Hazer Bey'in önünden geçerler, teker teker yüzlerine bakar Hazer Bey, bir söz, bir işaret bekler. Kimi başını öne eğer, kimi iki yana sallar. Sıra son efsuncuya gelir. En yaşlı efsuncudur bu. Başefsuncu.

BAŞEFSUNCU— Cinler tutmuş burayı, intikam cinleri. Tam yedi tane.

Bir görünüp, bir kayboluyorlar. Kendilerini elevermiyorlar.

Lanetlere bekçilik ediyorlar. Lanetlerin başını bekliyorlar.

HAZER BEY— Ne laneti?

BAŞEFSUNCU— Bir şeyler var bu kasrda. Ağulu bir şey. Gömülü bir şey.

HAZER BEY— Neler söylüyorsun sen?

BAŞEFSUNCU— Tekin değil burası. Kimse için tekin değil.

Tüten bir âh var ocağınızda.

Bir kara yazgıya çizilmiş yönünüz. Bir kez lanetle ve ihanetle belirlenmiş yolunuz, her daim çıkmazlara uğrayacaksınız.

KUREYŞA— Aahhh...

HAZER BEY— Mustafa'dan söz et sen!

BAŞEFSUNCU— Umarı yoktur, karasevda bu. Karaduygu. Oğlunuz Mustafa, avına çıktığı geyiğe sevdalanmıştır.

KUREYŞA— *Çığlığa benzer-* Anlamıştım! Bir şeyler olacağını daha o gün anlamıştım!

HAZER BEY— Ee, peki ne yapacağız şimdi? Bir yolu yok mudur?

BAŞEFSUNCU— Son bir yolu vardır. Buyurursan onu deneyeceğiz.

HAZER BEY— Nedir bu?

BAŞEFSUNCU— Ava çıktığı ilk günü yansılamak gerek. Her şeye yeniden başlamaktır bu. Başladığımız yere geri dönmektir.

EFSUNCULAR— Bir efsun yapacağız, bir büyük efsun...

BİRİNCİ EFSUNCU— Öyle ki, ya canını alacağız bu geyiğin,

İKİNCİ EFSUNCU— Ki bu oğlunuzunda canını almak demektir;

ÜÇÜNCÜ EFSUNCU— Geyik iziyle mecnun olacak demektir.

DÖRDÜNCÜ EFSUNCU— Ya da bir kadına döndüreceğiz onu,

BEŞİNCİ EFSUNCU— Ceylan gibi bir kadına,

ALTINCI EFSUNCU— Oğlunuzun sevdası mümkün olsun diye.

EFSUNCULAR— Geyikliğinden geriye bir tek gözleri kalacak, bir tek gözleri...

KUREYŞA— Eski korkularım vuruyor suyun yüzüne! Cinnet günlerim ırak durun benden!

BAŞEFSUNCU— Hükmünüzü vermek size düşer Hazer Bey. Ne buyurursunuz?

KUREYŞA— Ya ölürse geyik? Ya mecnun olursa oğlumuz? Cinnet günlerimde hamile kalmıştım ona.

HAZER BEY— Şimdiki hali mecnunluk hali değildir de nedir? Hiç olmazsa bu efsun, bir başka umudu ışıtmaktadır.

KUREYŞA— Geyik ölürse hiç iyileşemeyecek demektir.

HAZER BEY— Böyle yaşadıkça da hiç iyileşemeyecek.

KUREYŞA— *Kaygılı* - Kararın vermiş gibisin Hazer Bey. Hem de üzerinde hiç düşünmeden.

HAZER BEY— Obalar ve yazgılar başka türlü yönetilmez Kureyşa. Diyelim ben kararsız kaldım, ya sen ne dersin?

KUREYŞA— Ben ne diyeceğimi bilemiyorum.

İNTİKAM CİNLERİ belirir, kahkahalar atarak geçer, gözden kaybolurlar.

HAZER BEY— Anlasana bu efsunu sınamaktan başka umarımız kalmamıştır.
Gücümüzü aşan bir bilinmezin ortasındayız,
Yazgımızın kıstırdığı bir çıkmazdayız.
Amansız bir kapandayız.

KUREYŞA— Hüküm senindir Bey. Oğlumuz için hayır sendedir. Ya bir çarenin eşiğindeyiz, ya bir felaketin.

HAZER BEY— Ey efsuncu kadın! Ne gerektir bu efsun için?

Çok uzaktan kahkahalar...

BAŞEFSUNCU— Bir oyun gerektir.

HAZER BEY— Nasıl bir oyun?

Müzik.

BAŞEFSUNCU— Hayatın yerini tutan bir oyun. Düpedüz bir oyun işte. Şu bildiğimiz oyunlardan. Bilerek oynadıklarımızdan, bilmeyerek oynadıklarımızdan; Oyun olduğunu unuttuklarımızdan, oyun olduğunu hatırlamadıklarımızdan.
Oyunun, büyüyle buluştuğu o saydam sırdan.
Öyle bir oyun ki, tıpkı hayat gibi.
Avı, ava çıktığı günü yeniden yansılayacağız. Her şey yeni baştan başlayacak. Öyle bir yeri gelecek ki oyunun, öyle bir yeri gelecek ki...

EFSUNCULAR— Oyun gerçek olacak, büyü hayat olacak, geyik kadın olacak.

BAŞEFSUNCU— Oyun yeri açılsın!

EFSUNCULAR— Yazgı yolu açılsın!

Mustafa ile Geyiğin ardında bulundukları tül perde, iki yana kanat açarak genişler, bütün oyun alanını çepeçevre kuşatır. Şimdi her yer o beyaz perdenin önü, beyaz perdenin ardıdır.
Beyaz perdenin ardında ağaç gölgeleri
Beyaz perdede orman.
Perdenin genişlemesiyle birlikte EFSUNCULARIN DANSI başlar, oyun alanını açar, yerleşirler.

BAŞEFSUNCU— Ne gerektir bu oyun için kadınlar?

BİRİNCİ EFSUNCU— Biraz tül gerektir, biraz ölüm,

İKİNCİ EFSUNCU— Biraz fırtına gerektir, biraz esrar,

ÜÇÜNCÜ EFSUNCU— Biraz ağu gerektir, biraz zemzem,

EFSUNCULAR— Tepeden tırnağa şiddet gerektir,
Tepeden tırnağa şehvet.

DÖRDÜNCÜ EFSUNCU— Hiçbir yüzün lekesi düşmemiş ayna gerektir,

BEŞİNCİ EFSUNCU— Karanlık uçurumların ve kör kuyuların ipi gerektir,

ALTINCI EFSUNCU— Korkunun ve cesaretin saf bilgisi gerektir,
EFSUNCULAR— Kem kötülük gerektir, som iyilik.
BAŞEFSUNCU— Toprak kırmızısı, gök mavisi gerektir.
YEDİNCİ EFSUNCU— Beyazın sessizliği, siyahın derinliği,
EFSUNCULAR— Gerektir.
SEKİZİNCİ EFSUNCU— Dargın bulutların gazabı yıldırımlar,
EFSUNCULAR— Gerektir.
DOKUZUNCU EFSUNCU— Buz sarayında yangın,
EFSUNCULAR— Gerektir.
BAŞEFSUNCU— Hem ateş gerektir, hem semender.
DOKUZUNCU EFSUNCU— Gece çocuklarının ninnileri,
EFSUNCULAR— Gerektir.
SEKİZİNCİ EFSUNCU— Ölü dillerin masalları ve dolunay,
EFSUNCULAR— Gerektir.
YEDİNCİ EFSUNCU— Bir uçtan ötekine yırtılan kefen,
EFSUNCULAR— Gerektir.
BAŞEFSUNCU— Bazen dilsizlerin şarkısı gerektir,
Bazen tütsülerin fısıltısı.
EFSUNCULAR— Kem kötülük gerektir, som iyilik.
ALTINCI EFSUNCU— Korkunun ve cesaretin saf bilgisi,
BAŞEFSUNCU— Gerektir.
BEŞİNCİ EFSUNCU— Karanlık uçurumların ve kör kuyuların ipi,
BAŞEFSUNCU— Gerektir.
DÖRDÜNCÜ EFSUNCU— Hiçbir yüzün lekesi düşmemiş ayna,
BAŞEFSUNCU— Gerektir.
EFSUNCULAR— Tepeden tırnağa şiddet gerektir,
Tepeden tırnağa şehvet.
ÜÇÜNCÜ EFSUNCU— Biraz ağu, biraz zemzem,
İKİNCİ EFSUNCU— Biraz fırtına, biraz esrar,
BİRİNCİ EFSUNCU— Biraz tül, biraz ölüm,
EFSUNCULAR— Gerektir.

Dans biter.

BAŞEFSUNCU— Oyun yeri açılmıştır.
BİRİNCİ EFSUNCU— Ava nasıl çıkılmıştır o gün?
İKİNCİ EFSUNCU— Avın hikâyesi nedir?
ÜÇÜNCÜ EFSUNCU— Avcılar nedir? Av nedir? Niyedir?
DÖRDÜNCÜ EFSUNCU— Bu töre nedir? Kimdendir? Kimedir?
BAŞEFSUNCU— Her şeyi, her şeyi yeniden yansılamalıyız. Hiçbir şey eksik kalmamalı. Hiçbir şey unutulmamalı. Ancak böyle doldurulabilir hayatımızın boşlukları.
Ancak böyle hükmedebiliriz yazgının akışına.
EFSUNCULAR— Bu efsundan düze çıkmalıyız, uğramadan çıkmazlara!
BAŞEFSUNCU— Avı, ava çıktığı günü yeniden yansılayacağız.
Her şey yeni baştan başlayacak.
Öyle bir yeri gelecek ki oyunun,
Öyle bir yeri gelecek ki,
EFSUNCULAR— Oyun gerçek olacak, büyü hayat olacak, geyik kadın olacak.
BAŞEFSUNCU— Oyun yeri açılmıştır.
EFSUNCULAR— Yazgı yolu açılacak!

Işıklar kararır.

BERBER

Yıkık sur dibi aydınlanır. Bembeyaz giysileri içinde ak saçlı, ak sakallı bir ihtiyar oturmaktadır.

BERBER

O zamanlar Hazer Beyin berberiydim. Mustafa Beyin ilk traşı benim elimden çıkmadır. Hazer Beyin damat traşını, Mustafa beyin hem ilk traşını, hem damatlık traşını, Kasım ile Nâsır

Beylerin ilk traşlarını, gene Kasım ile Nâsır Beylerin damatlık traşlarını ben yaptım. Bakır Beyin ilk traşı da benim elimden çıkmadır. Sidar Bey zamanına yetişemedim. Sidar Beyin ilk traşı geldiğinde, ben öleli beş yıl olmuştu. Belleğim bir kum fırtınasına uğradı ama Mustafa Beyin ilk traşı dün gibi aklımdadır. Doğuda bellekleri kaplayan kum fırtınalarında her şey unutulur, ve her şeye yeniden başlanır. İnsanlar ve olaylar hep aynıdır. Her şey zamana asılı kalır. İnsan bunu öldüğünde anlar. İlkin zevkleri, sonra tutkuları, sonra umutları ve en son korkuları ölür insanın. O zaman biz de ölürüz. Öldüğümüzü anlamadan ölürüz. Yaşadığımızı da anlamamışızdır zaten. Usul usul ölürüz; azar azar yaşar, usul usul ölürüz. Mustafa Beyin ilk traşı! Dün gibi aklımdadır. Gençliğim! Gençliğim neredesin?

Oyun alanında Berber'in gençliği aydınlanır.

BERBER'İN GENÇLİĞİ— Buradayım. Zevklerim öldü, tutkularım kalmadı, umutlarım zaman zaman depreşiyor, korkularımsa dipdiri.

Berber ayağa kalkar, Gençliğine yaklaşır. Ardında beliren İNTİKAM CİNLERİ eteğini ucundan tutarak taşırlar. Berber, Gençliğinin yüzünü okşar.

BERBER— Gençliğim, seninle sevişmek isterdim. Belki o zaman bulurdum yüzümü. Hep başkalarının yüzüne baktım dikkatle, traş ederken, kendi yüzümü traş ederken gücüm kalmıyordu, dikkatim de. Bu yüzden kendi yüzüm olmadı hiç. Olmadan soldu. Hep başkalarının yüzünü hatırlıyorum kendimi düşündüğümde.

BERBER'in GENÇLİĞİ— Şimdi çekil geleceğimin önünden, sana daha çok var. Şimdi Mustafa Beyin ilk traşıdır. Anlatılan onun hikâyesi, sana da bana da yer yok bu hikâyede.

BERBER— Yanılıyorsun toyluğum. Bizler tarihin ikinci kişileri, asıl kahramanlarıyız. Erkeklik meslekleriyiz biz.

Işıklar yayılarak genişler.

Oyun alanında Berber'in Gençliği, elinde ustura, sandalyede oturan on beş yaşındaki Mustafa'nın İLK TRAŞINI yapmaktadır. Başucunda duran Berber, Mustafa'ya ayna tutarken, Gençliğiyle konuşur:

BERBER— Bak nasıl bakıyor yüzüne, yüzüne sevdalanacak. Aslında aslına sevdalanacak. Kan başladığı yere dönecek. Durgun bir göl üzre kendini seyreden ağulu bir ceylan şimdi o.
Gördün mü, işte sen o yüzü yeniden biçimlendiriyorsun. Gündelik törelerin başını bekleyen mesleklerden birini icra ediyorsun. Bu ustura onu hem sünnet edecek, hem sünnet edecek.
Erkek edecek.

İNTİKAM CİNLERİ belirir yeniden. Döne döne gelirler, üzerlerinde parçalı aynalar bulunan pelerinler vardır. KESİKBAŞ'ın BAŞININ KONDUĞU TEPSİYİ tutarlar Mustafa'nın yüzüne. Bir yanda Berber'in aynası, öte yanda cinlerin tepsisi. Sonra tepsinin iki ucuna asılarak başıyla gövdesini ikiye ayırıyormuş gibi yaparlar. Bunu yaparken, "Üç, beş, yedi, dokuz," diye yinelerler.

İNTİKAM CİNLERİ— Bu tepside her şeyi gördü.
Bütün olacakları. Sonunu.
BİRİNCİ CİN— Ama kendi bilmiyor.
İKİNCİ CİN— Bir gün gelip bilecek.
ÜÇÜNCÜ CİN— Bilmesi yetmeyecek, değiştirmeyecek.
DÖRDÜNCÜ CİN— Yazgısının sonuna kadar gidecek.

BEŞİNCİ CİN— Lanetiyle ödeşecek.
ALTINCI CİN— Bildiği gün sahiden ölecek, sahiden ödeşecek.
YEDİNCİ CİN— Her şey başka türlü olurdu,
İsteselerdi insanlar.
İNTİKAM CİNLERİ— Sahiden isteselerdi.
YEDİNCİ CİN— Kan çekiyor bu yüzü,
kanıyla ödeyecek.
İNTİKAM CİNLERİ— Kendilerini törelere kilitleyenler,
Kendilerini tanımadan ölürler.
BİRİNCİ CİN— Bu
İKİNCİ CİN— Tepside
ÜÇÜNCÜ CİN— Her şeyi
DÖRDÜNCÜ CİN— Gördü.
BEŞİNCİ CİN— Bütün
ALTINCI CİN— Olacakları.
YEDİNCİ CİN— Sonunu.
İNTİKAM CİNLERİ— Sonunu.

Davullar vurur. Kamçılar şaklar.
Köylüler sahneye şenlikle girer.
Şenlik başlar.
Efsuncular, köylülerin ellerine yeşil dallar tutuşturur. Orman olurlar. Orman keser her yan. Gerçek bir şenlik sevinci yaşanmaktadır şimdi. Hem kendileri, hem orman olmuşlardır.

HAZER BEY— Ne mutlu gündür bugün! Ne kutlu gündür!
Bir Beyin oğlu on beşine ermiştir.
HAZER ile KUREYŞA— Oğlumuz Mustafa on beşine ermiştir.
HAZER BEY— Bugün ilk traşını olmuştur.
KUREYŞA— Yüzü ormanına kavuşmuştur.

Hazer Bey havaya bir el ateş eder.

HAZER BEY— Bugün ne zamanıdır?
KÖYLÜLER— Av zamanıdır.

Bir el daha ateş eder.

HAZER BEY— Bugün ne zamanıdır?
KÖYLÜLER— Kan zamanıdır.

Bir el daha ateş eder.
Ardından ötekiler.
Ardı ardına silahlar patlar.

BAŞEFSUNCU— Örtüsü alınsın boynundan.

Berber'in Gençliği, Mustafa'nın boynuna bağladığı örtüyü söker alır. Efsunculara devreder. Efsuncular örtüyü büyülerler.

BAŞEFSUNCU— Bir uçtan ötekine yırtılan kefen!
Kundağın bezinden, ilk traşın önlüğünden,
Gerdek gecesinin kanlı bedelinden.
EFSUNCULAR— Ey Cudi dağlarının anası!
Ey ırmak boyları, uçurum başları,
Ey gümüş sular,
Ey kutlu toprağın üzerinde gezen
aşiretler, kavimler, boylar
Bir kadın ver sarp doruklarından
BİRİNCİ EFSUNCU— Köpürmüş deli çaylarından,
İKİNCİ EFSUNCU— Bereketle çatırdayan narlarından,
ÜÇÜNCÜ EFSUNCU— Gür ormanların koyaklarından,
DÖRDÜNCÜ EFSUNCU— Uçurum sesli yamaçlarından,
BEŞİNCİ EFSUNCU— Bir kadın ver,
EFSUNCULAR— Ateşin, suyun, havanın, toprağın karışmasından.
BAŞEFSUNCU— Geyik başı bağlansın.

Efsuncular, geyiğin (Cudana) başına örtüyü geçirirler. Geyik başı bağlanır.

EFSUNCULAR— Geyik başı bağlansın.
BAŞEFSUNCU— Büyü başı bağlansın.
HEPSİ BİRDEN— Büyünün başı bağlansın.

Mustafa, sandalyesinden kaldırılır. Pusatlanır. Ansızın başlarında geyik boynuzları taşıyan, göz yerlerinde yuvarlak aynalar bulunan Köylüler çevresini alır, dönmeye başlarlar, ava çağırırlar. Geyik çağrısını yansılarlar.

Toprağı topuklayarak GEYİKLERİN DANSINA başlarlar.

Geyikler sırasıyla vurulur, yere düşer, sonra yeniden dirilerek dansı sürdürürler.

Vurulan bir geyiğin kanı Mustafa'nın alnına sürülür. Bir Efsuncu gelir, sürülen kana dokunur. Dokunduğu yerden kan kırmızı bir tül uzar, sahneye akar.

BERBER— İlk traşını o gün olmuştu.
BERBER'in GENÇLİĞİ— İlk traşını bugün olmuştur.
BERBER— İlk avına o gün çıkmıştı.
KÖYLÜLER— İlk avına bugün çıkmıştır.
HAZER BEY— Erliğin hattı inmiştir duru, yağız tenine.
KUREYŞA— Yüzünün ilk tüyleri alınırken,
ormanın karanlığı gürleşiyordu.
ERKEKLER— Beyimizin yüzü gürleşiyordu.
KADINLAR— Kavmimizin geleceği gürleşiyordu.
BERBER'in GENÇLİĞİ— Kan kokusu alsın diye burnu, son usturayı
keskin çektim yüzüne. Sonra acı tütün bastım.
KADINLAR— Avuç içi erkek koksun!
ERKEKLER— Düşman dünya ondan korksun!
BİRİNCİ EFSUNCU— On beşine varmış her oğul, ava çıkar, geyik
avına.
İlk traşını olur ve ava çıkar.

İKİNCİ EFSUNCU— Av ki, erliğin ikinci sünnetidir.
ÜÇÜNCÜ EFSUNCU— Bir geyik vurup da, başını getiren her oğul adının erliğini mühürler kavminin gözünde.
DÖRDÜNCÜ EFSUNCU— Er adını alır, bir avının başıyla.
BEŞİNCİ EFSUNCU— Hazer Beyin oğlu Mustafa Bey de on beş yaşın töresine çıktı ilk avına.
ALTINCI EFSUNCU— Çıktı ormanın yüreğindeki ilk yolculuğuna.
YEDİNCİ EFSUNCU— Kapana ilerleyen bir av gibi ilerliyordu yüreğinin kaynağına,
SEKİZİNCİ EFSUNCU— Yaprak yeşili gözleri kamaşıyordu yaprakların yeşilinden,
DOKUZUNCU EFSUNCU— Uzaklaşıyordu kendinden,
EFSUNCULAR— Yakınlaşıyordu kendine.
DOKUZUNCU EFSUNCU— Görünmez cinler bilinmez bir dille fısıldıyorlardı kulağına gizini,
EFSUNCULAR— Duymuyor, işitmiyor, anlamıyordu
Gizi, kendini kilitliyordu,
DOKUZUNCU EFSUNCU— Kullanılmıştı bütün kelimeler...

Berber'in Gençliği konuşurken, cinler Berber'i çıkarırlar.

BERBER'İN GENÇLİĞİ— Gürleşen yapraklar, koyulan ağaçlar ve derinleşen yeşil, örttü ormanın ağzında onu ve ardındakileri...
Yüzünün çoğalan tüyleri gürleştiren erkekliğini.
Ağaçlar örttü ormanın ağzında onu ve ardındakileri, ötesini göremedik biz ardından bakanlar, onu uğurlayanlar.
Yalnızca avucunun içinden ormana yayılan kan ve tütün kokusu duyuluyordu.
Göremedik biz ardından bakanlar.
BAŞEFSUNCU— Görenler anlatsın.

Sessizlik. Uzaktan İNTİKAM CİNLERİ'nin kahkahaları.
Işık değişir.

Mustafa ilerler ormanda.
Değişik sesler. Kişiler. Zaman içinden, zaman dışından konuşanlar. Seslendirenler. Uğultular. Yankılar. Seken sesler, çarpıp dağılan sesler.

EFSUNCU KADINLAR, sırayla herkesin ardına geçerek onları seslendirirler. Onların dudakları açılır kapanır ama konuşanlar Efsunculardır. Anlattıkları yansılanarak oynanır.

— Derler ki, uzun sürmüş avı,
— Derler ki, uzun sürmüş bir günün akşamında ulaşmış ormana, farkına erken vardığı karanlığına.
— Derler ki, ormanda yitmiş sanmışlar ilkin.
— Derler ki, her kayasında bir geyiğin sektiği orman, sanki gizlemiş de cümle ceylanlarını koynuna, Mustafa'yı bırakmış bir başına kendi karanlığında.
— Ya da çekmek için karanlığın koynuna
— Karanlığın yüreğindeki ışığa
— O sonsuz aydınlığa
— Buz kesmiş akkora
— Sonra bir şafak vakti
— Ki bir yaz şafağı
— Yumuşak bir pembe tül gibi inerken yeryüzüne
— Ansızın bir geyik çıkmış Mustafa'nın karşısına
— Geyik ki, sevda büyüsü
— Geyik ki duruşu yürek ağusu
— Davrandıysa da pusatlarına, silahlarına
— İnme inmiş Mustafa'nın bileklerine
— İnme inmiş parmağına
— İnme inmiş tetiğine
— Geçip karşısına günlerce durmuş, gözlerini alamamış gözlerinden.
— Bakışları rehin kalmış

— Esir düşmüş duruşu

— Peşinden adamlar saldığı babası Hazer Bey, oğlunu geyiğin karşısında sevdaya dururken bulmuş

— Almış getirmişler geyikle Mustafa'yı

— Kırk gündür sürmekte bu bakışma

— Yemiyor,

— İçmiyor,

— Konuşmuyor,

— Yemiyor, içmiyor, konuşmuyor

— Geçmiş geyiğin karşısına öylece bakıyor.

BAŞEFSUNCU— O şafağı, o pembe tülden ince yaz şafağını iyice yansılamalıyız.

Geçen zamanla, duran zamanı bu oyunda yakalamalıyız.

EFSUNCULAR— Geçen zamanla, duran zamanı...

— Bir tül iner geyiğin önüne.

Sahne üzerinden bir tül iner.

— Bir tül iner Mustafa'nın gözlerine.

Bir tül daha.

— Bir tül iner ormanın büyüsüne.

Tüller.

— Tül ardında görürler birbirlerinin gizlerini.

— Birbirine görünür, başkalarına görünmez gözler

— Buna sebep tüller, tüller, tüller...

BAŞEFSUNCU— Ne varsa yer ile gök arasında

EFSUNCULAR— Ne varsa yer ile gök arasında

BAŞEFSUNCU— Yer ile gök arasında elçi ol ey alaca uçurtmalar!

Uçurtmalar havalanır. Rüzgâr.
Uçurtmalar dalgalanırken cinler yeniden belirir.

— Yerin kırmızısı, göğün mavisine,
— Göğün mavisi, yerin kırmızısına ulaşsın.
— Ateş suya, su toprağa, toprak havaya karışsın.

Efsuncular, geyiğin çevresini sararlar. Mustafa, onları yarmaya çalışır, halkayı sıklaştırırlar. Daha hızlı dönmeye başlarlar.

— Herkes dokunsun birbirine
— Büyü aksın bir tenden ötekine.

Herkes birbirine dokunur. Son dokunan Mustafa ile geyiğe dokunur.
Sahne üzerine bir tül daha iner.

Geyiğin başına bağlanan beyaz örtü, kızıl yalazlı çıralarla renk değiştirir. Ellerindeki çıraları döndürürler. Kendileri dönerler.

— Ateşi suyla değiştirin,
— Suyu havayla değiştirin,
— Havayı toprakla değiştirin,
— Toprağı kendinizle değiştirin.

Herkes ölür gibi yere yatar. Kesin sessizlik.

— Kendinizi toprakla değiştirin.

Ayaklanırlar. Her şey yeniden başlar.

— Toprağı havayla değiştirin,
— Havayı suyla değiştirin,
— Suyu ateşle değiştirin.

GÖKKUŞAĞI belirir. Tülleri, uçurtmaları, her şeyi sarar. MÜZİK ayak değiştirir.

BAŞEFSUNCU— Ey ebemkuşağı! Ey göğün yedi renkli gökkuşağı, altından geçen geyiği yedi renginden geçir, yedi renginle yıka.
EFSUNCULAR— Yedi renk sonra,
BAŞEFSUNCU— Cudi dağlarından bir geyik,
bir geyikten bir kadın indir.

Yedi renk kuşak dolarlar geyiğin etrafına.

BAŞEFSUNCU— Geçen zamanı geçtik, duran zamanı yendik,
İşte şimdi ilk karşılaştıkları zamana geldik.
EFSUNCULAR— Gördüler birbirlerini.
KÖYLÜLER— Mustafa gördü geyiği.
BAŞEFSUNCU— Erkekliğin kanlı töresidir, sünnetinde de bu örtüyü kirletti, ilk traşında da...
EFSUNCULAR— Bu örtü bağlandı büyülü geyiğin başına...
BAŞEFSUNCU— Ne varsa yer ile gök arasında
yanımızdadır bizim,
EFSUNCULAR— Büyümüzün yanında.
BAŞEFSUNCU— Asılın şimdi geyiğin örtüsüne.

Cinler, Efsuncularla çekişmeye başlar;
Örtüyü açtırmazlar.

BAŞEFSUNCU— Cinler tutmuş örtünün bir ucunu
EFSUNCULAR— Cinler tutmuş
BAŞEFSUNCU— Ey Cudi dağları, kızına geçit vermez cinlerin
EFSUNCULAR— Kov onları
BAŞEFSUNCU— Ey ebemkuşağı sal yedi rengini şunların üstüne
EFSUNCULAR— Her rengin birini kırsın

*Yedi cinin kendi rengi salınır üzerlerine. Her birinin kendi rengi havada cisimleşerek hareket etmeye başlar, her renk kendi cinini kovalar.**

BAŞEFSUNCU— Rehin alın gecenin karanlığını
Fidyesini ödeyin geyikler yatağının
Haracını kesin mızrağı dikilmiş toprağın
Asılın yazgının bağlarına! Asılın!

Kendi rengi üzerlerine salınmış cinler yenik düşüp kaçarlar.

BAŞEFSUNCU— Ey şiirin şeytanları! Kırın kelimeleri!
Ey altın anlamı saklayan sükût
Aşikâr etsin kendisini!
EFSUNCULAR— Ey şiirin şeytanları
şimdi kırın kelimeleri.

— Gördüler birbirlerini
— Mustafa gördü geyiği
— Geyik durdu bakıldığı yerde
— Orman durdu. Dünya durdu.
— Geçen zamanın durduğu yere geldik
— Saf ışığın, saf yüreğin kaynağına erdik

BAŞEFSUNCU— Asılın geyiğin örtüsüne!
Geyiğin vakti geldi.

* *Söz konusu bu renkler, havanın boşluğunda eğilip bükülebilen, sarmalayan, kuşatan, biçim değiştiren birer dansçı, birer oyuncu olarak düşünülmelidir. Düpedüz oyuncu, dansçı olarak kullanılması amaçlanan IŞIKtır bunlar. Dolayısıyla yerlerine başka bir şey ikame edilmemelidir.*

Dört bir yandan örtüye asılırlar.

Geyik debelenir, silkelenir, altından Cudana'nın genç kızlığı çıkar ortaya. Oyun boyunca en güzel olduğu andır bu. Soluğunu tutar herkes, yükselen bir müziği, bıçak gibi bir sessizlik keser.

EFSUNCULAR— Oyun gerçek oldu
Büyü hayat oldu
Geyik kadın oldu.

BAŞEFSUNCU— Ey kutlu dağ! Ey Cudi dağı!
Tılsımı çözüldü Mustafa'nın.

KÖYLÜLER— Belli ki şenlikler sürecek, av şenlikleri bitmeden düğün şenlikleri başlayacak. Toylar kurulacak.

BAŞEFSUNCU— Bir tek gözleri kaldı eski geyik suretinden. Bundan böyle bir kadın suretinde yaşayacak.

KUREYŞA— Tanrım, ey ulu tanrım! Bütün kasrı geyik soyu basacak yakında.
Bir tek sen biliyorsun bunu, bir de şu ağulu yüreğim!
Cinnet günlerim ırak durun benden.
Geçmişin külleri bulandırmasın aklımı.
Gözüme perde olmasın hayaletlerin görüntüleri.
Tanrım, ey ulu tanrım! Bir tek sen biliyorsun bunu, bir de şu ağulu yüreğim!

Geyik ulumaları duyulur
Yoğunlaşırken...

Işıklar.

dilini tükürmek

ANLATICI ve İNTİKAM CİNLERİ yeni bir oyun arabasını taşırlarken sahne aydınlanır. Arabayı sahne önüne yerleştirirler.

Oyun arabasının perdesinde de, içinde de kırmızı ve siyah renkler baskındır.

ANLATICI— Bu oyun arabasında Mustafa ile Cudana'nın ilk geceleri oynanmıştır.
Geyikten kadına indirilmişti Cudana;
lakin dili yoktu ağzının içinde
dili yok, kelimeleri yok, manaları yok
geçmişi ve hatıraları yoktu
Şimdi dünyaya bir kadın olarak bakan
ceylan gözleri bomboştu
Ona dilini evlendikleri gece Mustafa Bey verdi.

ANLATICI perdeyi açar.

Arabanın içini büyük bir yatak ve oldukça büyük yastıklar kaplamıştır. Tüm mekân büyük bir yataktır.

Mustafa Bey ile Cudana ayakta karşı karşıya durmaktadırlar.

MUSTAFA BEY— Aç ağzını... aç ağzını... ağzını aç...
Aç... Ağız... Ağız... aç...

Cudana'nın kayıtsızlığı karşısında Mustafa Bey, Cudana'nın başını ellerinin arasına alır, ağzını açar tükürür (sessizlik) *tükürür* (bekler) *tükürür* (sessizlik) *tükürür. Sonra üst üste tükürmeye başlar. Tükürmeleri öpüşmeleriyle bölünür.*

MUSTAFA BEY— Dilin zehrini tükürüyorum ağzının içine
Şehvetin simini
kalbin ağusunu tükürüyorum
kalbin zemzemini
havanın iki kamçısı vardır
biri rüzgâr, biri dil
bak havanın kamçısı şaklıyor
ağzının içinde
kalbin iki aynası vardır
biri gözler, biri dil
sen bana gözlerini verdin
ben sana dilimi
tükür onu kendi dilin olsun
tükür onu bana geri gönder
her dilin içinde bir ikinci dil yaşar
kamçıla havayı
dilin olsun
rüzgâra binsin kelimelerin
kamçıla havayı
bütün duyguların
bütün düşüncelerin
bütün büyülerin
kudretini duy
kudretini duy dilinin
kamçıla havayı
dilin olsun
kendi dilin!

Tükürükler çoğalmış, tutkulu bir sevişmeye dönüşmüştür. Yatağın üstünde, yastıkların arasında bata çıka sürdürürler. Mustafa Bey, Cudana'yı soyar, göğüslerine, karnına, sırtına tükürür, öper, tükürür, öper.

Sonra bir an Cudana durur.

Yavaş yavaş ağzına toplar tükrüğünü, ağız dolusu havaya tükürür, bir daha, bir daha tükürürken, ANLATICI *perdeyi hızla indirir.*

ANLATICI— İlk gecelerinde Mustafa Bey dilini verdi Cudana'nın
ağzına,
manalarını verdi
dilini tükürdü ağzının içine
kelimelerini tükürdü
manalarını tükürdü
onlar çoğaldı
büyüdü
dirildi Cudana'nın içinde
nesnelerin adlarını öğrendi,
eşyanın bilgisini edindi
kalbin gizlerine erdi
Mustafa Bey, Cudana'yı kendi diline hapsetti
Bilemedi bu dilin lanetine uğrayacağını, bilemezdi.

Işıklar.

Üçüncü Oyun

İLK KAN

Gece.

Arkada orman. Önde Hazer Beyin yatak odası.

Yatak. Yatakta Hazer Bey ile karısı Kureyşa uyumaktalar. Yatağın başucunda titrek bir mum ışığı.

Bol yıldızlı, baharat kokulu, ağaç fısıltılı, simli, serin bir yaz gecesi.

Sonra sonra gürleşen rüzgârın uğultusu. Ormanın uğultusu. Ardından bir tek uluma (bir geyiğin uluması), ardından bir başka uluma, ardından bir başkası, bir başkası daha derken, ulumalar...

Kureyşa, bir çığlıkla yatağından fırlar, pencereye gider, dışarıyı gözler. Sesler kesilmiş, Hazer Bey de huzursuzlanıp uyanmıştır.

HAZER BEY— Ne oldu Kureyşa? Neyin vardır?

KUREYŞA— Bak gene başladılar...

HAZER BEY— *Uykusunu çözememiş*- Kimler?

KUREYŞA— Geyikler...

HAZER BEY— Hep onları düşünüyorsun. Onlarla yaşıyorsun Kureyşa.

KUREYŞA— Bu sesler, bu ulumalar geçit vermiyor Hazer Bey, öte yana geçemiyorum, sizlere ulaşamıyorum.

HAZER BEY— Kulak verme onlara, kov gitsin düşlerinden, gel yat uyu.

KUREYŞA— Nasıl kulak vermem? Her gece aynı şey, aynı sesler,

aynı ulumalar. Dayanılır şey midir Hazer Bey? Kulağım bir uçurum olmuş onları yankılar durur.

HAZER BEY— Büyütüyorsun Kureyşa, her şeyi çok büyütüyorsun. Küçücük şeylere o kadar yakından bakıyorsun ki, kocaman oluyorlar. Bir Bey karısının yüreği daha engin olmalı.

KUREYŞA— Hangi yüreğin engini bu feryada dayanır Hazer Bey? Sanki ulumuyor, çığlık atıyorlar, feryat ediyorlar. Yüreğim parçalanıyor her defasında. Sanki ben onları anlayabilirmişim, lakin anlamıyormuşum gibi.

Azaplar içindeyim Hazer Bey, azaplar içindeyim.

HAZER BEY— Sakin ol Kureyşa, dinlendir kendini, dinlendir yüreğini.

Onları düşünme, unutmaya çalış, unut onları, unut gitsin.

KUREYŞA— Kelimeler ağzında ne kolaydır Hazer Bey.

Kelimeler bu kadar kolay mıdır?

Unutmak mümkünsüzdür.

Duymuyor musun seslerini? Unutturmuyorlar... Kendilerini gizleyerek unutturmuyorlar. Her gece gelip penceremin dibine... Her gece gelip kulaklarımın uçurumuna... Sanki çoğala çoğala geliyorlar. Gözlerimi kapadığımda kendilerini aşikâr ediyorlar bana... Geliyorlar... Bir öç gibi geliyorlar.

HAZER BEY— Yaklaşamazlar buraya, hiç yaklaşamazlar merak etme. Kendi düşlerindir korkutan seni. Bir kez korkunun büyüsüne kapıldı düşlerin, kendi kendine eziyet etmektesin.

KUREYŞA— Burası onların yurduydu, yurtlarını aldık ellerinden. Lakin niye yalnızca ben görürüm onların sanrısını? Niye ben? Niye?

HAZER BEY— Yeni bir yurt bulurlar kendilerine. Hiç meraklanmayasın;

Ormanın bağrı çok geniştir. Herkese yer vardır orada.

KUREYŞA— Benim bağrımsa çok dar, niye bana sokulurlar? Niye?

—Sessizlik—

Bak bak iyice yaklaştılar buraya!..

HAZER BEY— Yaklaşsalar da bir şey olmaz. Bilmez misin aşiretin cümle erleri kapımız bekler.

KUREYŞA— Onların ölümlü gövdeleri, görünmeyenin gücüne karşı koyabilir mi sanırsın? Çoğalıyorlar bak. Birken beş, beşken on, onken yirmi oluyorlar. Kuşatıyorlar bizi. Aynı yerde dönüp duralım diye çember oluyorlar etrafımızda. Zaman çember oluyor. Lanetin ağzını örüyorlar. Bizi buradan sürene, ya da soyumuzu kurutana dek böyle uluyacak bunlar! Böyle uluyacaklar!

HAZER BEY— Hayal görüyorsun sen, karabasanlarına yenik düşmüşsün.

Geçmişin batağına gömülüyor ayakların,

Böyle zamanlarda seni hiç anlamıyorum.

Hayallerin kemiriyor seni, böyle giderse büsbütün ele geçirecek; aklına ve de yüreğine yangın düşmüş. Söndür Kureyşa. Yoksa yanar gidersin. Ben dahi tutamam seni kavuran ateşin yüzünü. Bir yol düşün alt tarafı geyik bunlar, avlana avlana topunun nesli tükenir.

KUREYŞA— Anlamıyorsun Hazer Bey, hiç anlamıyorsun. Seziyorum, korkunç, güçlü şeyler seziyorum. İlk kan yola çıktı bana doğru geliyor.

HAZER BEY— Ne kanı?

KUREYŞA— İlk kan. O geyiği vurmayacaktın. O ilk kanı akıtmayacaktın.

HAZER BEY— Töremize karşı mı duraydım? Töremizdir. Bilmez gibi konuşursun. Yurt tuttuğun yerin kurbanını almazsan eğer, o yer haram olur sana. Dirlikten-düzenden yoksun kalırsın.

KUREYŞA— Gene haram olacak. Gene dirlikten-düzenden yoksun kalacağız.

Kurban aldığın için.

HAZER BEY— Neler söylüyorsun sen Kureyşa?
Neler diyorsun?
Düşlerinde, dilinde mi; yoksa yüreğinde midir bu uğursuz kehanetler?

KUREYŞA— İlk kan yola çıktı bana doğru geliyor.
Kurban, cellat olacak.

HAZER BEY— Sayıklıyorsun sen...

KUREYŞA— Cellat yeniden kurban...

HAZER BEY— Sayıklıyorsun.

KUREYŞA— O geyik yüklüydü. Karnında yavrusu vardı. Öldürdün onu! Öldürdün! Her şey öldürmekle başladı.
Doğurmakla değil.
Kadınlar doğurdu. Erkekler öldürdü.
Karnında yavrusu vardı. İçine kıydın!
Kendi içine de kıydın!

HAZER BEY— Başka bir şey düşünemez oldun. Yavru, yavrusu...

KUREYŞA— Belki de kendi kasıklarım döl tutmadığındandır.
Ha, ne dersin? Bunu mu demek istersin Hazer Bey?
Oğulsuzluğum mu çarparsın yüzüme?

HAZER BEY— Nereden çıkarıyorsun bunları? Neler kuruyorsun?
Neler söylüyorsun Kureyşa? Ağzından çıkan sözlere el misin?
Seni incitecek bir söze niyet düşürür mü dilim?

KUREYŞA— Kendi kendime diyorum ki, ırmak boylarında, uçurum başlarında, yani ölüme yakınken hayat başka türlü gözüküyor.

HAZER BEY— Ne arıyorsun ırmak boylarında, uçurum başlarında?

KUREYŞA— Bir giz, bir giz arıyorum. Kendi kendime kurduğum bir şey yok. Kendim yokum ki, kendi kendime kurduğum bir şey olsun. Tül gibi, duman gibi, sis gibi havanın içindeyim. Kendi sisimden kendimi göremiyorum.

HAZER BEY— Sözlerin de tül gibi, duman gibi...

KUREYŞA— Belki de kendimi bir gizde arıyorum. Bir hiç olan kendimi.
Eğer öyle olursa, kendime katlanabileceğim belki.
Olmayan kendime.
Bunca zaman oldu evleneli, hâlâ bir oğul veremedim sana.
Oğulsuz bıraktım seni. Bir Beyi oğulsuz bıraktım.
Döl tutmayan rahmim uğursuz bir kapan oldu soyuna.

HAZER BEY— Bunun dertlisi sade sen değilsin. Hem daha çok genciz. Ömrümüz uzun. Daha kaç oğulluk zamanımız var kadınım. Niye bu kadar erken boyun eğersin?

KUREYŞA— Beni korkutan zaman değil, lanettir.
O geyik yüklüydü. Onun günahını çekmekteyiz. Yavrusu, yavrusu vardı karnında. Koşamıyordu. Yüklüydü. Onun âhına kilitlendi kasıklarım.

HAZER BEY— Nereden bilebilirdim? Ormanın gölgelik yeriydi. Bir yanı karanlıktı her şeyin. Her şeyin bir yanı gömülüydü sanki. Yüklü olduğunu anladığımda okum yola çıkmıştı bir kez. Bir gözkırpımlık zamandı. Yapacak bir şey yoktu. Geç kalmıştım.

KUREYŞA— Hep öyle oluyor. Ok yola çıktığında iş işten geçmiş oluyor.

HAZER BEY— O geyik olmasa bir başkasını vuracaktım. Törenin tetiğindeydi parmağım.

KUREYŞA— Ötekiler kaçmıştı. Kaçabilmişti. Oysa bu yüklüydü. Zor sekiyordu. Ölürken, can verirken nasıl bakmıştı, unuttun mu?
Ben hiç unutmadım. Unutmayacağım.

—Sessizlik—

HAZER BEY— Neyse bırak artık bunları. Savur geçmişin küllerini. Düşünme gayrı. Her şey oldu geçti. İlk kan töremiz gereğiydi. Aldık, bitti.

KUREYŞA— *Fısıldar gibi*- O da bizi alacak.

HAZER BEY— Toprağın zehri başka türlü akıtılmaz.

KUREYŞA— *Dalmış*- Nerde şimdi o?

HAZER BEY— Ne nerede?

KUREYŞA— İlk kan.

HAZER BEY— Dolapta. Şişenin içinde. Kimse yanlışlıkla bir şey etmesin diye kaldırdım. Bilirsin, zehirdir, kutludur, emanettir.

KUREYŞA— İçeni öldürür mü?

HAZER BEY— Öldürür elbet, toprağın zehridir, ölümün ağulu şerbeti.

KUREYŞA— Gerçek mi bu, inanç mı?

HAZER BEY— İnanç, gerçek değil midir Kureyşa? Kurbanın kanı, alındıktan sonra bir şişeye konulur. Saklanır. Eğer ki, bir aşiret ya da kavim o yurtluğu bırakıp başka bir yere göçüyorsa, göçmeden önce, ilk kanın saklandığı o şişeyi toprağa gömer. Sonra göçtüğü yeni yurtlukta yeni bir kurban daha alır, onun da ilk kanı bir şişeye toplanır, aşiret orada barındığı sürece saklanır. Göçerken yeniden gömülür toprağa. Toprağın zehri toprağa geri verilir. Verilir ki, laneti takip etmesin aşiretin izini.

İşte böylece sürüp gider bu.

Kaç kez anlattım sana. Kaç kez dinledin.

KUREYŞA— Ne garip töreleriniz var sizin.

HAZER BEY— Doğru sen bizim aşiretten değilsin; garip gelir bizim törelerimiz sana. Ama sizin de tuhaf töreleriniz yok mudur sanki? Herkesin töresi ötekine yaban.

KUREYŞA— Madem ki avlana avlana nesli tükenecek geyiklerin...

HAZER BEY— Ee?

KUREYŞA— Törenizi ne yapacaksınız o zaman?

HAZER BEY— Anlamadım.

KUREYŞA— Anlamazsın tabii. Çünkü törenin içindesin.

Törenin tükeneceği yeri, zamanı bilmiyorsun.

Kurban almanın tarihi, kurbanın ömrüne bağlı.
Cellat da kurbanı kadar yaşar, daha fazla değil.

HAZER BEY— Seni hiç anlamıyorum Kureyşa. Ne oluyor sana?
Erenlerin karanlık lisanı dökülür dudaklarından, kendimi yabancı duyarım sana.

KUREYŞA— Şişeyi ne zaman gömeceksin toprağa?

HAZER BEY— Gayrı konduk. Buradan göçmeyeceğiz ki.

KUREYŞA— Yani toprağın zehrini, toprağa geri vermeyeceksin? Açıkta kalacak lanetin buhuru?

HAZER BEY— Karıştırma kafamı, bilmiyorum.

KUREYŞA— Bilmiyorsun çünkü bu töre göçer zamanların töresiydi. Konar zamanında elindeki şişeyle kalakaldın!

HAZER BEY— Törelerimize karşı mı duraydım?

KUREYŞA— Sen ki töre çiğnemeyi seversin.

HAZER BEY— Nerden çıktı şimdi bu?

KUREYŞA— Öyle ya, babana karşı geldin. Benimle evlendin; yani kendi aşiretinden olmayan bir kızla. Sonra göçerdin, konacağım diye tutturdun. Konmaya karar verdin.

HAZER BEY— Söylediklerinin karşılığı var:
Sana sevdalanmıştım, bu yüzden evlendim.
Yüreğime söz geçiremediğim için, aşiretime söz geçirdim.
Bu, bir.
İkincisine gelince: artık konmanın zamanı gelmişti. Devranın usul usul değiştiğinin farkına vardım.
Devrana söz geçiremediğim için aşiretime söz geçirdim.
Bu, iki.
Bilirsin her zaman zoru sevdim. Zora söz geçirdim.
Bu da, üç.

KUREYŞA— N'olurdu başka bir yere konsaydık.

HAZER BEY— Burası uygun düştü Kureyşa. Baksana bir yanı toprak, bir yanı su, bir yanı orman.

KUREYŞA— Ama burası bizim yerimiz değil.

HAZER BEY— Ona kalırsa hiçbir yer, hiç kimsenin değil. Konup göçtüğümüz zamanları düşünsene bir yol. Yazın yaylaklar, kışın kışlaklar, cümle tabiat bizimdi. Şimdiyse konmanın zamanı geldi. Devran böyle buyurdu. Ben devranı anladım!

KUREYŞA— Bu ulumalar, bu çığlıklar, bu feryatlar çok kalmaz mecnun eder beni. Usumu, yönümü yitiririm.

HAZER BEY— Yitirmeyeceksin. Hiçbir şey değmeyecek sana.

Bir kasr yaptıracağım buraya. Koskoca, ulu bir kasr. Öyle ki, eşi-benzeri olmayacak. Eşi-benzeri bulunmasın diye yaptıracağım.

Penceremizin dibine ulaşmayacak ne bir geyik başı, ne bir geyik uluması.

KUREYŞA— Göçelim buradan Hazer. Ne olursa olsun göçelim. Hem bak geyiklerin karda, kışta, yağmurda, fırtınada toplaşıp sığındıkları bir yatakmış burası. Ormanın eteğinde bir geyikler yatağı. Geldik, yurtlarından ettik onları, yüklü bir geyiği kurban ettik. Bunu yanımıza komazlar bizim. Bir kez lanetle belirlendi konarlığımızın yolu. Çıkmazlara uğrayacağız Hazer Bey. Eşinin, doğmamış yavrusunun başına gelmiş ağlayan o geyiği unutabilir miyim burada kaldıkça, burada yaşadıkça... O ulumalar, o uğultular gider mi kulaklarımdan?

HAZER BEY— Öyle bir kasr yaptıracağım ki buraya... Her şeye tepeden, her yere uzaktan bakacak. Ne ormanın soluğu değecek, ne de geyikler uğultusu...

KUREYŞA— Göm o şişeyi Hazer Bey. Toprağa göm. Bizi teslim almadan ilk kanın kanunları, göm de gidelim buradan.

HAZER BEY— Her gören diyecek ki, bu kasr bir masaldan kaçırılmış, gerçek olamaz.

Ve bir zamanlar Hazer Bey karısı Kureyşa için bu kasrı yaptırmış.

Işıklar solar.

Aynı gece.
Arkada kasrın duvarı
Önde aynı yatak.
Mustafa ile Cudana yatakıalar.
Ansızın bir çığlıkla Cudana fırlar yerinden, Mustafa sıçrar.

MUSTAFA— Ne oldu, neyin vardır Cudana?

CUDANA— Hiiç! Hiçbir şeyim yoktur.

MUSTAFA— Nasıl hiçbir şeyin yok? Çığlık atarak silkindin düşünden.
Hem de ter içindesin.

CUDANA— Düş gördüm. Kara bir düş.

MUSTAFA— Hayırlara tebdil olsun. Hayırdır. Ne gördün ki bu kadar dara saldı seni?

CUDANA— Düşümde, düşümde annenle, babanı gördüm.

MUSTAFA— *Rahatlamış* - Ee?

CUDANA— İşte bu yatakta yatıyorlardı. Aynen bizim gibi. Sonra konuşuyorlardı. Aynen bizim gibi. Daha bu kasr yaptırılmamış. Düzlükteydiler. Sonra geyikler uluyordu uzun uzun.

MUSTAFA— Geyikler kendimi bildim bileli hep ulur.

CUDANA— Ama, ben de, ben de uluyormuşum pencerenin dibinde. (*Ağlamaya başlar*) Mustafa, düşlerimde kendimi hep bir geyik olarak görmekteyim. Acı veriyor bu bana. Çok derinlerde bir yerim acıyor. Sonra sonra bir çocuk ağlaması duydum. Uzaklarda bir yerde bir çocuk, içli içli, uzun uzun ağlıyordu. O ağlamayla uyandım.

—Sessizlik—

MUSTAFA— Cümle düşlerin bir çocuğa kilitleniyor sonunda.

CUDANA— Düşümde anan da çocuksuzdu daha.

MUSTAFA— Demek daha ben doğmamışım.

CUDANA— Ben ise hâlâ çocuksuzum.

MUSTAFA— Olur Cudana, olur. Daha çok genciz, sabretmeyi öğrenmek gerek. Tahammülü hiç bilmiyorsun. Göreceksin çok yakında her şey gün ışığında yıkanmış sular gibi berraklaşacak. Hadi şimdi yat da uyu.

CUDANA— İnadına inadına süte keser göğüslerim. Ağrısından, sancısından duramam.

Bedenim, bedenimden öç alır sanki.

MUSTAFA— Geçer Cudana, geçer.

Çocuksuzluğun kahrını çekecek yaşa gelmedik daha. Hele dur, hele bekle. Ferah tut içini. Sıkıntılarını rüzgâra savur, kaygılarını suya tut, ateşe ver bütün kuşkularını. Kalbini derinleştirme. Yoksa kaybolursun kendi içinde.

CUDANA— Düşlerimde geyikler uzanır sızılı göğüslerime. Ben onları emziririm, onlar beni emzirir. Ilık bir süt yayılır bütün bedenime, kanım sakinleşir. Bedenimdeki seğirmeler diner. Sanki kendime yerleşirim.

Ben onları emziririm, onlar beni.

MUSTAFA— Çocuklaştın gene. Uyu Cudana'm, bebeğim uyu. Her şey geçer. Her şey. Zamana inan.

CUDANA— Emzir beni Mustafa.

MUSTAFA— Nee?

CUDANA— Emzir beni.

MUSTAFA— Anlamadım.

CUDANA— Göğüslerini emersem belki uykuya dalarım.

MUSTAFA— Peki, nasıl istersen.

Mustafa göğüslerini açar, Cudana uzanır, emmeye başlar. Az sonra derin, sakin bir uykuya dalar. Mustafa, onu uyuttuktan sonra rahatlar, yatar.

Işıklar solar.

Hazer Beyin hayalet olan babası belirir.
Hazer Beyin babasının hayaleti belirir.

HAYALET— Kavmi ikiye böldün oğul,
Babana başkaldırdın
Kendine ayrı bir yol çizdin
Dar zamanımda
Oğulsuz bıraktın beni
Lanetim seninledir!
Âhım seninledir!
Oğulların yüz çevirsin senden
Oğul babaların oğul hayrı görmesin
Konan soyun, konduğu yerde
göçsün, çürüsün.

Müzik.

İNTİKAM CİNLERİ

BİRİNCİ CİN— Hazer Bey babasına başkaldırdı.
İKİNCİ CİN— Göçerken konan ilk Beylerden oldu. Belki de bunun için oldu.
ÜÇÜNCÜ CİN— Sonra tuttu başka bir aşiretten, başka bir obadan kendine hatun tuttu.
DÖRDÜNCÜ CİN— Tek oğluydu Hazer. Ve oğlunu öldürmek olmazdı. Babası, ilkin yaşarken öldü, sonra öldükten sonra.
BEŞİNCİ CİN— Babası öldü ve hayalet oldu.
ALTINCI CİN— Gölgesi oğlunun izini tuttu. Nereye giderse gitti. Tüten ova ateşlerinin üzerinde gezindi.
YEDİNCİ CİN— Duman rengi bir mavilikti şimdi babası.
HEPSİ BİRDEN— Som bir hayaletti.
BİRİNCİ CİN— Aylı gecelerde ırmak sesleri çoğaldığında görüldü.

İKİNCİ CİN— En çok Kureyşa'ya göründü. Onun derin yalnızlığına, büyük acısına göründü.

ÜÇÜNCÜ CİN— Oğluna hiç görünmedi. Görüneceği günü bekledi.

DÖRDÜNCÜ CİN— Laneti kendini ve kavmini,
bölünmüş kavmini, bölünmüş soyunu tuttu.

BEŞİNCİ CİN— Uzun zaman oğulsuz kaldı Hazer Bey.
Döl tutmadı kasıkları Kureyşa'nın.
Oğulsuz kaldı kavim.

ALTINCI CİN— Ulu kervanların çan sesleri yankılanır dururken, hayalet olup, konan oğul hanesine kondu.

YEDİNCİ CİN— Baktı ki, oğlunun hanesinde bir de geyik laneti var, baskın, zorlu bir lanet. Buna sebep, lanetin kıyısında durdu. Arada bir göründü, kayboldu.

İNTİKAM CİNLERİ— Som bir hayaletti.

Hayalet yatağın başucundadır.

HAYALET— Aylı geceler, ırmak sesleri, ova ateşleri, duman rengi mavilik, ulu kervanlar, çıngıraklar, dağı taşı tutan otlar, çiçekler, rüzgârda savrulan zaman, ölümün kıyısından baktığımız zaman, konan oğul hanesi, lanet, lanet, lanet!

Hayalet yataktakilerin yüzlerine eğilir. Yüzlerini açar. Yataktakiler yerlerinden fırlar. Onu görmezler, göremezler.

Yatakta bu kez Mustafa ile annesi Kureyşa vardır. Birbirlerine şaşkınlık ve korkuyla bakarlar. Bir öte-dünyada, bir öte-düşte yaşıyor gibidirler. Birbirlerini tanımıyorlardır, aynı düşe, aynı yatakta niye uyandıklarını bilmezler, bilemezler.

Cinler, Mustafa'yı kaldırırlar yataktan. Yataktaki beyaz örtüyle çevresinde bir halka oluşturur, dönmeye başlarlar. Mustafa bu halkanın dışına çıkamaz. Örtüyü dalgalandırır, engel oluştururlar. Mustafa sularda boğuluyor gibidir. Az sonra örtüyü Mustafa'nın üzerine örterler. Örtü oyun alanının hemen he-

men tümünü kaplamalıdır. Mustafa örtünün altında kaybolur. Kureyşa bir köşeye büzülmüş, korku içinde titreyip durmaktadır.

Ansızın sesler kesilir.

Hayalet de, Cinler de gözden kaybolur.

Işık değişir.

Müzik dinmiştir.

Çok uzaktan belli belirsiz duyulan geyik ulması, ağlayan çocuk sesi zaman zaman güçlenir.

Kureyşa gider korkuyla örtüyü yoklar. Örtünün altında hiçbir şey yoktur, eline hiçbir şey gelmez. Aramayı sürdürür. Ansızın eli bir şeye çarpar. Durur, yoklar. Usul usul örtüyü kaldırır, altına bakar. Mustafa yok olmuştur. Yerinde içinde ilk kan duran şişe ile geyiği vuran Hazer Beyin kanlı oku durmaktadır. Bir eline oku, bir eline şişeyi alır, çılgına dönmüştür.

KUREYŞA— Korkunun sonuna geldim işte!

Korkuyu yendim! Korkunun büyüsü bitti, tılsımı çözüldü bilinmezin. Korkuyu, cesaretle; hayatı, ölümle değiştiriyorum. Dayanacak gücüm kalmadı artık! Daha kaç gece dinleyeceğim bu ulumayı, bu ağlamayı. Çocuksuz kasıklarım geri teper durur içimdeki ağrıyı, sancıyı.

Ey Hazer Bey! Ey Hazer Bey!

Oğulsuz karısına gayrı yüz döken Hazer Bey.

Gayrı yüzüme bakmaz, elimi tutmaz, bakışları dargın, sırtı dönük Hazer Bey! Sen ki benim için cümle aşiretini almıştın karşına, babana başkaldırmıştın; beni obamdan kaldırıp, ayırmıştın.

İşte ilk kanın! İşte ikinci kurbanın!

Toprağın zehri bu kez nikâhlı karının ölüsünü sulayacak.

Bu zehir, bu zehir beni ve döl tutmaz rahmimi de alacak toprağın bağrına.

Toprağın zehrini benimle birlikte geri vereceksin toprağa.
Sen kondun, ben göçüyorum Hazer Bey!

Şişeyi tepesine diker, içer, kapının ardında mırıldanışlar, fısıltılar, ardından kapı çalmaya başlar. Uzakta Yedi Cin belirir yeniden, yavaş yavaş Kureyşa'ya yaklaşırlar. Kureyşa devrilir. Hazer Bey dışarıdan kapıyı yumruklar, sesi duyulur: "Aç kapıyı Kureyşa! Kureyşa aç kapıyı! Kapıyı aç diyorum sana! Kureyşa! Duymakta mısın beni? Ne yapıyorsun içerde? Ne oluyor orada? Aç şu kapıyı Kureyşa! Kırdırma bana!"

Kureyşa devrildiği yerde uğunmaya başlar. Yedi Cin beyaz örtüyü bu kez de Kureyşa'nın çevresinde döndürmeye başlarlar.

KUREYŞA— Karnım! Karnım! Karnım hızla büyüyor!
Ne oluyor bana? Karnıma ne oluyor?
Gebeyim ben. Evet, gebeyim! Gebe kaldım. Hızla büyüyor karnım! Kadınım artık. Kadınım. Yüreğinin atışlarını duyuyorum yüreğimde. İçimde kımıldıyor. İçimde bir can kımıldıyor. Kadınım! Gebeyim! Gebe!

Yedi Cin beyaz örtüyü Kureyşa'nın üzerine örterler. Kapı hâlâ yumruklanmaktadır. Yedi Cin dönüşlerini sürdürürken, örtünün bir ucunu çadır gibi seyirciye açar, altındaki konuşmayı seyrettirirler:

Örtünün altında Mustafa ile Kureyşa dizleri üzerinde fısıldaşarak konuşmaktadırlar:

MUSTAFA— Deliliğin dindi artık. Bundan böyle ne uçurum başları, ne ırmak boyları yok sana.
KUREYŞA— Deliliğim dindi artık.
İçimdeki ırmak sustu.

Hiçbir uçurumu yankılamıyor kulaklarım.
Gözümdeki tül kalktı.
Deliliğim dindi artık.

MUSTAFA— Ne sezgilerin, ne sanrıların, ne düşlerin kalmadı artık.
Dünyanın halini kuşandın. Gayrı bu dünyanın bir parçasısın.
Sen öldün, çünkü beni doğuracaksın.
Tarifini benimle yapacaksın.

KUREYŞA— Seni doğuracağım.

MUSTAFA— Beni benden doğuracaksın.

KUREŞYA— Seni, senden doğuracağım.

MUSTAFA— Babam kendinden sanacak.

KUREYŞA— Baban, kendinden sanacak.

MUSTAFA— Her şey hem aynı, hem başka olacak.

KUREYŞA— Her şey aynı ve başka olacak.

Kapı eskisinden daha şiddetle yumruklanmakta, omuzlanmaktadır.

İNTİKAM CİNLERİ örtüyü alırlar üzerlerinden ve kahkahayla uzaklaşırlar.

Kureyşa ile Mustafa çıkarlar örtünün altından, Hazer Beyin Hayalet Olan Babası cinlerden alır örtüyü, kendi kuşanır. İnce bir hainlikle gülümseyerek kapıyı açar oğluna.

Hazer Bey, Hayaleti görünce donakalır. Sonra bir çığlıkla yırtar kısa süren derin sessizliği.

HAZER BEY— Babaaa!

HAYALET— Gözlerin yeni görmeye başladı beni.

HAZER BEY— Hayır, hayır kanlı bir düş bu, bir karabasan!

HAYALET— Gözlerin hayaletlerin gerçeğine yeni açılıyor oğul.

HAZER BEY— Kureyşa, Kureyşa sen de görmekte misin benim gördüğümü?

KUREYŞA— Neyi Hazer Bey? Neyi görmekte miyim?
HAZER BEY— Bak, bak görmüyor musun babamın hayaleti bu!
KUREYŞA— Ben hiçbir şey görmüyorum Hazer Bey.
HAZER BEY— Lanet olsun, lanet olsun! Sanrıların bana geçti.
Bana bulaştırdın lanetli düşlerini.
Ben görüyorum şimdi hepsini.
KUREYŞA— Geçer, Hazer Bey geçer, çok yorgunsun. Biraz dinlenmelisin.

Hayalet, Hazer Bey ile Mustafa'nın arasında durduğu yerden çekilir, oğluna yol verir; oğlu, oğluna gider. Hayalet kaybolur.

Hazer Bey, Mustafa'yı görür.

HAZER BEY— Sen de kimsin?
MUSTAFA— Ben senin oğlunum.
HAZER BEY— Oğlum mu?
MUSTAFA— He ya oğlun.

Hazer Bey, Kureyşa'nın elindeki şişeyi görür, fırlar, şişeyi alır elinden.

HAZER BEY— Ne yaptın ilk kanı? Ne yaptın?
KUREYŞA— *Bütünüyle dingin, kendine yerleşmiş-* Celallenme Bey! Efsun yaptım onunla. Bir gizli efsun.
HAZER BEY— Efsun mu? Bir başına mı?
KUREYŞA— He ya efsun ve bir başıma ve akşamına gebe kaldım.
Ve unutma bu bizim son şansımız, son çaremizdi Hazer Bey.
Bir kuyruklu yıldız gibi uzaklaşmaya başlamıştın benden.
Beni bana görünmez eden sisim dağıldı.
Şimdiyse babanı soyunup oğlunu kuşanıyorsun geri dönerken.

Hazer Bey ardına döner, Mustafa'nın orada olup olmadığına bakar.

HAZER BEY— Yani doğru mu söylüyor bu?

KUREYŞA— *Vakur, kendinden emin başını sallar, gülümser-*
Belki de baban sana görünerek babalığına yol verdi senin.
Babalığını verdi sana.

HAZER BEY— Ne zaman doğacaksın?

MUSTAFA— Yakında. Çok yakında.

HAZER BEY— Niye sakallısın?

MUSTAFA— Çünkü sen bu halimi hiç görmeyeceksin.
Bu halime yetişemeyeceksin.
Sakallarım gerdanıma indiğinde ölmüş olacaksın sen.

HAZER BEY— Ömrüm bunca kısa mı oğul?

MUSTAFA— Ömrünü ben biçmedim.

HAZER BEY— Ya beni sevecek misin oğul?

MUSTAFA— Öldürecek kadar seveceğim.

Kureyşa, Hazer Bey, Mustafa yatağa yatarlar. Mustafa ortalarındadır. Yedi Cin hemen sararlar çevrelerini.

İNTİKAM CİNLERİ— Ölmeye niyet tutup kendini ağulamaya kalkışan Kureyşa, ilk kandan hamile kaldı. Bu gizini ölene dek kimseye açmadı, açamadı.

Üçü de birbirlerine değmekten alabildiğine korkuyorlardır. Cinnet eşiğine gelmiş bir kuşkuyla birbirlerine bakarlar. Ürperiyorlardır. Yoğun bir gerginlik, şiddetli bir gerilimle uzanır, örtüyü üzerlerine çekerler. Örtü dalgalanmaya, inip kalkmaya başlar.

Işıklar.

duvarın kolları

ANLATICI ve İNTİKAM CİNLERİ, toprak rengi bir oyun arabasını çekerek gelirler.

ANLATICI— Ve Hazer Bey, kondukları yere büyük bir kasr yaptırmış. Yöreden nice mimar, nice taş ustası, nice taş işçisi getirtmiş. Yörenin toprağı, taşa; taşları, duvarlara dönüşmeye başlamış.

BİRİNCİ CİN— Her duvar bir zulmü yüceltir, bir zulmü saklar.

İKİNCİ CİN— Duvarların bir yüzü diğerine göredir.

ÜÇÜNCÜ CİN— Duvara eklenen her taş, bir zulmü tarihlendirir.

DÖRDÜNCÜ CİN— Duvarın kolları kendini kucakladığında,

BEŞİNCİ CİN— Yıkılır bütün duvarlar.

ALTINCI CİN— Yanılır, yıkılan duvarların taşlarından,

YEDİNCİ CİN— Yeni duvarlar yapanlar.

ANLATICI— Duvarlar yükseldikçe odalar, sofalar, avlular, karanlık dehlizler, gizli merdivenler, gömme geçitler, sahanlıklar, taşlıklar, sarnıçlar, kemerler, ambarlar, yüklükler, saklı köşeler, gizli bölmeler ve dilsiz yüzlerle büyük bir kasr ortaya çıkmış.

İNTİKAM CİNLERİ— Ayın doğuşuna, güneşin batışına bakan pencereler yaptırmış Hazer Bey.

ANLATICI— Kendinden sonra olabilecekleri hesaba katsın istemiş kasrın mimarisi, bir gizli dili olsun istemiş.
Bir eşini, bir benzerini yapmasın diye,

yapıp da kasrın gizlerini onda aşikâr etmesin diye, kasrı yapan mimarın kollarını omuzundan vurdurtup kesilen kolları da kasrın temeline gömdürtmüş.

BİRİNCİ CİN— Burçlarına çıkamamış ovanın sesi,

İKİNCİ CİN— Burçlarına çıkamamış toprağın buğusu,

ÜÇÜNCÜ CİN— Burçlarına çıkamamış ormanın uğultusu,

DÖRDÜNCÜ CİN— Uzak kalmışlar duvarın dışındaki dünyanın sesine

BEŞİNCİ CİN— Toprakları büyüdükçe, kasrın duvarları kendine kapanmış iyice

ALTINCI CİN— Taş taş üstünde kalmamış şimdi

YEDİNCİ CİN— Yıkıcılar yüzyılda yıkabilmiş derler kasrın duvarlarını

İNTİKAM CİNLERİ— En son gün
En son taşa gelindiğinde

ANLATICI— Bir çift kesik kolu bulunmuş mimarın
Bir oyun arabasının içinde

Anlatıcı arabanın perdesini açar.

Boydan boya bir duvardır gördüğümüz.

Yalnızca en altta karanlık bir bölmede, kanı hâlâ üstünde duran bir çift kesik kol görürüz. Uzanır kolları alır Anlatıcı, yıkılan duvarların, yuvarlanan taşların korkunç gürültüsüyle birlikte

Işıklar.

Dördüncü Oyun

ORMAN

Orman.

Bu ormanda hiç kimse bir başkasının gözüne kendisi olarak gözükmez.

Herkes bir başkasının gözüne bir başkası olarak görünür.

Herkes bir başkasıdır.

Orman.

Sık ağaçların ardından mavi bir tül inmiştir. Gölgeler seker. Işıklar yer değiştirir. Yankılı sesler duyulur. Çok çağrışımlı, gizemli bir yerdir orman. Tüyler ürpertici bir güzelliği vardır her şeyin.

Her şey gerçeküstüdür; çünkü altı gerçektir.

Ağaçların ardına, dalların arasına cinler saklanmıştır. Kimi zaman kendileri ağaç olurlar.

BİRİNCİ CİN— Yalnızlıktan sıkılmıştım. Sesler duyuyorum. Biri-leri geliyor.

İKİNCİ CİN— Gelir geçerler. Bir kervandır. Uzun çıngırak sesleri bırakırlar arkalarında.

ÜÇÜNCÜ CİN— Ormanın yüreğine doğru geliyorlar.

DÖRDÜNCÜ CİN— Karanlığı bulurlar orada.

BEŞİNCİ CİN— Bizi bulamazlar.

ALTINCI CİN— Bizi bulurlarsa kendileri olurlar.

YEDİNCİ CİN— Kendileri olurlarsa, biz kalmayız geriye.
İNTİKAM CİNLERİ— *Kahkahalarla-* Ormana geliyorlar. Kendi ormanlarına.
BİRİNCİ CİN— Uzun çıngıraklar,
İKİNCİ CİN— Renkli kolanlar,
ÜÇÜNCÜ CİN— Upuzun şelfeler,
DÖRDÜNCÜ CİN— Ulu çadırlar,
BEŞİNCİ CİN— Yüklü katırlar,
ALTINCI CİN— Yorgun adımlar,
YEDİNCİ CİN— Uykulu adamlar,
İNTİKAM CİNLERİ— Yaklaşıyor.
BİRİNCİ CİN— Kopup gelmişler, ardlarında bıraktıkları neyse.
İNTİKAM CİNLERİ— Ormana geliyorlar. Kendi ormanlarına.

Hazer Bey yorgun, görkemli göçer giysisiyle girer. Pusatlıdır. Ormanın şaşkınlığına düşer.

HAZER BEY— Nereye geldik böyle? Neresi burası? Bu ne güzelliktir ki, korkutur insanı. Yüreğini telaşa verir. Eli nedensiz yere silahına uzanır insanın.
BİRİNCİ CİN— Ormanın derininde, saklısında bir yerdi. İz bildirmez, giz vermezdi.
HAZER BEY— Şu bildiğimiz güneş ışığı, şu bildiğimiz yaprak yeşili, şu bildiğimiz su sesi. Ama burada bambaşka hepsi. Gerçek olamaz gördüklerim. Ya bir masaldan kaçırılmış burası, ya da ben bir masala sürgün edilmişim.
İKİNCİ CİN— Ormanın yüreği burası. Gizin başlangıcı Hazer Bey. Serüvenin dönüp dolaşıp geldiği yer.
HAZER BEY— Ben ki bir göçer aşiret beyiydim. Çocukluğumdan bu yana onca diyar gezdim, böyle güzel bir yer görmedi göçer gözlerim.
ÜÇÜNCÜ CİN— Göçer gözler uçarı olur Hazer Bey; baktığının derinine erişemez, gizine ulaşamaz; mayıs kelebekleri gibi konup kalkar baktığı yerden.

HAZER BEY— Baharda buzunu çözmüş bir ırmak gibi çağıldıyor içim.
Ağlamak ve öldürmek istiyorum. Bir yanım kök salıyor buraya, bir yanım başkaldırıyor.

DÖRDÜNCÜ CİN— Saklı güzelliklerin farkına varamayan delikanlı gözler vardır. Durup da bakmak için, göçerken konmak gerektir. Yüreğinin coşkusu toyluğundan değil, konmanın zamanını anladığındandır.

BEŞİNCİ CİN— Her öncü gibi ağır bedellere yazgılanacaksın.

Hazer Beyin adamları girer.

HAZER BEY— Ey aşiretimin erleri! Benim gördüklerimi de görür mü gözleriniz? Yiğitçe söyleyin bana, bir rüyada mıyım, yoksa bir yorgunluk masalı mıdır gördüklerim?

AŞİRET ERLERİ— Gördüğümüzün güzelliğinden bağlandı gözlerimiz.
Gayrı hiçbir şey görmeyiz.

HAZER BEY— Öyleyse söyleyin bana. Ellerinizi yüreğinize koyarak söyleyin. Konmak için aradığımız yer midir burası? Bizim yurtluğumuz gayrı burası mıdır?

ALTINCI CİN— İnsanoğlunun coşkusunda, âni kararlarında anlamadığım bir şey var.

YEDİNCİ CİN— Çok çabuk heyecanlanıyorlar.

BİRİNCİ CİN— Âni kararlar veriyorlar.

YEDİNCİ CİN— Biz cinler için hiçbir heyecanın kalmamış olması ne kötü!

İKİNCİ CİN— Çok gördük geçirdik, içimiz eskidi, duygularımız kağşadı.

ÜÇÜNCÜ CİN— Bazen, ölümlü olmanın kendine göre güzel biryanı olduğunu düşünmüyor değilim.

DÖRDÜNCÜ CİN— Ölümlü olmaları değil ama, bir zamanları olması çekici geliyor bana da. Yaşadıkları, yaşlandıkları ve öldükleri bir zamanları.

BEŞİNCİ CİN— Üstünlüklerimizi unutuyorsunuz.

ALTINCI CİN— Bizim için çok temel bir heyecan duygusu taşıdığımızı da.

YEDİNCİ CİN— Nedir o?

ALTINCI CİN— İntikam.

İNTİKAM CİNLERİ— Evet, intikam!

BİRİNCİ CİN— Kötülük ve intikam!

İKİNCİ CİN— Farkında mısınız, ne zamandır kimseye bir kötülüğümüz dokunmadı.

ÜÇÜNCÜ CİN— Evet, çok boş oturduk.

DÖRDÜNCÜ CİN— Şöyle birkaç mutsuz, doyumsuz insanın içine girip, biraz ortalığı karıştırsak diyorum.

BEŞİNCİ CİN— Bakın kötülüğün heyecanı nasıl da ürpertti hepinizi.

ALTINCI CİN— İntikam duygusu yeniden diriltti içimizi.

YEDİNCİ CİN— Ahh bir de altıncı boyutta yaşayabilseydik.

İNTİKAM CİNLERİ— İntikam imanımızdır!

Cinler ağaçlarda kaybolur.

AŞİRET ERLERİ— Burası yurdumuz olsun gayrı. Aradığımız yer burasıdır.

BİRİNCİ CİN— Geyikler yatağıydı burası. Her kayasında bir geyik sekerdi bir zamanlar. Hazer Beyler gelmeden önce.

İKİNCİ CİN— Gelip de konmadan önce.

ÜÇÜNCÜ CİN— Onların konmasıyla birlikte geyiklerle, insanların uzun cengi başladı. Lanetler birbirini kovaladı.

DÖRÜNCÜ CİN— Yorgun düştüğümüz zamanlar oldu birinden ötekine intikam taşırken.

BEŞİNCİ CİN— Lanet uzun, insan hayatı kısaydı.

ALTINCI CİN— İnsanlar yetmiyordu lanetlere.

YEDİNCİ CİN— Hiçbir ölüm silmiyordu toprağın alnına yazılan laneti. Hiçbir ölüm kaldırmıyordu.

İNTİKAM CİNLERİ— Ölüler yetmiyordu. Ömürler yetmiyordu.

Cinler ağaçlarda kaybolur. Kureyşa girer.

KUREYŞA— Ne kadar saydam her şey! Ne kadar uçucu! Tül gibi dağılıyor hava. Tül gibi dağılıyor gerçek. Ayaklarım hissetmiyor toprağı. Belleğim siliniyor. Hayır mıdır, şer midir içimdeki şu uçarı sevinç...

HAZER BEY— Bu güzellik ürkütüyor beni Kureyşa, korkutuyor. Duygularım sanki benim değilmiş gibi zevk veriyorlar bana.

Güzellik ürkütür mü Kureyşa?

KUREYŞA— En çok güzellik ürkütür Hazer Bey.

HAZER BEY— Sevişmek ve kan dökmek istiyorum.

KUREYŞA— Yüreğimin derinliklerine inen karanlık yollar aşikâr ediyor içimin dehlizlerini. Şimşekler çakıyor yüreğimin en ücra köşelerinde. Gidelim buradan!

HAZER BEY— Hayır, hayır yurt tutalım burayı. Yurt aramıyor muyduk kendimize? Onca yer dolaştık, onca diyar gezdik, buradan uygunu denk düşmez bize.

KUREYŞA— Yurt tutmayalım burayı. Kendimizin üzerine çok varmayalım.

HAZER BEY— Nedendir Kureyşa? Nedendir bu toprağa bunca ayak diremen?

KUREYŞA— Tekin bir yer değil burası. Bize göre değil.

HAZER BEY— Gördüğün güzellikten başın dönmüştür senin.

KUREYŞA— Başımın döndüğü doğrudur. Lakin gördüğüm güzellikten mi, sezdiğim kötülükten mi, bilemem.

HAZER BEY— Güzelliğin kötülüğe kaynaklık ettiği nerde görülmüş?

Boş sözler söylersin Kureyşa.

İşte mızrağımı diktiğim yer!

Burası yurdumuzdur gayrı.

AŞİRET ERLERİNİN coşkulu karşılığı.

BİRİNCİ CİN— Dinletemedi sözünü Kureyşa. Yurt tuttular ormanın kıyısını.

KUREYŞA— Lanetleneceğiz,

İKİNCİ CİN— Dedi, dinletemedi.

ÜÇÜNCÜ CİN— Fazlasını söylemedi.

DÖRDÜNCÜ CİN— Hazer Bey dinlemedi. Obayı ikiye bölüp, babasını ikiye bölüp, kendini ikiye bölüp, yurt tuttu burayı.

BEŞİNCİ CİN— Yolu lanetle belirlenmişti bir kez, bundan böyle bütün yazgılar bu izi koyultacaktı.

ALTINCI CİN— Orman bağlamıştı gözlerini, aşkla bağlamıştı.

YEDİNCİ CİN— Kondukları gün, HAZER BEYİN HAYALET OLAN BABASI çıkageldi.

HAZER BEY— *Yineler-* işte mızrağımı diktiğim yer.
Burası yurdumuzdur gayrı!

Mızrağın ucunda Hayalet belirir, mızrak, görüntüsünü ikiye böler, hayalet bir sarkaç gibi iki yana salınır. Mızrağın çevresini dolanır.

YEDİNCİ CİN— Henüz ölmemişti, yaşayan bir adamın hayaleti olarak geldi.

İNTİKAM CİNLERİ— Hazer Bey babasını ikiye böldüğündendir.

HAZER BEYİN HAYALET OLAN BABASI-
Kavmi ikiye böldün oğul
Babana başkaldırdın
Kendine ayrı yol çizdin
Dar zamanımda oğulsuz bıraktın beni
Lanetim seninledir.

BİRİNCİ CİN— Onu kimse görmedi.

İKİNCİ CİN— Cinlerine yenik düşmemişlerdi daha

ÜÇÜNCÜ CİN— Daha vakti var

DÖRDÜNCÜ CİN— Yaşayan bir adamın hayaleti nasıl olur?

BEŞİNCİ CİN— Obasını ikiye böldüğündendir

ALTINCI CİN— Kendini ikiye böldüğündendir

YEDİNCİ CİN— Yüreğini ikiye böldüğündendir
İNTİKAM CİNLERİ— Bölündüğündendir.

İntikam Cinleri, birinin elinden ötekine akan renkli ipliklerle sınırlar örer, renkli çubuklarla sınırlar çizerler...

BİRİNCİ CİN— Burası yurdunuzdur artık
İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ CİNLER— Burada salacaksınız köklerinizi
DÖRDÜNCÜ, BEŞİNCİ VE ALTINCI CİNLER— Burada örülüp burada çözülecek kaderinizin ipleri.
YEDİNCİ CİN— Siz ki sınırları kaderiniz zannedersiniz
HEPSİ BİRDEN— Bu yüzden bilemeyeceksiniz Bilinmezinizi.

KUREYŞA öne doğru çıkarken, öteki uçta beliren ANLATICI elinde yanan bir fenerle KUREYŞA'ya doğru ilerler. Kureyşa onu görmez, onu kimse görmez.

KUREYŞA— Madem burası yurdumuzdur gayrı
Bohçamı getirin, uğurlarımın bohçasını
Her konduğumuz yere ilk indirilen yüreğimin dengini.

ANLATICI elindeki feneri Kureyşa'nın yanındaki ağacın dalına asar ve gider. Fener, Kureyşa'yı aydınlatır.
HİZMETLİLER Kureyşa'nın bohçasını getirmiştir.

KUREYŞA

Yüzünü görmediğim, başını okşamadığım, üzerine binmediğim bir devenin derisinden yapılmış bu bohça.
Kaç yurt gezdi benimle birlik, kaç kere kondu kucağıma.
Şimdiyse gömülüyor bundan böyle soyağacımızın kök salacağı bu toprağın derinliklerine
İçindekiler yazgımı yüreğimdekilere bağlasın diye toplayıp sakladıklarımdı

Ne tuhaf şu kadarcık bohçaya sığıyor kimi zaman
dünyanın enginiyle, yüreğin derinlikleri.

HİZMETLİLER bir uzun kilim getirir önüne yayarlar. Kureyşa bohçasını açar, aynasını çıkarır.

KUREYŞA

İşte aynam!
Kendimi görmem için
Kendim sandığım yüzümü

Aynanın görünmesiyle birlikte geride ne oldukları hemen anlaşılmayan gümüş rengi metal parıltıları göz alır.

KUREYŞA

İçinden geçen sular beni gördüğü yerde bırakmaz ki
Ne zaman dönsem bakarım başka sulardayım
Saçlarım akar içinden, saçlarıma kapılırım.

Geride gümüş rengi şeritler ışır, birbirine dolanır, birbirinden çözülür, metalleri bağlar birbirine, metalleri karşı karşıya getirir.

İNTİKAM CİNLERİ kimi zaman bir kalkan gibi kullandıkları bu metal levhalarla bir savaş oyunu, bir çeşit dilsiz oyun oynayarak eşlik ederler Kureyşa'nın anlattıklarına.

KUREYŞA

Erkekler kadınlardan daha çok severler aynayı. Suları görmezler çünkü. Ve de aynanın arkası boştur. Ve bir kere gördükleri yeter onlara. İkincisi başka dünya demektir. Ve de ay-

nanın arkası boştur. Kendilerini görürler, arkalarına bakmazlar aynalarının, arkalarına saklanan kendilerini görmemek için.

Gördükleri kendileridir, sevdikleri kendileri
Saklanan da kendileridir derinliklerine

Bunun için kendilerine yeterler; bunun için eksiğini duymazlar bir başkasının. Tek duydukları eksiklik, kendilerinden bir tane daha olmamasıdır. Aynanın içinden geçebilseler o da olurdu belki; Kavuşabilirlerdi birbirlerine.

Oysa onlar oğulları kendileri olacak sanırlar
Hiç kimse olmaz bir diğerinin ne oğlu, ne babası; nasıl ki doğurmakla bile benzemiyorsak birbirimize
ve de aynanın arkası boştur
Karanlık kasıkları öte yanına sırlanmıştır aynanın
Nasıl ki sırrı çözülen aynada hiçbir şey görünmezse
Göremezler baksalar da birbirlerine

Ayna! Ey güzel ayna! Kaç masal geçti senin içinden, sen kaç masalın içinden geçtin, neler saklı dilsiz derinliklerinde, sen beni gör yeter, ben seni görmesem de.

CİNLER gelir KUREYŞA'nın elinden aynayı alırlar.

İNTİKAM CİNLERİ— Aynayı bulan ilk insanoğlu, kendini görmek
için değil
bir başkası olmak için buldu.
Ayna, erkeğin ömrü, kadının zamanı oldu.

KUREYŞA bu kez de iki avuç dolusu nazar boncuğu çıkarır bohçasından. Gümüş şeritlerin arası boncuklanır, metal levhaların üzerine ayasına kutlu gözlerin yerleştiği nazar elleri iner.

KUREYŞA

Ey başkalarının gözleri, mavi, masmavi nazarlar,
sizler için yaşıyoruz kefene kadar biçilmiş günlerimizi

size soyunuyor, size giyiniyoruz üstümüzde ne varsa
sizler için geçiyoruz içini boşalttığımız günleri
bize değmeyesiniz diye vazgeçiyoruz kendi gözlerimizden
Başkalarının gözleri için yaşıyoruz başkalarının hayatlarını
Bunu deliyken anlıyoruz, başkasıyken anlıyoruz, ötekiyken anlıyoruz, uçurumun başındayken anlıyoruz, ateşin kıyısındayken anlıyoruz, ölümün eşiğindeyken anlıyoruz
Ya da hiç anlamıyoruz, başkalarının gözlerini kendimizin zannedip ölüp gidiyoruz.

Kureyşa bütün boncukları üzerine takar.

KUREYŞA

Koruyun beni benden başkalarının gözleri
Koruyun beni aklımın derinliklerinden
Koruyun beni hayallerimin, düşlerimin yettiği yerden
Geri çağırın beni başkalarının arasına. Kalabalıkta kaynayıp gideyim, korunup saklanayım kendi kalabalığımın cehenneminden.
Sonsuza dek yum gözlerini alnımın ortasındaki nazar
Yüreğim dile getirmesin senin gördüklerini!
Başkalarının gözleriyle yetineyim.
Ben dahi kendime bir yabancı gibi yaşayıp öleyim.

İNTİKAM CİNLERİ gelir törensi bir havayla Kureyşa'yı boncuklarından soyarlar. Alnını kapatan kara bir çatkı çatarlar, ortasında bir nazar gözü durur. Kureyşa, bu kez bohçasından çeşitli otlar, bitkiler çıkarırken bir buhur alır ortalığı, tütsüler yayılır etrafa. Cinler oyun alanının birkaç yerine birkaç ocak kurarlar. Metal levhalar üzerlerindeki nazar elli tüllerle birlikte bu ocakların başına taşınarak farklı uzamlar oluşturulur.

Ey elimizin altındaki dilsiz derinlik

Kara toprağın kendi görünen, gizi görünmeyen yeşil örtüsü,

gücünü bize demeyen, gizlerini bize söylemeyen otlar, kokular, yeşil sessizlik

sayrıyken, umarsızken, yaralıyken şifasına sığındığımız; suyundan, kurusundan, kokusundan nice deva bulduğumuz; kanımızı, etimizi, canımızı yenileyen ermiş bitkiler

Sizin çayırınıza konduğumuz zamandan bu yana kaç çadır gezdiniz benimle birlik; Elimde, cebimde, koynumda, bohçamda, sandığımda hangi gizli derdimin başını beklediniz bana bile demeden; içimde büyüttüğüm sinsi ölüme hemen yol vermemek için hangi sayrılı yanımı sağaltıp iyileştirdiniz benim

Bedenim, içindeki ölünün dilsizi

Ben dahi içimdeki ölümün körüyken

Hem ben unuttum beni, hem siz unuttunuz

Yeniden saklanın koynuma, yeniden saklanayım koynunuza; belki yeniden buluruz birbirimizi aynı çayırlarda.

Kimi otları, bitkileri koynuna yerleştirir,
göğsü çiçeklenir.
Son olarak bohçasından iskeleti kalmış bir at başı
çıkarır. Işığa tutar, okşar.

KUREYŞA

Ey zamanı benimle gezen uğurum!

Ey başını okşadığım, ey yüzünü gözünü öpüp sevdiğim, üzerine binip dağ-tepe dolaştığım eski atım, güzel atım, al atım, kendimizi soyunduktan sonra geriye kalan mısın? Bu musun, bu kadar mısın? Yağız teninden, kamaşan sağrından, alnındaki akıtmadan geriye kalan bu mu? Soyundun mu her şeyini? Rüz-

gârını soyundun mu? Köpüren soluğunu, zamanı delen hızını? Zamana karşı en uzun zamanın bu mu? Kemik miyiz hepimiz sonunda? Neleri hatırlıyorsun şimdi etin zamanından daha uzun olan kemiğin zamanında?

Ey atım, güzel atım, al beni yeniden terkine, başka diyarlara götür, bu hayat yetmedi bana, başka eşiklerde bir başkası olayım

Başka dağların rüzgârında sersemlesin başım
Kemiğin zamanı kadar uzun yaşayayım.

İNTİKAM CİNLERİ gelir Kureyşa'nın elinden at başını alıp usul usul kaybolurlarken, ANLATICI girer, feneri alır uzaklaşır. Fener, Kureyşa'yı söndürür.

KUREŞYA

Bütün bu sözleri buraya konduğumda demedim.
Bu sözlerin dili değildi ağzımdaki
Dil de aynadaki suret gibi zamanın ve bir başkasınındır.
Buraya konup da ilk yaygımızı yaydığımızda dedim ki:

HAZER BEY ve HİZMETLİLER girer.

KUREYŞA

Şu bohçanın içine nice ırağın töresini, âdetini, inancını, uğurunu topladım bunca zaman; kaç çayırın otu, bitkisi, yeşili var içinde. Madem yurdumuz burasıdır gayrı, buraya toplansın hepsi, şimdi asalım bunları çadırlarımıza, ocakbaşlarımıza, kapılarımıza; sandıklarımıza koyalım, tütsü kaplarımıza.

HAZER BEY— Boş kalmasın nice ırağın yükünü buraya boşaltan şu devenin derisi. Konduğumuz yerin haritasını çıkaralım üstüne.

HAZER BEY, İNTİKAM CİNLERİ'nin bıraktığı renkli çubuklarla çizmeye başlar.

HAZER BEY— Burası otlaklarımız, şurası tarlalarımız, orası ırmaklarımız olsun. Öte yanda dağlarımız, tepelerimiz dursun.

HAZER BEY deve derisine çizdiği haritayı dikili mızrağın ucuna geçirir.

HAZER BEY— Dilerim aşiretin sancağı dimdik durur bu toprakların üzerinde
Şu deve derisi suret genişler büyür bu mızrağın gölgesinde

KUREYŞA— Getirin üç ayaklı sacayağını, ateşimiz tütsün, kaynasın kazanımız. İlk aşımızı vuracağım ocağın üstüne.

HİZMETLİLER üç ayaklı sacayağını getirirler.
Üzerine kazan konulur.
Kureyşa kazanı karıştırmaya başlar.

KUREYŞA— Ey bulutlar, göçmen komşularımız; ey dünyanın en eski sahibi gökyüzü, en uzun yorganımızı, ateşimizin dumanını kabul edin, bu duman eksilmesin kendi göğümüzden; ey gökyüzünün derin ırmakları bereketinizi esirgemeyin toprağımızın üzerinden.

KUREYŞA ile HAZER BEY kazanın başına karşılıklı oturur, kaşık sallamaya başlarlar. İlk kaşıktan itibaren belirli bir tartım eşliğinde her seferinde kazanın içinden yeni bir kaşık alırlarken, ellerindekiler diğer obalılara geçer; Böylelikle bu elden ele dolaşımla herkes yemeğe katılmış olur.
Yemek biter.

KUREYŞA—Getirin tezgâhımı, ilmeklerim gayrı burada atılacak
Bu vadilerin otları, kökleri boyayacak halılarımın ipliklerini?

HİZMETLİLER sacayağını, kazanı götürür, dokuma tezgâhını getirirler.

HAZER BEY tütün tabakasını çıkarır, tütün sararken, KUREYŞA halı dokumaya başlar.

Bir süre bu tartımlı sesin dışında hiçbir şey duyulmaz, herkes kaybolur. Az sonra İNTİKAM CİNLERİ belirir. Kureyşa'nın dokuduğu halıyı tezgâhın altından çeker, omuzlar ve götürür daha önceden metal levhalar yardımıyla sağlanmış oyun alanlarından birinin zeminine sererler.

Sonra gelir Kureyşa ile Hazer Bey'in oturduğu halının üzerinden Hazer Bey'i kaldırır, serdikleri yeni halının üzerine ve zamanına taşırlar. Kureyşa ise usul bir tartımla, kendi zamanında, halı dokumayı sürdürür. Yeni halı, yeni aydınlatmadır.

Az sonra Mustafa girer, babasının yanına varır.

MUSTAFA— Beni çağırtmışsın Baba.

HAZER BEY— He ya çağırttım. Konuşacaklarım vardır seninle.

MUSTAFA— Hayırdır baba, buyur.

HAZER BEY— Hayli zaman oldu sen evleneli. Sevdanın buyruğuna karşı durmadık; Gönlüne göre oldu evliliğin.

Her ne kadar daha dün doğmuşsun gibi gelse de bana, oğulsuzluğun bin yıl kadar eski, başlangıçtaki sise kadar gidiyor sanki.

MUSTAFA— Biz eksiğini, noksanını duymaz mıyız sanırsın Baba?

Nicedir gözümüz niye yerdedir? Boynumuzu hep toprağa doğru eğen nedir sanırsın? (*Sessizlik.*)

Havada asılı duran ağu, dile düşünce gönül yaralar Baba.

HAZER BEY— Bak oğul, ananla birlik sana çok bekledik. Beklemenin, umut etmenin, umutsuzca dönenmenin ne manaya geldiğini iyi bilirim. Seni buraya çağırtmaktan muradım seni eksiltmek değil; aksine çoğalmamız gerek; kendimizi çoğaltmamız ve kavrimizi. Mızrağın kendisine bilek,

göl-gesine toprak gerek. Karını kendin seçtin, aşiretin yazgı-sını ise sen seçemezin. O, kendi yazgısını bekler senden. Anlamakta mısın bunu?

MUSTAFA— Dahası, bilmekteyim.

HAZER BEY— O halde şunu da bilmen gerektir: Bir zamandır havada bir ağu asılı duruyorsa gayrı bunu dile dökmenin zamanı gelmiş demektir; yoksa etrafında gezip de görmezden gelmenin kimseye bir yararı yoktur. Gönül yaralayacak bir şey yok bunda. Hem unutma ki, gün ışığına çıkan ağunun zehri çabuk çözülür.

MUSTAFA— Bir zamandır Cudana ile aramızda bilmediğim bir duvar durur; ne zaman, nasıl yükseldiğini bilmediğim bir duvar. Onu görmediğim zamanlar hayal eder dururum, yanına varıp da ne zaman davransam canımı yakar etim, kendi içime kavrulurum.

HAZER BEY— Bilirim oğul, tanırım oğul. Sana ulaşmak için az geçmedim sırat köprüsünden.

MUSTAFA— Bir o kadar köprüden geçerim ben de, bilsem ki ona giden hangi yoldur? Sanki yalnızca hayallerimde karımdır artık; Gerçekteyse dokunduğumda tül gibi dağılan bir hayal.

HAZER BEY— Ömrümün neresindeyim bilemem oğul.

Kaç zamandır sakallarına bakıp kendime ömür biçmekteyim.

Sakalların göğsüne inmeden, kollarımı toprak kavuşturmadan torun isterim kucağıma. Kendimize yurt belledigimiz bu yerin benden iki sonrasını da görmek isterim.

Durduğum yerden bakıyorum da sanki başlangıçtaki sis dağılmamış daha.

MUSTAFA— Yarının hükümranlığı benim canımda, Cudana'nın teninde gizli.

Ama sanki aynı ormanda kaybettik birbirimizi.

HAZER BEY— Şimdi git karına ulaş yeniden.

Soyağacımızı düğümleyen neyse birlikte çözün.
Sende tükettim tüm sabrımı, bir yenisine kalmadı ne gücüm, ne takatim. Torunumu kucağıma alayım, kulağına adını söyleyeyim, yüzüne ayna tutayım, sonra konduğum bu toprağın bir parçası olsam da artık gam yemem.
Yarını istiyorum senden. Herkesin asıl vatanını.

Kureyşa'nın dokumaşının tartımı yükselir,
İNTİKAM CİNLERİ gelir dokunan yeni halıyı alır, başka bir yere sererler, yeni bir alan oluşturulur; sonra da Mustafa'yı alır yeni halının üzerine ve zamanına taşırlar. Az sonra Cudana girer, Mustafa'nın yanına varır, dokuma sesi geriye düşer.

CUDANA— Susmaya mı çağırdın beni Mustafa?
Nicedir susarsın zaten, yeni değildir
Kalbin gibi azaldı kelimelerin de...

MUSTAFA— Azalan kalbim değil Cudana, kelimelerse sanki benim değildir artık; Yoksa esirgediğimden değil. Nicedir içimin bulanık sularında hiçbir şey göremez oldum. Bilmiyorum içimi durultacak kelimeler nerdedir? Bildiğim kelimeler yetmiyor içimde olup biteni ne anlamama, ne anlatmama; içime ait hiçbir şey göremiyorum dilin aynasına baktığımda. İşte ağzımdaki mühür buna sebeptir. Her şey benle içim arasında.

CUDANA— Ne zamandır aramızda görünmez bir duvar yükselir Mustafa; Sanki bu kasrın duvarlarından biri çekilmiştir aramıza; ne vakit sana dokunsam kasrın taş duvarları gelir elime öylesine soğuk, öylesine sert, öylesine suskun...

MUSTAFA— Oysa bilmezsin nasıl canım yanar, nasıl içine kavrulur etim sen dokunduğunda...

CUDANA— Ne zamandır gözlerimiz değmez birbirine.
Sen ki bir çift gözüme sevdalanmıştın bir zamanlar, şimdiyse göz göze gelmemek için kaçırırsın gözlerini bilmediğim kalplerin memleketlerine. Ne zaman yüz yüze dur-

sak sanki yaylanın başındaki uçurumlardan biri açılır aramızda, hepsi hepsi bir andır, lakin sanki yılların ötesinden bakarız birbirimize.

Zaman seni nereye, beni nereye taşıdı bunca zaman?

Sevdamızın üzerine derin küller atılmıştır; dibindeki kor durmakta mıdır, sönmekte midir? göremem.

Biz ki bir masal sevdası yaşadık seninle, hangimizin gözü uyandı içinde uyuduğumuz o derin masaldan? Başkalarının kulaklarıyla dinlediklerine biz ki ellerimizle dokunduk. Şimdi ne oldu bize Mustafa? ne oldu bize?

MUSTAFA— Masal yeryüzüne inince tülü dağılıyor Cudana. Dağın başındaki bulut, ovanın düzünde yapışkan bir nem olur, ıslanır, bulaşır başkalarının ellerine. Sevdam aynı sevda, yüreğim aynı yürek, bunu bilmekteyim. Kalbimin kıblesinde gene sen durursun, gene senin derin gözlerin durur.

Lakin masalın eksiğinin eşiğine geldik. Ben ki bir bey oğluyum, soyağacına sim düşürmem gerektir.

Oğulsuzluğum vurulur yüzüme, dölümün bereketine sorgu düşer, gölgeli sualler gezinir masalımızın üzerinde. Herkesin en kolay, en çabuk yaptığının bir tek bize haram olması lanet kuşkuları serper başka yüreklere.

CUDANA— Bir lanete sebep midir kasıklarımdaki ay tutulması?

MUSTAFA— Bilirsin masal beylerinden, padişahlarından en çok esirgenen şey bir oğuldur nedense. Masalı söyleyen ahalinin âhı mıdır, öcü müdür, laneti midir, bilmem. Lakin yazgısı başa gelince umarını aramak düşer.

Ben ki gözlerin uğruna caymıştım kendimden, şimdiyse ne zaman baksam iki hançer sokulur yüreğime; bir gözün sevdam, bir gözün ölümümdür, ötelere gidemem. Bir oğul isterem senden, başka bir şey değil. Bilirsin bir oğul hükümranlık, hükümranlıksa yarın demektir.

CUDANA— Farkında mısın ki bunca zaman beklettiğin bütün keli-

meler bir oğula sebep çözüldü şimdi. Bir oğula sebep yüz çevirdin benden, yüzünden çok sırtının duvarına baktım bunca zaman.

MUSTAFA— Gözlerin sırtımda iki kanlı oktu, dumanı her daim üstünde tüten iki kanlı ok, yarası hiç kapanmayan...

CUDANA— Ancak beni sevdiğinde, bana baktığında duyuyorum tenimi, bedenimi

Başın benden öteye çevrildiğinde duyamıyorum ne kendimi, ne bedenimi

Siliniyor, boşluğa karışıyorum sanki

MUSTAFA— Ben duymuyor muyum sanıyorsun daldığım boşlukta seni görememenin eksiğini Cudana? Kendi sisimde boğulmuyor muyum? Gözlerine bakamayan gözlerim, dünyanın geri kalanına kör olmuyor mu?

Bir oğul isterem senden, şu sisi dağıtacak, beni gözlerine kavuşturacak bir oğul.

CUDANA— Oğul değil kendini istersin benden, bilirim.

Erkeğin gövdesine haram edilmiş rahmin derin boşluğunu istersin. Erkek dediğin yüreğine taşırmış kendi rahmini.

Öyle bir eksik ki bu, öyle bir eksik ki, oğul dediğin yalnızca avutur bu boşluğu, doldurmaz. O kara boşlukla doğdun, o kara boşlukla öleceksin. Oğullarını çoğaltmakla artıramayacaksın azalttığın kendini.

Bana gelince: Çalmadığım kapı kaldı mı sanıyorsun?

Ananla birlik kaç efsuncu dolaştık, kaç efsunu denedik, faydasız!

Kapılar kapalı Mustafa; Benden geçen geleceğin yol vermiyor sana; ya yeni bir yol, ya yeni bir gelecek: Erkekliğin de, hükümranlığın da böyle bir kararın yol ayrımında.

Değilse başka bir umarı yok, benim vereceğim bir yarın kalmıyor sana.

Bilmiyorum, bilmiyorum, bilmiyorum...

MUSTAFA— Dünyada yapılmış, yapılmamış, denenmiş, denen-

memiş bütün efsunlara ve onların tehlikelerine hazırım, yeter ki bir sim düşsün soyağacımıza.
Gerçeğin tükenen imkânlarından, efsunların bilinmez dünyasına kadar ne varsa tenimizi ürperten bir yarın sağlasın bize.
Kendi mezarımız kendimize mezar olsun yalnızca, soyumuza değil.

CUDANA— Elimden geleni yapacağım, ellerim yazgımızın neresine kadar ulaşıyorsa.
Elimden geleni yapacağım, yüzünün eskisine kavuşmak için, kollarının eskisine kavuşmak için; bakışlarının, kokunun, göğsünün, teninin eskisine kavuşmak için.
Eskisi gibi oluyorsa eğer.
Ne zamandır başka birini görüyorum yüzüne baktığımda.
Âşık yüreğe mezar oluyor inan değişen suret!
Dünyanın bütün anlamı boşalıyor sevgilinin değişen bakışlarında.
Bir yol daha mühlet ver bana Mustafa.
Dünya toprağında gitmediğim yol kalmasın; ya bir oğul veririm sana, ya çekilirim yolundan.

MUSTAFA— Üstüne bir başkasını almak değil derdimin umarı, niye anlamazsın bunu kadınım.
Ben geleceğe giden yolum senden geçsin isterim. Senden isterim yarının vatanını.
Yoksa bunca zaman öne düşen boynum, toprağı ayna etmezdi yüzünün derinine.
Bir yol mühlet veriyorum, sade sana değil, ikimize de.

İNTİKAM CİNLERİ gelir, Cudana'yı alır, Kureşya'nın yanına, halısına, zamanına taşırlar.

Dokumanın tartımı konuşmalar boyunca yükselir, alçalır, ezgisini duyurur ama hep sürer.

KUREYŞA— Yabancısı değilim anlattıklarının. Yabancı değilim yaşadıklarına. Ben de gelindim senin gibi, ben de kadın olamıyordum bir türlü. Rahmimin kapalı mührü sürmüştü beni bütün insanların dışına. Daha dün gibi hatırımda uğunduğum uçurum başları, ırmak boyları. Başımı vurduğum taşlar belki sızlıyordur hâlâ. Oğul sahibi olmak ne kadar değiştirdiyse de beni, gene de bir uğultu kaldı gömdüğüm toprakta. Senî dinlerken yüzümün kuntluğuna aldırma, bir Beye bir Bey oğlu doğurmuş olsam da kimi zaman eski kan geri tepip akıyor damarlarımda.

CUDANA— Tenime düşman oldum kaç zamandır; kasıklarım uğursuz bir uçurum gibi görünür gözüme. Severdim kendimi eskiden, şimdiyse yılan kadar çıplağım kendime.

KUREYŞA— Biliyorum gelinim, biliyorum kızım, biliyorum Cudana.

Biliyorum, biliyorum, biliyorum...

Bilmenin bir şeye yetmediği günler göreceksin daha.

CUDANA— Zaman hiç yardım etmiyor bana Kureyşa Ana. Zamanın yapması gerekeni yapmaya çalışıyorum bir başıma.

Sabrı bilmiyorum, beklemenin cehennemiyle baş edemiyorum.

Akkor ile Alkor arasında bir ateş
Dicle ile Fırat arasında bir su
Ölüm ile Oğul arasında bir hayat
Hepsinin ortasında usul usul deliriyorum.
Bildiğim tek şey var benim:
Bu bedende kıstırılmış, tuzağa düşürülmüşüm ben
Bir oğulla çıkarım ancak kendi içimden.

KUREYŞA— Şimdi anlatacaklarımı iyi dinle ve kimseye bir şey deme.

İNTİKAM CİNLERİ belirir usul usul Kureyşa'ya yaklaşırlar.Aynı anda çok gerilerde müzik başlar.

KUREYŞA— Bir falcı gelmiş karşı dağın yamacına; en uzak obalardan bile duyulmuş namı, esrarı. İnsan başlı bir yılanmış, lakin konuşurmuş, söyleşirmiş gidenle. Korkusu olanlara göre değilmiş ne kendi, ne söyledikleri. Lakin çaresizliğin gözünü karartttığı nice insan bekleşir dururmuş kapısında gene de.

CUDANA— Neden daha önce söylemedin Kureyşa Ana, bilmez misin ki gözlerimin rengi yeşil ama kendi kapkara.

KUREYŞA— Biliciliğinin gücü korkuttu beni, belki de korktum söyleyebileceklerinden; varlığını gizledim onun hem senden, hem belki de kendimden bile.

CUDANA— Neye sebep peki?

KUREYŞA— Saklamam mı neye sebep, yoksa şimdi söylemem mi?

CUDANA— Her ikisi de.

KUREYŞA— Diyelim ki gizini kendi ellerimle vermek istemedim sana.

CUDANA— Gizimi mi? Ne demeye getirirsin sen Kureyşa Ana? Nasıl bir gizdir bende saklı duran? Nasıl bir gizdir ki bunca müşkülün ortasında kilit olur ağızlarınıza?

KUREYŞA— Bilmem. Bilemem. Ya da söyleyemem, diyelim.
En iyisi sen git kendin çal gizinin kapısını.
Kendin yüzleş ömrünün senden saklı kalanıyla.

CUDANA— Ya şimdi niye söylersin Kureyşa Ana? Onca zaman sustuktan sonra şimdi niye söylersin? Nedir ki değişen? ne olmakta?

KUREYŞA— Yıllar önceydi en son ve en büyük çığlığımı yüreğimden koparttığımda.

CİNLER Kureyşa'nın çığlığını atarlar.

İNTİKAM CİNLERİ— Tanrım, ey ulu Tanrım! Bütün kasrı geyik soyu basacak yakında! Bir tek sen biliyorsun bunu, bir de şu ağulu yüreğim!

KUREYŞA— Bunca zaman kilitli kalan sade senin gizin değil, aşiretimizin de yazgısı olmasaydı eğer, belki de hiç göndermezdim seni ona. Çarenin bütün yolları tükendi şimdi. Yüreğimin gücü yok ikinci bir çığlığa. Bilmiyorum adanacak günüm kaldı mı dünya toprağında? İnan bir tek günüm bile kaldığını bilseydim, sana verirdim onu. Sabrın da kendince bir büyüsü vardır. Seni değil, kendini büyüler. Ben kullandım onu. Uzaklara dalmış yorgun atlar gibiyim şimdi, ne zamandır başım önüme düşer durur şu tezgâhın başında. Kaç ilmeğin ucunda uyuyakalmış buldum kendimi. Kaç zamandır bir fener görürüm düşümde, boşlukta sallanır durur.

ANLATICI elinde fenerle girer, yaklaşır, feneri aynı yere asar.

KUREYŞA— Nedendir bilmem hem içim ürperir, hem içim aydınlanır fener sallanırken.

CUDANA— Yalnız mı gideyim insan başlı yılanın falına, yoksa sen de gelmek ister misin benimle Kureyşa Ana?

KUREYŞA— Yalnız git sen Cudana. Benim yolum da, engelim de buraya kadardı. Şu halıya kadar dokudum, katettim kendi yolumu. Yalnız git sen. Gönlünü engin tut, gözlerini ışığa ver. Göreceksin her şey düze çıkacak, kucağın oğul sallayacak, göğüslerin oğul emzirecek, kendinle içindeki erkek dolup taşıracak seni. Bu günlerden belki de belli belirsiz bir uğultu kalacak sende, bende kaldığı gibi. Senin kucaklarında büyüyecek aşiretimizin geleceği.

Yaprakken ağaç olduk
Köklerimiz indikçe konduğumuz toprağın derinine
Lanetin mülkiyeti sardı hepimizi
birbirimizin kucaklarında nennelediğimiz oğullarla aktardık onu yarın dedikleri bomboş memlekete.

Evet, evet yalnız git sen, gayrı benim yol arkadaşlığım yük olur sana.

CUDANA— Ya senin bu falcıya soracak hiçbir sualin yok mudur Kureyşa Ana?

KUREYŞA— *Düşünür, sessizlik-* Düşlerimde gördüğüm feneri sorardım belki. Belki o da bilemezdi. Herkesin kendi düşlerine, kendisinin falcı olması gerektir, diye düşünmekteyim.

CUDANA— Peki kendi düşüne senin tabirin nedir?

KUREYŞA— *Sessizlik-* Rüzgârda hafif hafif sallanan bir fener, rüzgârda hafif hafif sallanan bir fenerdir yalnızca. İnsan benim yaşıma gelince böyle düşünüyor artık. Tozun toprağa kattığı her şey, inip konuyor kendi yalınlığına; varsın o fener de sallanıp dursun kendi boşluğunda. Belki de hiçbir anlamı yoktur, bir anlam aramamak gerektir buna. Hadi şimdi git Cudana, daha fazla eğleşme, hiçbir yazgı bekletilmeye gelmez. Yazgının dönemeçlerindeki buluşmalara geç kalmamalı insan.

CUDANA kalkar durur, çıkar.

CİNLER de onunla birlikte ardından çıkarlar.

Kureyşa yerinden kalkar, ağır ağır Hazer Bey'in konduğu halıya yürür.

Hazer Bey uykusundan doğrulmaya çalışır.

KUREYŞA— Yok hayır, hemen uyanma Hazer Bey. Devam et uykuna, sana değil düşüne geldim ben.

HAZER BEY— Sen misin Kureyşa?

KUREYŞA— Evet benim Hazer Bey, karın, ayalin, Kureyşa. Ancak düşünde devam edebilirim seninle konuşmaya.

HAZER BEY— Neden gelip yatmıyorsun yanıma?

KUREYŞA— Uzan, uykunu sürdür ve şimdi beni dinle Hazer Bey. Biliyor musun, ben az önce öldüm, dokuduğum halının başında uyuyakalmıştım önce, sonra usulca ölüme geçtim. Yüreğini hızlandırma, çarpıntılarını dindir, yatıştır ilk şaşkınlığını, sonra usul usul uyan, kendini alıştıra alıştıra,

sonra da gel bul beni ölüp kaldığım dokuma tezgâhının başında. Parmağıma dolanıp kalmış son ilmeği sen çöz. Seni yalnız koyup gitmek istemezdim Hazer Bey ama, biliyorsun ölüm taraf tutmuyor, sıra bilmiyor, belki kendi bile bilmiyor ne olduğunu, o da en az bizim kadar bilgisiz kendi hakkında.

Şimdi ben öldüğüm yere geri çekiliyorum, sen de usul usul uyan gel bul beni, onca zaman aşkının ateşiyle ısınmış bedenim bütün bütüne soğumadan, gel son bir defa dokun bana.

Allahaısmarladık sevgilim, allahaısmarladık Hazer Bey!

Kureyşa, ağır ağır halısına, dokuma tezgâhının başındaki ölüsüne çekilir. Hazer Bey yanını yöresini yoklar, Kureyşa'yı aranır, ardından silkinerek uyanır, durumu algılamaya çalışır, sonra fırlar gider bulur Kureyşa'nın ölüsünü. Konuşmaz, konuşamaz, katılır kalır; usulca eğilir, Kureyşa'nın parmağını çözer kaldığı son ilmekten, saçlarını okşar, öper, göğsüne bastırır, sonra boylu boyunca uzatır halısına, bir süre bakar, seyreder onu. Ve usulca Kureyşa'nın göğsündeki çiçekleri, otları çekmeye başlar. Kureyşa'nın koynundaki çiçekler, otlar çektikçe çoğalırlar; ölünün her yanını kaplayan koskoca bir mezar oluncaya dek sürer bu. Çiçeklerin, otların, ince dalların üstünü örttüğü koskoca bir mezar, Kureyşa'nın ölüsünü saklar şimdi.

Müzik patlar.

Sahne gerisinde Kureyşa'nın atı belirir. At başı iskeleti bütün sahneyi kaplayan kumaştan bir gövde edinmiştir kendisine ve şimdi sahibinin ölüsünü taşımaya gelmiştir. Gövdeyi İNTİKAM CİNLERİ hareketlendirir. Gelir, törensi bir havayla Kureyşa'nın ölüsünü kaldırır, götürürler. Cenazenin ardında Hazer Bey yürür, hep birlikte gözden yiterler.

Işıklar.

ağudaki rivayet

Mor, siyah oyun arabasını Hazer Bey'in Hayalet Olan Babası çekmekte, İNTİKAM CİNLERİ ona yardım etmektedir.
Arabanın arkasından da ANLATICI gelmektedir.
Gelir, sahne önünde dururlar.

ANLATICI— Aşiret büyükleri için çok rivayet söylenmiştir.
Rivayetleri söyleyenler ecel ölümlerini yakıştıramazlar
atalarına, beylerine;
ağu katarlar yaşamdan ölüme geçiş sebeplerine
Bu yüzden nice ağulu rivayet gezer
elde, dilde, gönülde
gönüllerindeki cinayetleri
dillendirirler başkalarının hikâyelerinde
Oyun arabaları her meydanda, her avluda, her kasırda
başka bir rivayetin oyununu çıkarır
Hangisi gerçektir bunların? kimin gerçeğidir? Bilinmez.
Sahiden böyle mi olmuştur olanlar? Bunu oynayanlar da
bilmez, kimi zaman yaşayanların da bilmediği gibi.
Bazen bu avluda çıkardıkları bir oyunu, başka bir avluda
yalanlarlar; Bir yerden bir yere giderken kumla örtülür
geçen zamanlar.
İşte bu rivayette de Hazer Bey'i, oğlu Mustafa Bey'in
ağuladığı söylenir. Kimi der beylik minderi için işlemiştir
bu cinayeti, kimi der babasını kurtarmak için kıymıştır
baba canına.

ANLATICI, oyun arabasının örtüsünü açar.
Hazer Bey ölüm döşeğindedir. Başucunda Mustafa Bey.

HAZER BEY— Ben ölüyorum oğul.
MUSTAFA— Hastasın, lakin ölüme daha çok uzaksın baba
Tutulduğun ateş seni böyle söyletir.
HAZER BEY— Öyle deme oğul, biliyorum, insan en çok kendi ölümünü bilir.
Acılar, ağrılar, sancılar içindeyim
Kısa yaşadım, lakin uzun ölüyorum
Usul usul ölüyorum
Kesin yaşayıp kesin ölmeli insan
Bizlerse bulanık yaşadık
bulanık ölüyoruz.
MUSTAFA— Kendine haksızlık etme baba,
nice bulanık şey, kesinleşti senin zamanında.
HAZER BEY— Düş müydü, hayal miydi, sanrı mıydı
bunca zaman geçti üstünden, şimdi tam hatırlamıyorum
lakin bir keresinde sana
beni sevecek misin? diye sorduğumda
Öldürecek kadar seveceğim, demiştin.
İşte buna sebep zaman zaman korktum senden.
Oğlumken ölüm olacaksın diye, düşündüm.
MUSTAFA— Nasıl böyle bir şey düşünebilirsin baba?
Nasıl akıl düşürebilirsin böyle bir şeye?
HAZER BEY— Baba ile Oğul arasında duran Beylik Minderi, sırası biraz gecikince kimi zaman düşman eder ikisini birbirine, nasıl ki soyağacı mecbur ederse birbirlerini birbirlerine. Bu yüzden de ölümümün senin elinden olacağına inandığım zamanlar oldu.
MUSTAFA— Bunlar nasıl sözler baba
Neler söyletir bunları sana?
Ağzından çıkan ateşten kelimeleri

ancak sayrılığınla açıklayabilirim
hastalığın gördürdüğü
gözü açık karabasanlar diyebilirim buna.

HAZER BEY— Sözümü kesmeden beni dinle
Biliyorsun ne zamandır ölümcül hastayım oğul
Bu hastalık komayıp götürecek beni
Bilmekteyim, sezmekteyim, görmekteyim
Yastığımın yanında, başucumdaki şu tası görmekte misin?
İçindeki ağuya ne zamandır elim varmadı
Kendimin azraili olmaktan korktum
Can aziz, can kutlu
kıyamıyor insan kendi elleriyle kendi canına
çoktan ölüme durmuş hasta bir can bile olsan

—Sessizlik—

Senden dileğimdir, senden son dileğimdir
Madem ki seversin beni, öldürecek kadar seversin
Kendi feryatlarımı bir daha duyurma bana

(Mustafa anlamış, irkilmiştir. Hazer Bey, bileklerine yapışır, bırakmaz.)

Ağrıdan etim kesilir, canım yanar acıdan, her yanım çıplak yara. Hiçbir çare kâr etmedi cânıma.
Yaralar, irinler içindeki bedenim aşağılanıyor kendi gözümde; yakışmıyor benim gibi ulu bir beye, bu ağrı, bu sancı, bu feryatlar; çakallar gibi uluyorum acıdan.
Aşiretim bile çektiğim acının büyüklüğünü, işlediğim günahın büyüklüğüne yoruyor. Uzadıkça ölümüm, Allahın bana verdiği bir ceza biliyorlar. Gözlerinden düşüyorum.
Kurtar beni ertelenen, geciken bu uzun ölümden
Kurtar beni Azrail'in süründüren elinden
Kurtar beni oğlum Mustafa.

—Sessizlik—

MUSTAFA— Ya ne yapayım buyurursun baba?

HAZER BEY— Al bu tası yedi gün müddetle her gece bir tas şerbet gönder bana; bunlardan birine bu ağuyu kat, yedi geceden biri benim ölümüm olsun.
Yedi tas, yedi şerbet, yedi gün
Birinden biri ölümüm olsun
Bilmeyeyim hangisidir? hangi tas? hangi gece?
Bilirsin ki hiç uzun düşünmemişimdir hiçbir şey hakkında
Obama, atalarıma, zamana karşı durmak pahasına
Her konuda kararımı hemen verdim
Ataktım, gözüpektim
Ne büyük kararları bir göz kırpımında vermişken
şimdi derin düşüncelere, derin korkulara kapıldım ölümün karşısında
başucumdaki tasa bile uzanamaz oldu elim
Şimdi söz ver bana Mustafa!
Son dileğime söz ver.

MUSTAFA— *Güçlükle-* Söz baba!

Mustafa uzun uzun bakar babasının yüzüne, eğilir, öper, çıkar.

ANLATICI— Derler ki: Daha çıkar çıkmaz kapının eşiğinde duran Hizmetlinin eline verip ağulu tası, babasına göndermiş.

(Mustafa, tası, Hizmetlinin (Hayalet) eline verir. Hizmetli gider başucuna, ağulu şerbeti Hazer Bey'e içirir.)

ANLATICI— Değil yedi gün, yedi dakika bile beklememiş.
Anlamış ki ya o ânmış verdiği söz,
ya hiçbir zaman.
Hazer Bey, oğullardan ölüm,
Mustafa Bey, ölümlerden oğul beğenmiş.

Işıklar.

Beşinci Oyun

MAĞARA VE FAL

CUDANA, siyah giysiler içindedir, siyah bir tül yalnızca gözlerini açıkta bırakır; Ah Min-el Aşk levhalarındaki kadın başına benzer. İnsan Başlı Yılan'ın mağarasının ağzına gelir.

İNSAN BAŞLI YILAN'ın MAĞARASI

Mağaranın kapısına içerinin sureti resmedilmiştir.

Nitekim kanatları iki yana açılınca resmi canlanmış olarak karşımızda görürüz. Her şey çok canlı, çok renkli, çok parlaktır. Renkli perdeler, simli minderler, alacalı örtüler....

*İnsan Başlı Yılan tahtında oturmaktadır. Başında renkli, parlak taşlarla süslenmiş sorgucu vardır; gövdesi tahtından aşağıya uzanır, kıvrılıp çöreklenerek geniş bir alanı kaplar, pırıl pırıldır pulları, göz alır. Arada bir dalgalanır, seğirir. Ürkütücü bir güzelliği vardır.**

Cudana ilerler, yaklaşır durur.

İNSAN BAŞLI YILAN— *gülümser* - Korkma, yaklaş, şöyle otur, gözlerini göreyim.

* *İnsan Başlı Yılan, Şahmeran olarak düşünülmemelidir, bu kolay bir çağrışım olur. Görkemiyle benzeyebilir ama bu motif daha çok Anadolu Çadır Tiyatrolarındaki gösteri geleneği içinde düşünülmelidir.*

Cudana, tahtın yanı başındaki yere oturur.

İNSAN BAŞLI YILAN— Gözlerini göremediğim insanların yazgılarını da göremem.

Cudana, yüzünün tülünü açar.

CUDANA— Oysa yazgımı dilemeye geldim buraya senden.
Saklısız dururum karşında.

İNSAN BAŞLI YILAN— Şu masanın üzerinde iki gümüş tas var. Biri dolu, biri boş. Doluyu boşa, boşu doluya boşalt. Birbirine karışsın zamanları.
Sonra eğil suya bak
Yüzün kalsın suda.

Cudana denilenleri yapar, çekilir.

İNSAN BAŞLI YILAN hafifçe eğilerek suya bakar, suyun ışığı yüzüne vurur, aydınlığı dalgalanır.

İNSAN BAŞLI YILAN— Suyun karanlık zamanlarını aktardın birbirine
Kuraklık zamanlarını uzaklaştırdın
Anlamı berraklaştırdın
Sudaki yüzün suyu çoğalttı
Söyle şimdi nedir bilmek istediğin?
Ne bilmek istersin?

CUDANA— Gerçeği bilmek isterim.

İNSAN BAŞLI YILAN— Gerçeğin ne kadarını bilmek istersin?

CUDANA— Hepsini.

İNSAN BAŞLI YILAN— İnsan yüreği gerçeğin hepsine göre yapılmamıştır. Ya ne kadarına razı gelirsin?

CUDANA— Beni oğul sahibi yapacak kadarına.

İNSAN BAŞLI YILAN— Hepsine yakınını istiyorsun gene de.

CUDANA— Bu kadar müşkül müdür kasıklarımın karanlığını çözmek?

İNSAN BAŞLI YILAN— Gerçek dediğin de bir başka büyüdür Cudana, adak ister kendine. Söyle şimdi ne adıyorsun gerçeğine?
Gerçeğe ne adıyorsun Cudana?

CUDANA— Benden ne isterse. Neyimi isterse.
Oğulsuzluktan evlat edindim geceleri. Ne zamandır günlerim maya tutmuyor, gözlerim uçurumlar gibi şehla
Bir zamanlar nisan yağmurlarıyla taradığım saçlarım
şimdi çözülmez oldu, dolaştı birbirine.

İNSAN BAŞLI YILAN— İki geleceğin birden var senin
Hangisinin terkisine binmek istersin?

CUDANA— Azına razı gelmiyor gönlüm, ikisine de binmek isterim. Hangisini seçsem aklımda kalır ötekindeki kendim.

İNSAN BAŞLI YILAN— O halde uykunun anahtarını ver bana. Gördüğün düşleri anlat.

CUDANA— Düşlerim yok benim. Düş görmem ben.

İNSAN BAŞLI YILAN— Hiç mi düş görmezsin? Pembe ya da siyah düş?

CUDANA— Nasıl söylesem? Yüzüm uçuyor gözümü kapayınca.
Yalnızca uğultular, geyikler ve orman. Bir sır gibi orman.
Yüzümü taşıran gözlerim yüzüyor kör bir boşlukta
Bunu görmekteyim, eğer düş denebilirse buna.

İNSAN BAŞLI YILAN— Düş geçmiştir.
Senin geçmişinse sis içinde.

CUDANA— Bir gize kilitlendiğim söylenir.
Bir de onu bilmek isterim.

İNSAN BAŞLI YILAN— Giz başkasından öğrenilmez.
Giz ancak sahibine aşikâr olur.
Sahibine aşikâr olmayan giz,
kör bir güdüdür kalbin derinliklerinde.
Ne kendi yoluna ışık düşürür, ne sahibinin yoluna.

Söyle şimdi oyuna inanır mısın?

CUDANA— Nasıl oyuna? Ne çeşit oyuna?

İNSAN BAŞLI YILAN— Fala inandığın gibi inanır mısın oyuna da?

CUDANA— İnanırım.

İNSAN BAŞLI YILAN— Oyunun tadı ancak gerçeği düş sananlarla birlikte çıkar. Giz elinin altındadır,
gözbağı gerçek olanın düş uzağındadır.
Kalk şimdi şu mor perdeyi çek, arkasından çıkanı getir ortaya.

CUDANA kalkar, mor perdeyi çeker, perdenin arkasındaki geyik postunu alır ortaya getirir.

İNSAN BAŞLI YILAN— Şu tastan su içeceksin ve şu geyik postuna bürünüp uyuyacak ve sonra bir düş göreceksin.
Senin gördüğün düşü göreceğim ben de yüzünü bıraktığın suda
Seninle birlikte ışıklandıracağız gizini
Giz aşikâr etmek kolay değildir.
Öyle gizler vardır ki, ışığa çıktığında parçalar sahibini.
Giz de büyü gibidir Cudana. Çıplak başınayken çarpar söyleyeni; buna sebep gizin şiddetini birlikte paylaşacağız seninle,
uykunun yumuşak beşiğinde öğreneceksin yazgının ve yüreğin gerçeğini.

CUDANA, denilenleri yapar, suyu içer, geyik postuna girer, kıvrılıp uzanır, uyumaya hazırlanır.

İNSAN BAŞLI YILAN— Bırak kendini uykunun beşiğine
Bırak kendini postunun iklimine
Bırak gözlerini uyanıkken göremediklerine
Bırak kendini
Bırak bırak bırak

CUDANA düzenli soluk alıp vermeye başlamış, uyumuştur.

İNSAN BAŞLI YILAN— Çık şimdi postundan gir düşüne
Gördüğün sisi arala, ilerle
İlerle kendi ormanının derininde
İlerle ne görüyorsun
ne görüyorsun en dipte?
CUDANA— Ağaçları görüyorum, ormanı, suları
Sektiğim taşları, dalları, yaprakları
sonra kendimi görüyorum kendimi
geyik suretinde
ve sonra Mustafa'yı
bakışlarımız kilitlenmiş birbirine
Kendi gözlerimi görüyorum
onun gözlerinin derininde
İNSAN BAŞLI YILAN— Düşlerin yüzüyor şu suyun üzerinde
Seninle birlikte ürperiyor yüreğim
Kalbim anlıyor seni,
seni anlıyor bedenim
Düşlerinde dile geliyor
Benim baktığım falın
iki ayrı ucunda duruyoruz
aynı düşün içindeki ormanın
Ormanın derininde bir geyiktin sen Cudana
Geyikten indirildin kadına
Büyüyle, efsunla, sevdayla
Kadın suretindesin
Lakin geyikliğin yaşar gözlerinde
Çünkü geyikliğinden yalnızca
gözlerin kaldı geriye
Mustafa'yı sevdalandıran gözlerin
Onlar bedeninde durduğu müddetçe

insan soyu çoğalmaz bedeninden
işte buna sebep dağılmıyor
kasıklarının karanlığı
işte buna sebep kilitlisin
Oğul sahibi olman için gözlerinden vazgeçmen gerektir.
Ancak böyle döl tutabilirsin, ancak böyle oğul verebilirsin
Mustafa Beye
iki gözünden iki oğul
bir değil iki oğul vereceksin
aşiretin geleceğine.

CUDANA— Demek iki yazgım var benim
birinde gözlerim durur, birinde Mustafa.

İNSAN BAŞLI YILAN— İkiye bölünmüş bedenin bir tek yazgısı olmaz Cudana.
Kollarına çoğalan ırmaklar gibi
birçok koldan çoğalır, ilerler sonuna.

CUDANA— Ne yapmam gerektir cayarsam gözlerimden?

İNSAN BAŞLI YILAN— Gözlerinpahasına dilersen bunu, seni geyikten indiren efsunculara gideceksin ve diyeceksin ki, ben geldim, hazırım kadınlığın gizine, büyüsüne.
Bu efsunun yoluna onlarla birlikte çıkmıştın, ancak onlarla sonuna kadar gidebilirsin.

CUDANA— Başka bir yolu yoktur değil mi?

İNSAN BAŞLI YILAN— Yoktur. İstersen bir vakit daha düşün; ya oğulsuz gözlerle göreceksin dünyayı, ya da oğulların yapacaksın gözlerini, onlar senin yerine görecekler dünyayı.
Gözlerinle kendi arandadır seçeceğin dünya
Bütün giz gözlerinde Cudana
Sevdalandıran, yaşatan, öldüren gözlerinde
Şimdi biliyorsun artık gizini, gerçeğini
Ormanın sonuna geldik, düş bitti, sis dağıldı, şimdi
usul usul açabilirsin artık gözlerini.

CUDANA uyanır, ağır ağır doğrulur yattığı yerde, geyik postundan soyar kendini, usul usul soyar, şaşkındır, tenine dokunur, tenini duymaya, kendine inanmaya çalışır.

İNSAN BAŞLI YILAN— Şimdi iyi misin Cudana?
Uyandığın gerçeğe hazır mısın?
CUDANA— İçim ıssız. Bilmiyorum.
Uykularımın anahtarı döndü kilidinde
Kaç yıl ışığa çıktı birden
Hem buradayım, hem çok uzaklardayım
Lakin gözlerim sızlıyor her ikisinde de
İNSAN BAŞLI YILAN— Kalbinin derinlikleri yabancı değil bana
Bir yanınla bana benziyorsun, bir yanın karşı kıyıda
karar senin, hüküm senindir artık
gizin de, gerçeğin de, geleceğin de gözlerinde
Benden öğreneceğini öğrendin
Dilimde sözün bitti
Falın dindi yüreğimde
CUDANA— Gördüğüm en güzel düştü
Düşündükçe kalabalıklaşıyor içim
Bir tas bal, bir tas süt getirmiştim sana
Gerçeği bir düşte öğrendim, artık gidebilirim.

CUDANA çıkar, mağaranın ağzı kapanır. Cudana yürür giderken, ansızın beyaz bir at sırtında Kasım görünür. Cudana'nın yoluna çıkar, durur bakışırlar, sonra atlı yol değiştirir, hızla kaybolur.

Işıklar.

Efsuncuların yamacı. Bir dağ yamacı. Yazılı Kaya.

Efsuncular öbekler halinde yamaca yayılmışlardır.

Kara kazanlar kaynatırlar. Birbirlerinin çevresinde dönerek, havanlarda tohumlar döverler. Otları ayıklar, birbirlerinden ayırırlar.

Geniş bir alana yayılmış olan ağı, ağa takılı yıldızları onarır, gümüş bir ayı parlatırlar. Ağın üzerinde örümcekler gibi gezer, örümcek dansı yaparlar.

Başefsuncu aralarında dolaşır, elindeki otlarla ellerini, dirseklerini, dizlerini ovalar.

Bütün bunlar ezgili, tartımlı mırıldanışlar eşliğinde olmaktadır.

Bir süre sonra Cudana girer.

CUDANA— Ey gecenin kızları! Ey Efsuncular!
Sonunda buldum izinizi
Sonunda döndüm ellerinize
Ben geldim, hazırım kadınlığın gizine, büyüsüne

İlkin sessizlik, ardından mırıldanışlar.

EFSUNCULAR— Hoş geldin Cudi dağlarının kızı, hoş geldin Cudana.

BAŞEFSUNCU— Demek sürdün izini, gizini öğrendin Cudana
Demek teninde seğirdi geyikliğin
Demek karar verdin rahminin karanlığını
gözlerinin karanlığıyla değiştirmeye
Ya kararın kesin midir Cudana?
Hazır mısın karanlığa?

CUDANA— Mustafa'nın benden öte yana düşmüş yüzü zaten karanlıkta bırakmaktadır dünyayı
Zannetmem ki düşerim bundan daha büyük bir karanlığa

BAŞEFSUNCU— Demek aşkın körlüğüyle
dünyanın ışığını değiştirmeye geldi sıra
CUDANA— Madem ki ellerinizin tılsımında suret değiştirmişim
Söküp alın geyikliğimden geriye kalmış ne varsa bedenimde
Madem ki iki bedenin lanetli sınırı
gözlerimin milinde
vazgeçtim onlardan
mil çekin gözlerime
Mustafa, oğul; aşiret, beylik; erlik, gelecek ister
Mustafasız dünya zaten kör gözlerime
Vazgeçtim alın onları, yazgının dolaşık yollarında kaybolmuş zamanı verin bana geriye
Ben o zamanın içinde ben olurum
Gözlerim görmese de.

Efsuncular ilkin birbirlerine, sonra Başefsuncuya bakarlar. Kazanlar daha hızlı karıştırılır, havanlar daha hızlı dövülür. Ağ üzerindeki yıldızları daha hızlı işler eller, daha hızlı dolaşır örümcekler.

BAŞEFSUNCU— Burası efsunculanın gizli yamacı
Toprak Ana ve kızlarının sözleştiği yamaç
Söyleştiği yamaç
BİRİNCİ EFSUNCU— Otların, tohumların, bitkilerin
kemiklerin gizini burada paylaşırız onunla
İKİNCİ EFSUNCU— Burada hayatı sürdüren derin yolu açarız efsunumuzla
ÜÇÜNCÜ EFSUNCU— Sular dilimizdir onunla anlaşırız
DÖRDÜNCÜ EFSUNCU— ateşte pişer çiğ
toprakla derinleşir zaman
BEŞİNCİ EFSUNCU— havayla dağılır soluğun ve ışığın kudreti
ALTINCI EFSUNCU— Efsuncuların fısıltısıdır rüzgârın söylediği

BAŞEFSUNCU— Madem ki buraya geldin, bu yamacın eşiğine
Madem bizim şifalı ellerimize kalmıştır
yüreğindeki yemin
Çıkar üstündekileri Cudana, çırılçıplak olana dek
soyun.

EFSUNCULAR— Ey gece, ey simli gece
ey zamanın siyah teni
ger kanatlarını üstümüze!

Ağın dört bir yanından asılır, çekerler; ağ yükselir, gökyüzü olur. Altında kalır herkes; yıldızlar ışımaya başlar, ay gülümser.

Efsuncular, Cudana'yı soymaya başlarlar.

Hem soyar, hem okşayarak bedenini kutsarlar.

YEDİNCİ EFSUNCU— Zamanın eli değmemiş sanki tenine

SEKİZİNCİ EFSUNCU— İlk günkü diriliğindesin
İlk günkü tazeliğinde

EFSUNCULAR, Cudana'nın saçlarını çözerler.

DOKUZUNCU EFSUNCU— Saçların sık ağaçlı ormanlar kadar gür
geceler kadar kara

Göğüslerini okşarlar.

YEDİNCİ EFSUNCU— Göğüslerin dağ dorukları kadar dik ve sert
Dağ laleleri kadar yumuşak tenin

SEKİZİNCİ EFSUNCU— Sırtın mermer duruluğunda
Kadınlığın bütün gizemini vermişiz sana

DOKUZUNCU EFSUNCU— Bedenin çoğalacak efsunun sonuna vardığında

Efsuncuların okşamaları, bedeni tanıtmaları ve kutsamaları bir ayin gibidir. Olmalıdır.

BAŞEFSUNCU— Şimdi otur şu yazılı kayanın önüne
Yazılı kayanın gizli bilgisi, saklı manası, kutsal yazısı çıkacak sırtına
EFSUNCULAR— Gövdeni yazılayacak yazılı kaya
Yazının gizli marifetiyle
kanın yazgına bağlanacak

ANLATICI gelir, elinde iki taş su vardır.
Yamacın eşiğinde durur.
İnsan Başlı Yılan'ın Mağarası'ndan tanıdığımız taşlardır bunlar.
Birbirlerine boşaltarak çoğaltır suları.

ANLATICI— İşte düşlerini düşürdüğü sular
İşte düşlerinin yüzdüğü sular
İşte düşlerini gören sular
İşte düşlerini yenileye yenileye buraya kadar gelen sular
İşte bir su damlasındaki kainat
İşte kainattaki bir su damlası
Çoğalır yazgıların yol ayrımında
İçinden başka hayatların aktığı sular
Alın Cudana'nın sularını
Alın Efsuncular

BAŞEFSUNCU iner, EFSUNCULAR YAMACI'nın kıyısında, ayin alanının dışında duran ANLATICI'nın yanına gelir, elinden taşları alır yerine çekilir.
ANLATICI iyice geri çekilerek seyir alanına yakın bir yerde olan biteni izlemeye başlar.

BAŞEFSUNCU— Ateş çubukları yakılsın!
Karanlık kazanlar kaynasın!

Suda yanan ateşler!
Suda yanan ateşler!
Yazılı Kaya! Yazılı Kaya!
Al bu suları
Okunsun yazın
Suların sırtında

EFSUNCULAR, Cudana'yı kayaya bastırırlar.

BİRİNCİ EFSUNCU— Daya sırtını olanca ağırlığınla
İKİNCİ EFSUNCU— Daya kürekkemiğini
ÜÇÜNCÜ EFSUNCU— Daya ki işlesin içine
DÖRDÜNCÜ EFSUNCU— Yazılı kayanın gizli bilgisi
BEŞİNCİ EFSUNCU— Saklı manası
ALTINCI EFSUNCU— Kutsal yazısı
EFSUNCULAR— Çıksın sırtına
YEDİNCİ EFSUNCU— Yazılansın bedenin
SEKİZİNCİ EFSUNCU— Efsunla bağlansın
DOKUZUNCU EFSUNCU— Tenin kanına
EFSUNCULAR— Tenin kanına
Tenin kanına
Tenin kanına

BAŞEFSUNCU, taslardaki suyu Cudana'nın başından aşağı dökerek omuzlarını, sırtını, kayayı, yazıyı ıslatır. Cudana'nın sırtını kayaya iyice bastırırlar. Tartımlı hareketlerdir bunlar.

EFSUNCULAR, Cudana'nın göğüslerinden tül sağarlar, bembeyaz tüller, göğüslerini sağdıkça uzayan tüllerle çevresini dolar, Cudana'yı kayaya bağlarlar.

Efsuncuların bir bölümü de ellerinde kızıl çubuklar tutar, Cudana'nın gözlerine mil çekiyormuş gibi yaparlar, bu kez de kırmızı tüller akar gözlerinden, çektikçe uzar tüller. Çubuklar kızıl daireler çizer Cudana'nın gözlerinde, iki kanlı ırmak gibi kırmızı tüller.

Sonra Cudana'yı kaldırırlar kayaya bağladıkları yerden, sahne önündeki sunak taşının üzerine oturturlar. Cudana'nın sırtına boydan boya yazılı kaya yazılanmış, muska çıkmıştır. Karanlık işaretler, simgeler görünür. Kesin bir sessizlik içinde Cudana'yı giydirirler. Ortadaki sunak taşına uzandırırlar. Saçlarını arkaya salarlar, saçlarını yere doğru çekerler.

BAŞEFSUNCU— Doğumotu verin ellerime, doğumotu!

EFSUNCULAR, BAŞEFSUNCU'ya doğumotu verirler.

BAŞEFSUNCU— Doğumotu kazısın rahminin duvarlarındaki karanlığı
Kazınsın kazınsın kilitlerin karanlığı!

BAŞEFSUNCU elindeki doğumotuyla Cudana'nın rahmini ovalar. Tütsüler gezdirilir çevresinde. Sonra BAŞEFSUNCU üzerine çıkar Cudana'nın.

BAŞEFSUNCU— Doğumotu verin ağzına, şimdiden süte dursun
göğüsleri otlara takılsın göğsünden boşalan çığlık!
Doğumotu verin ağzına, yavaş yavaş çiğne bu otu
çığlığını bu ota boğdur
Bu otun sütü göğüslerinin sütü olacak zamanla
Taşlar gibi dilsiz olacak gözlerin
Lakin başka gözler açılacak yüreğinde
Sürmelenecek gözlerin bundan böyle yüreğinin gördüklerine

EFSUNCULAR— İşte dağ
İşte keyy
İşte göz
İşte mil
Sürmelenecek gözlerin bundan böyle yüreğinin gördüklerine

BAŞEFSUNCU— İşte dağ işte keyy
İşte göz işte mil

EFSUNCULAR hel-hele çekerler, kaynar kazanlardan tülbente bastırılmış otlarla, gözbağı çıkarılmıştır.
Muskalar, Başefsuncuya verilir. İki yanındaki Efsuncular, Cudana'nın kollarını tutar, bastırırlar.

BAŞEFSUNCU— Bu iki muskayla mühürlenecek gözlerin
Gönül gözüyle göreceksin dünyayı bundan böyle
Dünyanın karanlığı içinin aydınlığına dönüşecek
Gözlerine gömeceğiz ışığı

EFSUNCULAR ellerindeki geyik boynuzlarına bir ezgi üflerler, boynuzların uğultusu bir şarkı olarak sarar ortalığı.

EFSUNCULAR— Yeryüzü toprağında son göreceğin yüzler olacağız bizler
Bizler ayın göğsünde uyuyan gecenin kızları
BAŞEFSUNCU— Taş gibi bir sezgi yerleşecek yüreğine
Yüreğine ay indiğinde
İleriyi göreceksin
çocuklarının gözleriyle
EFSUNCULAR— İşte ay, işte su, işte efsun!

BAŞEFSUNCU, elindeki birinci muskayı herkese gösterdikten sonra, Cudana'nın sağ gözüne yerleştirir.

BAŞEFSUNCU— Şu elimdeki muska sağ gözün olsun!
EFSUNCULAR— İşte ay, işte su, işte efsun!

BAŞEFSUNCU, elindeki ikinci muskayı herkese gösterdikten sonra, Cudana'nın sol gözüne yerleştirir.

BAŞEFSUNCU— Şu elimdeki muska sol gözün olsun!

Kaynar kazanların altından ateş çubukları çekilerek, Başefsuncuya verilir. BAŞEFSUNCU dumanı üzerinde tüten çubukları havada gezdirir, tütsüler.

I. EFSUNCULAR— Sağ gözünden olma Kasım'ı verecekler sağ koluna
II. EFSUNCULAR— Sağ göğsünden Kasım'ı emzireceksin
BAŞEFSUNCU— Sağ gözün Kasım olsun!

BAŞEFSUNCU elindeki ateş çubuğunu Cudana'nın sağ gözüne sokar, dağlar. Cudana çırpınır, Efsuncular tutar, bastırırlar.

I. EFSUNCULAR— Sol gözünden olma Nâsır'ı verecekler sol koluna
II. EFSUNCULAR— Sol göğsünden Nâsır'ı emzireceksin
BAŞEFSUNCU— Sol gözün Nâsır olsun!

BAŞEFSUNCU, elindeki ateş çubuğunu Cudana'nın sol gözüne sokar, dağlar. Cudana yeniden çırpınır, Efsuncular tutar, bastırırlar.

BAŞEFSUNCU— Bir değil iki oğul
Bir değil iki yazgı vereceksin aşiretinin geleceğine
EFSUNCULAR— Söndü geyiğin gözleri insan bedeninde!
Ay söndü, su aktı, gerçek oldu efsun!

EFSUNCULAR hel-hele çekerek Cudana'nın çırpınışlarını bastırırlar. Ardından tütsülü gözbağıyla gözlerini bağlarlar.
Sonra usul usul geri çekilirler.
Cudana sunak taşı üzerinde kalakalmıştır.
Sesler diner, ışık azalır.

ANLATICI, oturduğu yerden kalkar, usul usul Cudana'ya yaklaşır, gelir yanı başında durur.

ANLATICI— Ve Cudana, Mustafa'yı oğul sahibi yapmak için gözlerini verdi.
Aşk dedikleri körlük, kör etti gözlerini
Elmaların uykusunu uyudular birlikte
(Cudana'nın gözbağını çözer.)
Dokuz ay sonra iki oğlan birden verdi Mustafa Beye, aşiretin geleceğine.
(Cudana'nın sağ gözündeki muskayı kaldırır gösterir.)
Birine Kasım,
(Cudana'nın sol gözündeki muskayı kaldırır gösterir.)
Diğerine Nâsır adını verdiler.
(İki muskayı birden gösterir.)
Ve bu iki muska iki oğulun boynunda birer hamayıl oldu.
Mustafa Beyse karısını unutup oğullarına sevda tuttu.

EFSUNCULAR'ın gökyüzüne gerdikleri
ağ ilerler, çadırın göğünü kaplar;
Efsuncuların sesi karanlıktan duyulur:

EFSUNCULAR— Gökyüzünün ağı yürür ormanın üzerinde
yerini alır
çadırın üzerinde
çadır aydınlanır
av aydınlanır
kan aydınlanır
aydınlanır yamanan gece
Efsuncuların karanlık elleriyle yamanan
zaman, zamanın üstünde
yerini alır.

Çadır aydınlanır.

Mustafa Beyin çadırı.

Çevresinde İNTİKAM CİNLERİ yer almıştır.

Cinler, çadırın kapısını açar, seyirciye gösterir, sonra yeniden çadırın gerisine sinerler. Çadırı ve çadırı izleyen seyirciyi aynı anda gözler; çadır ile onu izleyen seyirci arasındaki ilişkiyi, iletişimi vurgular, öne çıkarırlar. Kendi görünmezlikleri onlara bir teşhircilik unsuru kazandırmıştır. Duruşları ve bakışlarıyla bunu kullanırlar. Kimi minyatürlerde, çadır çevresine ya da duvar arkasına gizlenenlerde olduğu gibi kendi gözetlenmelerini, kendi gözetlediklerine aktarırlar.

Görülenler, görünenler gördürürler.

Çadır açılırken Anlatıcı son repliğini tekrarlar:

ANLATICI— Mustafa Beyse karısını unutup oğullarına sevda tuttu.

Çadır açıldığında Mustafa'yı iki dizinde iki oğluyla, oğullarının on beş yaşıyla görürüz. Boyunlarında muskadan hamayılları asılıdır. Mustafa Beyin sağ dizinde Kasım'ın on beş yaşı, sol dizinde Nâsır'ın on beş yaşı oturmakta ve hepsi birden bize bakmaktadır.

ANLATICI— Ve Cudana, gayrı kendisine yüz döken Mustafa Beye dedi:

CUDANA— *Sesi çapaklanmıştır* - Ben ki senin uğruna caymıştım gözlerimden.

Şimdi bana niye yüz dökersin Mustafa Bey?

ANLATICI— Bunun üzerine Mustafa Bey dedi:

MUSTAFA BEY— Ben ki senin ceylan gözlerini sevmiştim, onlara sevdalanmıştı yüreğim; onlara sebep ölüme durmuştum ormanın derininde, karanlığın yüreğinde.

Şimdi ne kaldı onlardan geriye?

Yüzün şimdi benim için

boşalmış gökyüzü, çorak ülke.

ANLATICI— Dedi ve kıblesini oğullarından yana döndürerek onları sevmeye başladı.
Mustafa Bey bu kez de oğullarına sevdalanmıştı.
Oğul sevdasından çok bir karasevdaydı bu.
Bir kenara itilmiş, unutulmuştu Cudana
Gözleri kurumuş, teni soğumuştu
Öfkeden ve kıskançlıktan ve çaresizlikten
kıvranmaya, kavrulmaya başladı
som bir acıya dönüşen ruhunu
ne geyik sureti, ne kadın sureti
artık hiçbir beden yatıştıramazdı.
Ardı ardına nöbetler tutuyordu onu,
kin kusuyordu, kan kusuyordu
bayılıyor, titriyor, sanrılar görüyor
tuzağa düşürülmüş yaralı bir hayvan gibi
uluyor, kuduruyordu
Düşlerinde oğullarını boğazlıyor,
yeniden gözlerine kavuşuyor,
Mustafa Beyi yeniden kendine sevdalandırıyordu.
Akıl danışmak için
Efsuncuları arıyordu cümle yamaçlarda
cümle diyarlarda aratıyordu
Oysa Efsuncular, otlarını kaynattıkları toprakta, ağını yamadıkları gökyüzünde kaybolmuşlardı sanki
Yoktular hiçbir yerde
Aya, suya, efsuna karışmışlardı
Arada bir karanlıktaki sesleri duyuluyordu:

EFSUNCULAR karanlıkta geyik boynuzuna üflerler.

Cudana, yabancısı olduğu bu dünyada şimdi yapayalnızdı.

Anlatıcı, Cudana'nın elinden tutar, yavaş yavaş kaldırır onu; Cudana ayağa kalkar: Dünyayı, boşluğu, karanlığı yoklar; Ömrünün geri kalanını yoklar. Bu sahne boyunca, Anlatıcı'nın eşlik ettiği Cudana, kimi zaman ona tutunarak (koluna, omuzuna), kimi zaman onun epey uzağında kalarak, sahne üzerinde çeşitli daireler çizerek, döngüsünü katedecek, lanetlerini okuyacaktır. Lanetlerin okunma süresi içinde, çeşitli noktalarda ve zamanlarda dururlar; bu kimi zaman bir kayanın üzeridir; kimi zaman bir seki, bir yükselti; kimi zaman içe kapanarak, kimi zaman ıssız bir doğa parçasında zincirinden boşanan haykırışlarla okunan bu lanetler boyunca uzun zamanlar geçmektedir.

Lanetlerini okurken Cudana, sahne üzerinde gövdesel ağırlığından çok, "Ses"*iyle vardır; olmalıdır. Lanetler,* Ses'*in bir enstrüman olarak, bütün hacimleri, bütün perdeleri, bütün olanakları kullanılarak; yalnızca bir insan sesinin değil, aynı zamanda bir hayvan sesinin de içerebileceği çeşitlemeler kullanılarak okunmalı; bu yolla etki artırılmalı, farklılaştırılmalı; metnin, düz bir şiir gibi okunarak tekdüzeleşmesi engellenmelidir. Şiirin kendi gücüyle yetinmemeli; şiirin bilinen, ya da bilindiği varsayılan uyaklı, koşuklu dünyasının konforuna fazla yaslanılmamalı; oynayan için de, seyreden için de kırılma noktaları yaratılmalıdır. Kelimelere hayat veren ses,* ki burada Cudana'nın sesi, *kelimelerin henüz bulunmadığı, kelimelerin terbiyesinden geçmemiş olduğu tarih öncesi devirlerin varsayılan bütün arkaikliğinden, bütün vahşi çıplaklığından nasibini almalıdır. Bu ses, Babil kulesinden günümüze varana dek insan sesinin katettiği bütün mesafeyi, bu mesafenin katmanlarını yüklenmeye çalışmalıdır.*

Bütün kutsal kitapların okunduğu değil, yazıldığı ses, diyelim buna.

LANETLER

CUDANA

Birinci Lanet

Dünyanın gecesi başladı gözlerimde
Ey kalbim buzdağı kes
bütün dünyaya karşı
bütün mevsimlere
kapandı yüreğimdeki bütün kapılar
bir tek kinin ve intikamın ateşi
sinsice yansın bu sessiz, bu kayıtsız
buzdağının içinde
bir zamanlar gözbebeklerimde
yanan, tutuşan alevler
lanetimin başını beklesinler
buzun karanlığına saklandıkları yerde
lanet! dilimin duası
lanet! kalbimin yemini
lanet! karanlığımın şiiri
lanetlerim cümlenizin üzerine olsun!

İkinci Lanet

Katılmış taşın direnci
en büyük lav zamanlarından
dua yağmurları
en uzun kuraklıklardan
fırtına sonrasının boşluğa
asılı kaldığı havada
Tuz ve Kül
Çan ve Tılsım
kelimelerin uçurumunda
sis ve yılan
göğsümden sağdığım zehir
lanetimle emzirdim ikizlerimi
lanetim sürsün izini
çatallandı kendi izim
kendimi tekrar ederek bulabilirim belki
üç beş yedi dokuz
üç beş yedi dokuz
ey yazgının görünmeyen güçleri
ey dua, ey küfür, ey şiir
üç beş yedi dokuz
üç beş yedi dokuz
lanetlerimi ancak bir kurban dindirebilir

Üçüncü Lanet

Esen rüzgâra cevap vermez dargın göller
Sahipsiz rüzgâr bir tek yaprağı kımıldatamaz
kırık çanaklarla dağıldı
falına düştüğüm sular
hem erim, hem Bey'im
hem kanlım, hem kocam
lanetim seninledir artık
Ey Mustafa Bey!
açıkken gözlerim kördüm kendi gerçeğime
şimdiyse
bir alıcı kuşun, başka bir kuşa
bir yırtıcı hayvanın, başka bir hayvana
bir kadının, bir erkeğe
duyabileceği ne kadar kin,
ne kadar öfke, ne kadar öç
ne kadar intikam varsa
hepsini taşıyorum yüreğimde
dağdı, keyydi, gözdü... mil
dindi falım boşa çıktı remil

Dördüncü Lanet

Saklanın karanlık düşüncelerim
Saklanın ruhumun karanlıklarına
Beni bile ürkütüyor, korkutuyor
içimde kabaran şu nefret denizi
bu deniz yükselip yükselip boğmadan beni
lanetlerime kurban verin
ya Mustafa'yı
ya ikizleri
gözlerime inen kanlı perde
kin iniyor yüreğime
Ey Mustafa Bey!
Ey Mustafa Bey!
kinim dinimdir artık
intikamım imanım
lanetim yazgındır artık
lanetimle kahrolacaksın
kinim dinimdir
intikamım imanım

Beşinci Lanet

Dünya kuralalı beri
ne kadar kudreti olmuşsa kelimelerin
ne kadar tılsımı, efsunu olmuşsa
hepsinin kara gücüne sahip olsun
bir ejderhanın kanlı ağzından çıkan
şu ateşten dilim
şu ateşten kelimelerim
öcünü alsın
oyulmuş gözlerimin boşluğunda
kaybolup giden her şeyin
ey simli ışığını tenimde duyduğum
yüzünü bir daha göremediğim ay!
gölgesi tenime vurulan muska
yazgının karanlık çekimi
kelimelerin derin uçurumu
kurbanımı isterim sizden!
bana bir kurban verin!

Altıncı Lanet

Saklanın karanlık düşüncelerim
Saklanın ruhumun karanlıklarına
Lanetlerim diri tutun beni
Lanetlerim diri tutun
efsunla sürgün edilmiş bedenimi
her yanım, her yerim
çürüyüp gitse
toprağa, suya, havaya karışsa bile
lanet okumak için dipdiri kalsın dilim
kurbanımı isterim
kurbanımı isterim
kurbanımı isterim
Ey Mustafa Bey! Ey Mustafa Bey!
gözlerim çöl, kalbim nefret kuyusu
dudaklarım ağzıma tükürdüğün dilden miras
upuzun âhlarla, lanetlerle dolu
ey dua, ey küfür, ey şiir
lanet! lanet! lanettir
ağzımda kavrulan dil

uğruna öldürdüğüm gözlerimin
elinden olsun ölümün
sonsuzluğun lanetine uğra
öldükten sonra bile kapanmasın gözlerin
umutsuzluğun karanlık çukurunda
ölümün karanlığıyla gör dünyayı
en kanlı vahşetten
en ince zulme varana dek
şahidi olmadığın hiçbir eza kalmasın
ırağındaki felaketler bile
ayan olsun gözlerinin önünde
hayallerinse göremediklerinin kâhini olsun
unutma hiçbir şeyi
her şeyi şimdi gibi hatırla
hafızanın kudreti bedbahtlığın olsun
geleceği gör, felaketi sez
gözlerindeki kehanet mutsuzluğun olsun
çıplak yara gibi kal
hiçbir acıya alışma
hiçbir zulmü kanıksama
her şeyi tekrar ve tekrar gör yeniden
görmek, cehennemin olsun

Sekizinci Lanet

Sürgün edildi tenim
Kocamın bedeninden
Kocamın yüreğinden sürgün edildim
kurumuş nehir yatakları kaldı gözlerimde
kurumuş zehir yatakları
Ey Mustafa Bey! Ey Mustafa Bey
bekliyor yazgının yolunu kesmeye
pusu kuran lanetlerim
üzerinde dumanı tüten hançer
duruyor ortasında iki kardeşin
lanet, dua, küfür, şiir
kinim dinimdir
intikamım imanım
üç beş yedi dokuz
dağ keyy göz mil
kurban ister
hem ormandan hem kocamdan
sürgün edilen
içimdeki hayvanım

soyunun uğradığı bütün felaketlere
yas tutacak kadar uzun olsun ömrün
insan kalbinin bütün afetlerini yaşayasın
sonsuza dek uyku haram olsun nankör gözlerine
dostlarının ihaneti, sevdiklerinin nefreti,
arkadaşlarının kalleşliği
hayatının zenginliği olsun
arafta kalsın ruhun ve bedenin
ölümün kuytusunda kalmış gölgeni
yeryüzünün ve gökyüzünün
bütün kötülükleri kuşatsın
o kadar uzun yaşa
o kadar uzun yaşa ki
görmediğin zulüm, çekmediğin kahır
duymadığın acı, uğramadığın bela kalmasın
o kadar uzun yaşa
o kadar uzun yaşa ki
yüreğin duyabileceği bütün acıları
gözün görebileceği bütün zulümleri
aklın hayal edebileceği bütün işkenceleri
duyasın, göresin, bilesin!
o kadar uzun yaşa
o kadar uzun yaşa ki
bütün sevdiklerinin ölümlerini görsün gözlerin
bütün yakınlarının yıkımlarına yansın yüreğin
o kadar uzun yaşa
o kadar uzun yaşa ki
ölüm senin için en büyük mutluluk olsun
o kadar uzun yaşa ki
o kadar!

Lanetlerini bitiren Cudana uzaklaşır, gözden kaybolurken, ANLATICI *Çadıra yaklaşarak söze başlar.*

ANLATICI— Ve yıllar Cudana'nın lanetleriyle geçti, iki oğlu büyüdü ve on beşine geldi. Av çağına.
Oğullarının iki kanlı katil olduklarını düşünüyordu Cudana.
Onlardan korkuyordu. Çocukluklarından beri şiddeti, kan dökmeyi ve zulmetmeyi sevmişlerdi.
Ve şimdi kanlarının kaynadığı yaşlarındaydılar.

İNTİKAM CİNLERİ görünür, çadırın kapısını bize açarak, içeriyi gösterirler. Kasım ile Nâsır, cengâver giysileri içindedirler, yan yana oturmuşlardır; Kasım'ın sağ dizinde kendi on beş yaşı, Nâsır'ın sol dizinde kendi on beş yaşı oturmakta ve hepsi, yüzlerinde belirsiz bir gülümsemeyle bize bakmaktadırlar. Kasım'ın sol diziyle, Nâsır'ın sağ dizi birbirine değer.

ANLATICI— Anlatırlardı:
Daha küçücük bir çocukken bile zulmediciydiler.
Can yakmaktan hoşlanır,
eziyet etmeyi severlerdi.
Başlarını döndürürdü kan kokusu
başkalarının acıları gözlerini sevinçle parlatır,
başkalarının uğradığı felaketlere
delimsirek kahkahalarla gülerlerdi
kötülüklerinin serpilip gelişmesi için
hem güçleri vardı, hem zekâları
gözüpek, küstah, saldırgan, atak, hırçın,
mağrur, kurnaz ve haindiler.
Kötülükten yana zengindi hayal güçleri
Kıyıcıydılar
Zalimdiler

Hayatın özüne, dünyanın gizine ermiş gibiydiler
Bütün yaşları yaşamış gibiydiler
Onlar için dünyada yalnızca
Zulmedenler ve zulmedilenler vardı
geri kalanını ise
zulme seyircilerle, zulmedilene seyirciler
diye ikiye ayırıyorlardı.
Cinayet ve aşk onları yeniden insan yaptı.

Çadırın içinde oğullarının arasında Mustafa Bey belirir. O da durur, bize bakar.

ANLATICI— Ve on beş yaşlarına gelen ikizler gelenek üzre olduğu gibi ava çıkmışlar.
Mustafa Bey pusatlandırıp iki oğlunu, onlarla birlikte doludizgin at sürüp ormanın derininde geyik izine düşmüş,
ormana o mavi tül inmiş, dallar birbirine dolaşarak,
gerçeğe ağ germiş.
Avlanmaya gittikleri ormanda
Kim ormanın yükseğinde avlanacak?
Kimi ormanın yüreğinde avlanacak.
Görelim, bakalım.

Mustafa Bey, iki oğlunu iki dizden alıp ellerinden tutar, çadırdan çıkarlar. Çadırın kapısı kapanır. Anlatıcı başka bir yöne gider.

Mustafa Bey, Kasım ile Nâsır'ın on beş yaşları ormana dalarlar. Orman aydınlanır. Büyülü bir müzik. Ellerinde ok ve yayları, sırtlarında sadakları ormanın derininde ilerlemektedirler.

Durur üç yöne dağılırlar.

Birbirlerinden uzaklaşırlar.

Ellerinde taşıdıkları büyük bir duvar halısıyla İNTİKAM CİNLERİ belirirler. Halının üzerinde bir geyik sureti resmedil-

miştir. Cinler, geyiğin arkasına saklanırlar. Ağaçların arasında bir görünüp, bir kaybolarak Kasım ile Nâsır'a oyun ederler. Kasım ile Nâsır ya tam yaylarını çekecekken kaçarlar, ya da okları boşa gider. Sonra gelir, halıyı Mustafa Beyin önüne gererler. Mustafa Bey, geyik olur.

KASIM'IN ON BEŞ YAŞI— Nâsır! Buraya bak buraya! İşte geyik burada!

NÂSIR'IN ON BEŞ YAŞI— Kasım! Buraya bak buraya! İşte geyik burada!

İkisi ayrı yerlerde durup aynı anda aynı sözü söylerler. Geyiğe yönelttikleri yaylarını gerer, nişan alırlar.

Mustafa Bey çırpınır, halı dalgalanır. Cinler onunla boğuşur, onu suretin ardınaliçine hapsederler. Ne yaparsa yapsın kaçamaz, kurtulamaz.

MUSTAFA BEY—*Halının ardından*- Durun oğullarım!
Durun evlatlarım!
Ne yapıyorsunuz?
Görmüyor musunuz, babanızım ben!

I. İNTİKAM CİNLERİ *(Kasım'ı seslendirerek)*- Nâsır, duyuyor musun? Geyik elimizden kurtulmak için,
ben, babanızım, diyor bize.

II. İNTİKAM CİNLERİ *(Nâsır'ı seslendirerek)*- Ormanın büyüsü oyun ediyor bize.
Erliğimizin şanı olan geyiğin kanını akıtmayalım diye
kilit vurmak istiyor ellerimize
kilit vurmak istiyor erliğimize

MUSTAFA BEY— Hayır oğullarım hayır!
Durun yapmayın sakın!
Benim ben, babanızım sizin, öz babanız
Sisin, tülün lanetine uğruyorsunuz
Orman beni size bir geyik suretinde gösteriyor.

I. İNTİKAM CİNLERİ *(Kasım'ı seslendirerek)*

Nâsır, kardeşim, bu geyik babamızın sesini hapsetmiş içine
Tutsak etmiş onu lanetli bedenine

II. İNTİKAM CİNLERİ *(Nâsır'ı seslendirerek)*

Kasım, kardeşim, geyiği vurursak kurtarırız
babamızın sesini geyiğin içinden

MUSTAFA BEY— Geyik değil babanızım ben
Orman tülünü çekti gözlerinize
Sesimle, bedenimle kendimim ben!

I. İNTİKAM CİNLERİ *(Kasım'ı seslendirerek)*

Nâsır, kardeşim,
Kanmayalım ormanın ve lanetlerin
bize kurdukları bu tuzaklara
kaçırmadan elimizden
vuralım bu geyiği
avımızdır bu geyik
kısmetimizdir
geleceğimizdir
akıtarak kanını
hem erliğimizi kazanalım
hem babamızı kurtaralım

MUSTAFA BEY— Durun oğullarım durun
Kanmayın ormanın büyüsüne
Kanmayın cinlerin billur sesine
bir efsuna uğradığımız doğru
lakin sizin gördüğünüzle
benim söylediğim efsun tutmuyor birbirini
lanetlerin, âhların izini süren
yazgının tılsımına kanmayın
bir efsuna kurban edeceksiniz
öz babanızı
kendi ellerinizle

kıyacaksınız ona
sonra pişman olacak,
kanlı ellerinizi yıkayacak
bir ırmak, bir göl, bir su bulamayacaksınız
bütün hayatınız Kerbelaya dönecek
bu büyük günahtan sonra

II. İNTİKAM CİNLERİ *(Nâsır'ı seslendirerek)*
Kasım, kardeşim,
Bak bizi kandırmak için ne diller döküyor,
nasıl oyunlar kuruyor bu geyik
gördüğümüze değil
duyduğumuza inanmamızı istiyor
o da biliyor
sıkıştırdığımız bu kuytuda
istese de kaçıp gidemez bir yere
tuzağımıza düştü bir kere
onu vurmayalım diye
babamızı konuşturuyor
o lanet bedeni içinde
vicdanımızı kıstırmak istiyor
kalbimizi merhamet ve acımayla doldurup
elimizden kaçıp kurtulmak istiyor

I. İNTİKAM CİNLERİ *(Kasım'ı seslendirerek)*
Nâsır, kardeşim
Orman bize oyun ediyor
lanetlerin oku yanlış yön gösteriyor
küçük düşürmek istiyorlar bizi
aşiretimizin gözünde

II. İNTİKAM CİNLERİ *(Kasım'ı seslendirerek)*
Kasım, kardeşim
erliğimizi aşağılamak istiyorlar
babamızın sesiyle
cezalandırmak istiyorlar

uğursuzluk saydıkları ikizliğimizi
ama vurursak bu geyiği
kurtarırız hem babamızın sesini
hem erliğimizi

KASIM'IN ON BEŞ YAŞI— Ya sahiden babamızsa bu geyik?

NÂSIR'IN ON BEŞ YAŞI— Ya ormanın büyüsüyle efsunlanmışsa?

KASIM'IN ON BEŞ YAŞI— Ya doğruyu söylüyorsa babamız?

NÂSIR'IN ON BEŞ YAŞI— Onun bedeni değil de kendi gözümüzse bizi yanıltan?

KASIM'IN ON BEŞ YAŞI—Babamıza kendi ellerimizle nasıl kıyarız?

NÂSIR'IN ON BEŞ YAŞI—Babamıza kendi ellerimizle nasıl kıyarız?

BİRİNCİ CİN— O babamız değil ki.

İKİNCİ CİN— O bir ses, bir baba sesi.

ÜÇÜNCÜ CİN— Kim bilebilir her zaman doğruyu söylediğini?

DÖRDÜNCÜ CİN— Belki de biz, onu öldürmeyelim diye.

BEŞİNCİ CİN— Oyun ediyor bize.

ALTINCI CİN— Babamız mı oyun ediyor bize, bir geyik mi?

YEDİNCİ CİN— Yoksa her ikisi de mi?

BİRİNCİ CİN— Babalar oğullarına kendilerini oyun etmezler mi?

İKİNCİ CİN— Kendi yaşasın, yaşayabilsin diye

ÜÇÜNCÜ CİN— Belki de kurban ediyor oğullarını

DÖRDÜNCÜ CİN— Kendileri yaşasın diye

BEŞİNCİ CİN— Oğullarını kurban eden babalar gibi

ALTINCI CİN— Gerçeğin efsunlandığı yerde

YEDİNCİ CİN— Gerçeği kim bilebilir ki?

İNTİKAM CİNLERİ *(Kasım ile Nâsır'ı seslendirerek)*-

Gözümüz okun siperinde
Gözümüz yayın menzilinde
Gözümüz akıtılan kanın
kazanılan erliğin zaferinde
ey efsunlu orman, ey kanlı lanet
kandıramazsın bizi
kurtuluşun yok

dokuza kadar sayıyor
ve vuruyoruz seni!
vuruyoruz üzerimize saldığın geyiği!
KASIM'IN ON BEŞ YAŞI— Üç beş yedi dokuz
NÂSIR'IN ON BEŞ YAŞI— Üç beş yedi dokuz
KASIM İLE NÂSIR— Üç beş yedi dokuz!

Kasım ile Nâsır, yaylarını gerer, oklarını atarlar. Oklanmış geyik devrilir, yere düşer. İNTİKAM CİNLERİ yok olurlar. Kasım ile Nâsır, zafer çığlıklarıyla avlarının üzerine atılır, kuşaklarından çıkardıkları kamalar, hançerlerle geyiğini başını keserler. Kopardıkları başı ellerine alırlar; üzerinden kan damlayan geyik başı, Kasım ile Nâsır'ın elinde değişerek babalarının başı olur.

Bu kez de ulumaya benzer bir çığlık duyulur.

İNTİKAM CİNLERİ ellerinde gümüş bir tepsiyle belirirler yeniden. KESİKBAŞ tepsinin içine konur. Üzerine gümüş simli bir örtü örtülür. Kasım ile Nâsır ellerinde tepsiyle çadıra doğru yürürler. İNTİKAM CİNLERİ çadırın kapısını açarlar. Çadırın ortasındaki masanın üzerine koyarlar gümüş tepsi içindeki Kesikbaş'ı. Masanın iki ucunda karşılıklı, yüz yüze durur, tepsideki Kesikbaş'a bakarlar.

İNTİKAM CİNLERİ yere düşen halıyı kaldırır, yeniden diriltirler. Halının üzerinde yeniden dirilen geyik ormanda seker, dolaşır, bize bakar, ormanı kollar. İNTİKAM CİNLERİ'nin dolaştırdığı halı gelir çadırın önünde durur. Çadırın kapısını görüntüsüyle kapar, sonra çekilir, gözden kaybolurlar. Onlar çekildiğinde yeniden çadırın içini görürüz Çadırda kimse kalmamıştır, yalnızca masanın üzerinde, tepsinin içinde duran Kesikbaş'ı görürüz, örtüsü açılmıştır, gözlerini açar kısa bir süre bize bakar ve sonra konuşmaya başlar:

İşte böyle öldüm, böyle öldürüldüm ben
ölümüm kendi kanımdan oldu
oğullarımın elinden
birbirinin içinden geçerek çoğalan herkesin
birbirinin içinden geçerek çoğalan lanetlerin
izini süren âh gelip buldu beni ormanın ortasında
kanlı bir ölümle öldüm
lakin gözlerim açık kaldı dünyanın lanetlerine
hâlâ seyreder dururum ben
çilem bu benim, ezam bu,
herkesin ölümünü beklemekteyim ölmek için
çok yaşadım, çok öldüm
oyunla ölüm arasında
lanetimi taşıyan kan
akıp duruyor hâlâ

Ağzının kıyısından bir kan şeridi sızar. Çadırın kapısı ansızın ve hızla kapanır, hemen ardından

Işıklar.

şarkı

Kasım ile Nâsır, sahnenin iki ayrı ucundan şarkı söyleyerek girerler; iki ayrı zamandaki bir yolu, yalnız başına ama birlikte yürümektedirler. Artık herkesin unuttuğu eski bir dilde, belki de kimsenin bilmediği, dokunaklı bir şarkı söylemektedirler. Birbirleriyle göz göze bile gelmeden, herhangi bir ilişki kurmadan gelir, sahne önündeki onları bekleyen, yeşil rengin baskın olduğu oyun arabasının çevresinde birkaç kez döndükten sonra, arabayı birlikte çekerek kim bilir hangi oyunu, nerede oynamak üzere bilinmedik bir yöne doğru yola çıkar, gözden kaybolurlar. Şarkıları artık çok uzaklaşmışken

Işıklar.

Altıncı Oyun

KIRMIZI RÜYA

Sûveyda'nın yatak odası, sahne zemininin yukarısında neredeyse havaya asılı olarak durur. Odanın bize bakan duvarı, odanın içini görmemizi engeller; duvarın ardında, yatağın kenarında Sûveyda, üzerinde gelin giysisi ve yüzünde peçesiyle ayakta durmakta, Nâsır'ı beklemektedir. Onu şimdilik görmeyiz, duvarına bakarız; duvar açıldığında onu, bu halde beklerken göreceğiz.

Sahne solundan Nâsır ve arkadaşları, tek sıra halinde halay çekerek girerler. Halay biter. Gecenin ve eğlencenin sonudur.

Hep bir ağızdan bağırırlar:

– Ey damat! güzel damat!
Ey güzel bey! Nâsır Bey!
Haydi gelin odasına
Aşiretin seninledir!

Sırayla sırtını yumruklar, şakalaşırlar. Nâsır teker teker kucaklaşır onlarla, bir vedalaşma gibidir kucaklaşmaları, sanki aralarından uğurluyorlardır. Arkadaşlarından güçlükle ayrılan Nâsır, bir süre kalakalır. Oda yukarıdadır, oraya nasıl ulaşacağını bilemez, ansızın arkadaşlarının çevresini İNTİKAM CİNLERİ alır ve ellerindeki ürkütücü, gülünç, kaba maskeleri onlara takarak, onları başkalaştırır, zalimleştirirler. Birdenbire her şeye bir karabasan havası egemen olur.

İNTİKAM CİNLERİ ve MASKELİLER sahne üzerinde bulunan çok amaçlı kullanıma açık, hareketli, katlanabilir malzemeyle, oyun sürerken sürekli değişen yatay ve dikey düzenlemeler kurarak, bütün sahneyi bir labirente dönüştürürler: tekinsiz kapılar, tenha sahanlıklar, ışığı kıt dönemeçler, ıssız dehlizler, koyu duvar dipleri, dolaşık yollar ve karanlık geçeneklerle birbirine bağlanan ve sonunda yükselerek Sûveyda'nın yatak odasının kapısına ulaşan uzun, sarmal bir merdivenler silsilesi elde ederler.

Nâsır, Sûveyda'nın kapısına ulaşmadan önce uzun bir süre bu merdivenler labirentinde kaybolur, bazen dönüp dolaşıp aynı yere gelir. Kimi zaman kapıların önlerinde, kimi zaman arkalarında görürüz Maskelileri. Kimi zaman biz Nâsır'la birlikteyken karşımıza çıkarlar; kimi zamansa biz, onlardan biriyle kapı ardında Nâsır'ı bekleriz. İNTİKAM CİNLERİ, dekorların değişimini sağlayarak, bu dolaşık yolları ve tuzakları kurar, eylemde yer almazlar; tuzakların kurucusu olduklarından, yalnızca seyircisidirler. Bu, onların oyunudur. MASKELİLER ise dekorlar gibi hızla yer değiştirerek, her seferinde yeniden ve yeniden Nâsır'ın karşısında biterler. Maskelilerden birini gördüğümüzde diğerlerini ve nereye saklandıklarını biz de görmeyiz. Maskeliler, Nâsır'ın ya ansızın önüne çıkar, ya ayağının altına yatar, ya kapı ardında pusu kurarak yolunu keser, geçmesini engellerler. Sırtını yumruklar, canını yakar; önüne, arkasına el atar, sıkıştırır, kaba şakalar yaparlar; Maskenin sığınağındadırlar. Nâsır, ancak kuşağındaki keseden para dağıtarak kurtulur ellerinden. Oynayanlar için de, seyredenler için de sağdıç oyunlarının şakalarıyla, bilinçaltının karabasanlarının iç içe geçtiği bir çeşit danslı gösteriye dönüşür. Küçük çocuklarla oynanan kimi korkutma oyunlarında, "acaba gerçek mi?" korkusu ile şaka olduğu bilgisinin ani değişimlerle aynı anda yaşandığı, çocuğun diyelim ki, hem her tekrarda çığlık atacak kadar çok korktuğu, hem de

yeniden tekrar ettirecek kadar çok eğlendiği o gelgitli duygular döngüsünün yaratılması gerekir bu sahnede. Özellikle Nâsır için, şakanın zulme dönüştüğü yerlerde Nâsır'ın derin korkusu su yüzüne çıkmalı, varlığını tehdit altında hissetmelidir. Nâsır'ı geleneksel bir zorunluluk olan oyunun kendisinden de, kaybolduğu karabasansı labirentten de daha çok korkutan şey, maskelerin ardındaki yüzleri görememek, onları tanıyamamak, kim olduklarını bilememektir; bu yüzden de onların ellerinden kurtulmaya çalışırken daha çok maskelere saldıracak, onları düşürmeye çalışacak ve her seferinde de başarısızlığa uğrayacaktır. Tanıdık dünyanın, karşısına ansızın böyle tehlikeli yüzlerle çıkmış olmasındaki korku, onun, bu oyunun bir şaka olduğuna, yalnızca bir oyun olduğuna inanma ihtiyacını fazlasıyla artırır. Yetişkinler dünyasına hazırlanan bir erkek çocuğun, rolünün sınandığı oyunlarda, oyun ile gerçeğin birbirlerinin bölgelerine girerek bulanıklaştıkları durumlarda, tanımlama, çözümleme ve duruş alma konusundaki yetersizlikleriyle uğradıkları bozgunu, şaşkınlığı ve saldırgan güvensizliği yaşar. Oysa bütün korku oyunlarında olduğu gibi gerçek maske şakadır ve herkes onun ardına saklanır. Şakanın maskelerinin ardında her zaman herkese ve her korkuya yetecek kadar yer vardır.

Sûveyda'nın kapısının önüne geldiğindeyse geçtiği yollardan, sınandığı oyunlardan hiçbir iz taşımaz. Başkalaşmıştır.

Bu arada İNTİKAM CİNLERİ, labirenti ayıklayarak, dekonu yalınlaştırmış, Sûveyda'nın odasına bağlanan upuzun ve sade bir merdiven kurarak ortadan kaybolmuşlardır. Merdiveni kurarken daha önce sırasıyla kaybolan ve bir daha hiç gözükmeyen Maskelilerin maskelerini, dehlizlerde, geçeneklerde, sahanlıklarda bulurlar. Boşalmış maskeler, sahiplerinin yok oluşlarını açıklar.

Nâsır, sonunda yarı aralık kapının eşiğine gelir, duralar, bu sırada İNTİKAM CİNLERİ duvarın solunda yeniden belirerek, duvarı bir örümcek gibi kaplar, ve ansızın duvarı geri çekerek bize açarlar. Odanın içi görünür. Nâsır, Sûveyda'ya doğru ilerler.

NÂSIR— Bundan böyle kocan benim, Sûveyda.

Işıklar.

Bir yıl geçmiştir.
Sûveyda ile Nâsır uyumaktadırlar.
Pencerede ay, ağaç, tül.
Yatağın üzerine ayın puslu ve mavi aydınlığı düşer.
Bir çocuk ağlaması duyulur, ardından Sûveyda uyanır, kalkar, Nâsır Bey de doğrulur.

NÂSIR— Ne oldu Sûveyda?
SÛVEYDA— Çocuk ağlıyor, uyandı gene.

Sûveyda çocuğu yattığı yerden kaldırır, kollarına alır, pışpışlar, emzirir, usul sesle bir ninni söyler: "...yastığın yıldızlar olsun... uyu oğlum güzel oğlum... ay ışığı beşiğin olsun... uyu oğlum güzel oğlum... atının kanatları rüzgâr olsun... uyu oğlum güzel oğlum... düşlerin yazgın olsun... uyu oğlum güzel oğlum..."

Çocuğun uyuduğuna kanaat getirdikten sonra yerine bırakır. Yatağına döner, tam uzanacakken

Işıklar

Sahne zemininde, sağda, odanın altına düşen bir yerde, daha önce Sûveyda'nın penceresinden tanıdığımız Kasım çiçeği aydınlanır, büyür, dallanıp, yayılmaya başlarken, sahne solunda at sırtında Kasım görünür, gelir merdivenin dibinde durur, atını bağlar, ağır ağır merdivenleri çıkmaya başlar, kapıya ulaşır, ilkin biraz durur, sonra kapıyı açar, yoğun, köreltici bir ışık vurur odaya, yatağa, Sûveyda uyanır, Nâsır yalnızca inler, iniltisi duyulur. Sûveyda, Kasım'ı görür, sayıklar gibi konuşmaya başlarlar.

SÛVEYDA— Sen misin Kasım?
KASIM— Benim.
SÛVEYDA— Herkes seni öldü bildi.
KASIM— Ölmedim Sûveyda.
SÛVEYDA— Kesikbaş, Cudana'ya senin öldüğünü söylemiş.
KASIM— Doğrudur belki de, ben bilmiyorumdur öldüğümü.
SÛVEYDA— Seni çok bekledim Kasım.
KASIM— Şu uyuyan kimdir?
Ben miyim, gölgem midir?
SÛVEYDA— Kardeşin, ikizindir.
KASIM— Demek anamızın karnını paylaşır gibi paylaşmaktayız yatağımızı
SÛVEYDA— Değişmişsin biraz, süzülmüşsün, tenin koyulaşmış.
KASIM— Sahranın güneşi, kumu, rüzgârı kavurdu beni
SÛVEYDA— Çok yorgun görünüyorsun, düşlerdeki gibisin.
KASIM— Tutsak düştüm. Kaçtım, yakalandım, gene kaçtım.
Çok adam öldürdüm. Yoruldum.
Bütün adamlarımın ölümünü gördüm. Yoruldum.
Kimseye diyecek bir sözüm kalmadı.
İçim boşaldı, hayatı anladım.
Atım bile satılmışken kaçtı geldi buldu beni;
Oncak ok, onca mızrak, onca kılıç yaralamazken
yemini kalmamış yüreklerin ihaneti

kapanmayan yaralar açtı bende.
Bey iken tanıyamadığım insanları
tutsakken tanıdım.
Hem sahrayı gördüm, hem tek tek kum tanelerini
Hem gökyüzünü gördüm, hem tek tek yıldızları
Hem denizi gördüm, hem tek tek dalgaları
Bildiğim, tanıdık dünya böyle böyle başkalaştı
gözlerimin önünde.
Ben kayboldum.

SÛVEYDA— Sözlerin kuma gömülüp kaybolan kehribar taneleri gibi.

Nâsır yatakta inler, döner bakarlar.

SÛVEYDA— Niye geldin şimdi peki?
Kaybolduğun yolların hangisi buraya çıkardı seni?

KASIM— Yorgunum. Dizlerinde uyumaya geldim Sûveyda.

SÛVEYDA— Sözlerin hançer sapındaki yakutlar gibi.

KASIM— Hani o öğleden sonraları... nar bahçesinde... havuzun kenarında... senin dizlerine yattığımda... ve sen saçlarımı gümüş bir tarakla tararken... nasıl derin bir uykuya dalıyorduysam işte öyle uyumak istiyorum.
Bunca zamandır bu başı hiç kimsenin omuzuna, göğsüne, dizine emanet etmedim. Senin bildim.
Ölümün dizlerinde bile öyle derin bir uyku çekmedim.

SÛVEYDA— Çok bekledim seni Kasım
inanmadım öldüğüne
hem aşkı, hem suçu taşıyor kalbim
artık ben de ikizim.

Nâsır, yatakta derin derin inler.
Sûveyda, Nâsır'ın başucuna gider, saçlarını okşar, yatıştırır.

SÛVEYDA— Ne kadar benziyor sana kardeşin
hem sarıyor yaramı, hem kanatıyor
KASIM— Benim Beyliğimde
Benim Bedenimde
Benim Yatağımda
yatıyor.

Kasım, kuşağından bir nar çıkarır, Sûveyda'ya uzatır.

SÛVEYDA— Nedir bu?
KASIM— Nar

Havada asılı duran oda, yavaş yavaş, ağır bir tempoyla sahne zeminine inmeye başlar. Sahne zeminini kızıl sis bulutları sarar, hiçbir şey görünmez, mekân kaybedilir.

KASIM— hem aşk hem kan
hem şehvet hem gözyaşı olan nar
gelirken nar bahçesine uğradı atım
çılgın bir nar ağacı görmüştüm düşümde
bir düş ağacıydı
bu narı o ağaçtan
o düşten düşürdüm
eteğime
ve sana getirdim
al!

Sûveyda yaklaşır, narı alır, okşar, koklar, yüzüne sürer ve sonra kuşağına koyar.

KASIM— O nar bahçesini unutmadın değil mi?
SÛVEYDA— Nasıl unuturum Kasım,
Nasıl unutabilirim?
Senden sonra hiç gitmedim oraya

Düşlerimde kalsın istedim, kaldı
düşlerimde sık sık giderim oraya
seninle buluşurum eski günlerde olduğu gibi
kırmızı bir rüya olarak görürüm orayı
o nar bahçesini
Ne tuhaf oysa eskiden
yani genç kızlığımda
ne zaman nar bahçesinde uyuyakalsam
kırmızı rüyalar görürdüm orada
Şimdiyse yalnızca nar bahçesini
kırmızı bir rüya olarak görüyorum

Sûveyda'nın yatak odası zemine inmiş, yerleşmiştir. Sis dağılmıştır. Bu arada Kasım çiçeği yayılmış, bütün bahçeyi kaplamıştır. Atın bağlandığı merdiveni otlar bürümüştür Yukarıdan sarkan sarmaşıklar, uçuşan kızıl tüller, geride kanat açarak dolaşan iki tavus kuşu... Nar ağaçları.

Sahne zemininden, kaidesi geniş bir seki oluşturan mermer bir havuz yükselir.

Bahçeye serilmiş acem kilimleri, savrulmuş narlar, kızıl yapraklar, gümüş güğümler, atlas minderler... Minyatür.

İNTİKAM CİNLERİ, oda, zemine yerleştikten sonra, sağdan sola bir duvar iterek mekânın kimliğini değiştirir, yatak odasını gözden gizleyerek, nar bahçesinin bir köşesindeki dar pencereli, kalın duvarlı yarı yıkık metrûk bir hane haline getirirler. Duvar itildiğinde Sûveyda kaybolmuş, Kasım ise kapının eşiğinde kalmıştır. Az sonra sahne sağından tahtırevan taşıyanlar girer, tahtırevan kırmızı örtülüdür. İçinde Sûveyda vardır. Az sonra Kasım'ın önünde durur, örtü açılır, göz göze gelirler. İlk karşılaşmalarıdır bu. Kısa bir süre bakışırlar, sonra örtü yeniden kapanır. Tahtırevan yoluna devam eder. Geride kaldıkları anlaşılan birkaç kız arabanın ardından seyirtirken Kasım önlerini keser.

KASIM— Şu kırmızı arabadaki güzel kimdir? Bilir misiniz ey güzel kızlar!
BİRİNCİ KIZ— Sûveyda'dır.
KASIM— Sûveyda. Ne anlama gelir Sûveyda?
İKİNCİ KIZ— Kalpteki siyah noktadır; Bilinmez.
KASIM— Hangi aşirettendir?
ÜÇÜNCÜ KIZ— Aşankan aşiretindendir. Daha fazla eğleme bizi yolumuzdan.

Kızlar koşar arabaya yetişirler. Kasım'ın eli ve soruları havada kalır. Araba, bağlı atın önünde eğleşir, durur. Sûveyda arabadan iner.

SÛVEYDA— Ne güzel at bu, siste kaybolmuş gibi.

Sûveyda, atın yanına gider, sevmeye başlar.

SÛVEYDA— Bu merdiven nereye çıkar?
BİRİNCİ KIZ— Yukarı bağların orda otlara bürünüp kaybolur gider.
İKİNCİ KIZ— Burada çok eskiden bir kasr var imiş. Yıkık bu kasrın göçükleri arasında kaybolur gider.
ÜÇÜNCÜ KIZ— Hiçbir yere bağlanmaz bu merdivenler,
Bağlandığı yerler zaman içinde kaybolmuş gitmişler.
SÛVEYDA— Bir boş vakitte çıkalım mı oraya?
BİRİNCİ KIZ— Boş merdiven hatıra diriltir, derler.
İyi değildir.
İKİNCİ KIZ— Kendi zamanında kaybolur insan
Başkalarının yıkıntıları arasında gezerken
ÜÇÜNCÜ KIZ— Samıçlarda uyuyanlar su rüyası görürlermiş
Külhanlarda yatanlar yangın
Merdivenlerde uyuyanlarsa yolculuklarda kaybolurlarmış.

Kasım yaklaşır, atının başında Sûveyda'yı görünce duralar, bekler. Sûveyda ise onu görünce şaşırır, atın sahibi olduğunu anlar.

SÛVEYDA— Sizin mi bu at?
KASIM— Evet, benimdir. Beğendiniz mi atımı?
SÛVEYDA— Evet, çok beğendim. Bana kızmadınız ya...
KASIM— Ne için?
SÛVEYDA— Onu sevdiğim için. Bazıları atlarına dokunulmasından hoşlanmazlar da...
KASIM— Huysuzdur aslında. Kendine pek dokundurmaz. Ama sizi sevdi demek. Ve bizi kelimelerde buluşturdu. Nasıl kızarım?
SÛVEYDA— Adı ne bu atın?
KASIM— Sisli Kır.
SÛVEYDA— Ne güzel bir ad!
KASIM— Sizinki de çok güzel.
SÛVEYDA— Adımı nerden biliyorsunuz?
KASIM— Kalbinizdeki siyah noktadan.

Nâsır'ın iniltisi duyulur.

SÛVEYDA— Ben gideyim artık, çok eğleştim.
KASIM— Bu bahçeye sık gelir misin?
SÛVEYDA— Nar zamanı gelirim, Sisli Kır'ın sahibi.

Sûveyda, tahtırevanına biner, tam yola koyulacakken

SÛVEYDA— Ya senin adın neydi, Sisli Kır'ın sahibi?
KASIM— Ben, Kasım Beyim.

Sûveyda ve diğerleri şaşırırlar.

SÛVEYDA— Kasım Bey mi?

Işıklar.

Kasım ile Sûveyda, bahçedeki acem halılarından birine karşılıklı olarak uzanmış, atlas minderlere yaslanmış sohbet etmektedirler. Daha gerilerde bir yerde, bir başka halıda kızlar çalgı çalmakta, söyleşip gülüşmekteler.

KASIM— Ne var şu hasır sepetlerin içinde?

SÛVEYDA— Bunda kuru incir, bunda kuru dut, bunda kuru üzüm. Ya senin önünde duran sürahilerde ne var?

KASIM— Şunda nar şerbeti, şunda karadut, şunda ballı süt.

Nâsır'ın inlemesi duyulur.

SÛVEYDA— Neydi bu ses? Sen de duydun mu?

KASIM— Nasıl bir ses?

SÛVEYDA— Biri inledi sanki.

KASIM— Duymadım. Kızların sesi geliyor ya arkadan, ordandır belki.

SÛVEYDA— Hayır, onların sesi değildi.
Dipten, derinden geliyordu.

KASIM— Belki birileri bizi anıyordur.

SÛVEYDA— Görünmeyen ne çok şey var havada
ve onların seslerine ne kadar kapalı kulaklarımız.

KASIM— Sen bana kuru incir ver, ben sana nar şerbeti vereyim.

Sûveyda, kuru incir verir, nar şerbeti alır.

SÛVEYDA— Nerden geldiği belli olmayan sesler bazen korku verir, bazen huzur.

KASIM— Görmediğin yerlerden, görmediğin hayatlardan kimi sesler taşır rüzgâr kulaklarımıza. Bazen biri hüzünlü bir şarkı söylüyordur, ya da kederli bir çalgı çalıyordur, ya da yalnızlığına ıslığıyla eşlik ediyordur. Bunlar kulağına çalındığında aynı hüznü duyarsın sen de, paylaşırsın onu,

ama o bunu bilmez; yalnızlığının paylaşıldığını, yalnızlığını senin yalnızlığınla çoğaltttığını bilmez. Senin varlığından bile haberi olmaksızın şarkısını söyler, çalgısını çalar, ya da ıslığını sürdürür.

SÛVEYDA— Ne tuhaf söz edişin var yalnızlıktan, sanki bir Bey değilsin.

KASIM—Bey'lik yalnızlıktır, ikiz olmak da öyle, ya başka nasıl söz edeydim yalnızlıktan?..

SÛVEYDA— Sen bana karadut şurubu ver, ben sana kuru dut vereyim.

Kasım, karadut şurubu verir, kuru dut alır.
Yeniden Nâsır'ın sesi.

SÛVEYDA— Biri seslendi sanki.
Sen de duydun mu?

KASIM— Duymadım.

SÛVEYDA— Düş gören birinin sesine benziyordu.

KASIM— Belki sesi bir düşte kilitli kalmıştır.

SÛVEYDA— Sana da öyle olur mu? Bazen sanki biri beni çağırıyormuş gibi olur.
Bazen anamın babamın sesi gibi tanıdık bir sestir bu;
Bazen cinlerin, perilerin sesi kadar yabancı.
Bazen çocukluğumda bir oyundan sesleniyorlardır sanki, bazen de ürperten bir gelecekten.
Hani bazı derin sessizliklerde nasıl azrailin ürpertisi geçerse aramızdan, böyle seslenmelerde de kehanetin ürpertisini duyarım ben.

KASIM— Hadi sen bana kuru üzüm ver, ben sana ballı süt vereyim.

Işıklar.

Havuz başına serilmiş bir halıya Kasım uzanmış, başını Sûveyda'nın dizlerine koymuştur. Sûveyda, havuzun kaidesine oturmuş, gümüş bir tastaki suya batırdığı gümüş bir tarakla usul usul saçlarını taramaktadır Kasım'ın. Kasım ise Sûveyda'nın dizlerinde uyuyakalmıştır.

Derin bir sessizlik... Paçalı güvercinler konup kalkarlar havuzun kıyısına.. Kanat sesleri... Cırcırböcekleri... Derin, yeşil gölgeler... Esinti, arkada uçuşan kızıl tüller... Her şeye yoğun bir huzur duygusu egemendir.

Kasım uyanır, gerinir.

SÛVEYDA— Uyandın mı?

KASIM— Evlenince her gece saçlarını taratacağım sana.

SÛVEYDA— Eski bir inanışa göre, kadınlar kocalarının saçlarını yalnızca iki kez tararlarmış:
Bir düğünden önce, bir de ölümlerinden sonra.

KASIM— Dizlerindeki düğüne de, ölüme de razıyım Sûveyda.

Uzakta bir çalgının teli kopar.
Uzun süre vınlaması duyulur.

KASIM— Neydi bu ses? Duydun mu?

SÛVEYDA— Kızlardan birinin çalgısının teli koptu, sesi havada asılı kaldı.

KASIM— Ne tuhaf! Biri ölmüş gibi içim yandı.

SÛVEYDA— Bir çalgı telinin kopması hep böyle bir duygu verir insana. Sanki senden çok uzakta bir yerde, birine bir şey olmuştur, sanki bu ses haber vermektedir sana.

Kasım'ın konuşması giderek mırıltıya dönüşecek, sonundaysa uyuyakalacaktır.

KASIM— Bu bahçede başka biri oluyorum her seferinde
içim yıkanıyor sanki
ruhumdaki dehşet yatışıyor

damarlarımdaki deli kan sakinleşiyor
kıvamını kazanıyor yaşam
zaman daha ağır, daha yavaş geçiyor
anların zenginliğinin farkına varıyor insan
sonra dizlerin...
düş kadar yumuşak yastığı ağrılı başımın
anamınkiler bir sunak taşı kadar
sert, soğuk ve acımasızdı
kalbimin kuyusunda bir yılan uyuyor
bilmiyorum ne zaman uğrar dışarı
öyle zamanlarda tanımıyorum
ne kalbimi ne kendimi
kan döktükçe arınıyorum suçlarımdan
daha büyük günahlara... arınıyorum
fırtınalı ruhların
fırtınalı havalarda sakinleşmesi gibi
içimdeki gazabı dışımdaki dünyada görünce uysallaşıyorum
ne zaman bir çocuk uyanır içimde
ne zaman bir canavar
hiç bilmiyorum bunu
bu duvarların dışında.
oysa burada, bu bahçede
parçalanmış içim toplanıyor bir araya
tek bir kişi oluyorum
bu bahçedeki ağaçlar kadar buraya aitim
Otla, dalla, çiçekle kardeş olmak varken
aşiretim, kavmim, beyliğim
yeni topraklar istiyor benden
oysa
bu nar bahçesinde yalnızca bir nar tanesi olmak istiyorum
ben.

SÛVEYDA— Kasım, Kasım uyudun mu? Uyumuş yine...

Sûveyda, Kasım Beyin saçlarını taramayı bırakır, başını havuzun kenarına kor, gözlerini yumar.

Ağır ağır ışıklar.

Sûveyda, sahnenin sağında metrûk hanenin daracık penceresinden içeriyi görmeye çalışmaktadır. Kasım ise havuzun başındadır; havuzun içinden ıslanmış birkaç yaprak çıkarıp, elinde buruşturur.

KASIM— Bu havuz kurumuş, şu bakır çalığı kuru yapraklar su getiren arkları tıkamış olsa gerek.
(Sûveyda'nın ne yaptığı dikkatini çeker.)
Sen ne yapıyorsun orada?

SÛVEYDA— İçeriye bakıyorum.

KASIM— Ne var içerde?

SÛVEYDA— Sanki biri inliyor.

KASIM— Orda kimse yok ki, kapısında koskoca karanlık bir kilit asılı kaç zamandır.

SÛVEYDA— İçerisi de kilit kadar karanlık.
Hiçbir şey görünmüyor.

Sûveyda yerlere bakınıp bir şey aramaya başlar.

KASIM— Şu havuz dolu olsaydı da girip serinleseydik.

SÛVEYDA— Üstümüz başımız ıslanırdı ama.

KASIM— Biz de çıplak girerdik.

SÛVEYDA— Ben utanırım.

KASIM— Neden? Etrafta bizden başka kimse yok ki.

SÛVEYDA— Olsun...

KASIM— Ne arıyorsun sen?

SÛVEYDA— Kızıl şalımı... şuralarda bir yere sermiştim az önce...

KASIM— Benden mi utanırsın yoksa? Nasıl olsa karım olmayacak mısın? Nasıl olsa çıplak görmeyecek miyiz birbirimizi?

SÛVEYDA— Olsun, sardunyalar gibi kızarır yüzüm, soyunamam karşında. Hah... buldum, yaprakların bakır rengine karışıp kaybolmuş aralarında.. *(Şalını yerden kaldırırken)* Aa! Bunlar da ne? Bak neler çıktı altından? Ben mi görmedim az önce, yoksa biri mi koydu?

KASIM— Maske bunlar... Maskeler...

Kasım ile Sûveyda, maskeleri ellerine alır, şaşkınlıkla bakarlar. Sahne başındaki MASKELİLER'in yüzlerinden tanıdığımız maskelerdir bunlar.

SÛVEYDA— Ne tuhaf şeyler bunlar, ışıl ışıllar...

KASIM— Belli ki gece birileri eğlenmiş burada.
Geceden kalma yüzler bunlar.
Şu kum sarısını ben takayım
Al şu sardunya kırmızısını da sen tak
yüzümüz saklansın bu yüzlerin gerisine
yüzlerimizi değiştirirsek bunlarla
hem kendimiz kalırız, hem çıplaklığımız karışır
havuzun sularına

Maskeleri takıp havuzun kenarında karşı karşıya durur, durdukları anda donar kalırlar. Renkler, gölgeler değişir. Müzik girer. Gökyüzünde ATEŞ KANATLI MELEKLER belirir. Boşlukta dans ederek ikişer ikişer havuzun başına gelir, ellerindeki gümüş rengi güğümlerden havuza su ve ışık boşaltırlar. İlk iki melek, su ve ışık boşaltırken diğer ikisinden ilki Sûveyda'ya, diğeri Kasım'a kanat değdirerek dondukları görüntüden çözer onları. Kasım, Sûveyda'yı; Sûveyda da Kasım'ı soymaya başlar. Çırılçıplak kalana dek soyunur, sonra yüzlerinde maskeyle havuza girerler. ATEŞ KANATLI MELEKLER kaybolurlar. Kasım ile

Sûveyda yüzmeye başlarlar. Maskelerini çıkardıkları anda olağan ışığa dönülür. Uzakta bir köşede, bir acem halısının üzerinde kızlar çalgı çalmaya başlamışlardır. Kasım ile Sûveyda birbirlerine sarılıp sevişmeye başladıklarında iki şakacı Ateş Kanatlı Melek belirerek başlarından su boşaltırlarken sahne zeminini kırmızı bir rüyanın sisleri sarmaya başlar.

Sûveyda'nın yatak odası yavaş yavaş bu sislerin arasından göğe yükselmeye başlar; eski yerini bulduğunda, yatakta Sûveyda ile Nâsır yatmaktadırlar; Nâsır, Sûveyda'yı uyandırmaya çalışmaktadır.

NÂSIR— Uyan Sûveyda, uyan!

SÛVEYDA— Ne var? Ne oldu?

NÂSIR— Sayıklıyorsun, nedir bu halin? Her tarafın su içinde, sudan çıkmış gibisin.

SÛVEYDA— Sudan çıktım... sudan çıktım.

NÂSIR— Sidar uyanmış sesleniyor içeriden. Bak bakalım ne istiyormuş?

Sûveyda yataktan kalkar, sersemlemiştir, kendini toplamaya, kendine gelmeye çalışır.

NÂSIR— Neyin var Sûveyda? Ne oldu?
Bir karabasan mıydı gördüğün?

SÛVEYDA— Hayır, değildi.
Kırmızı bir rüya gördüm.

Birden eli kuşağına gider, korkuyla ürperir, usul usul kuşağından Kasım'ın verdiği narı çıkarır. İnanmaz gözlerle uzun uzun nara bakar.

Sahne zemini tamamen boşalmıştır, yalnızca havuzun bulunduğu yerde Sûveyda'nın kızıl şalı durmaktadır. Bu kızıl şala bürünmüş düş bitmiştir.

Işıklar şalın üzerinde yavaş yavaş söner.

uykunun bedeni

Işıklar yandığında ANLATICI ve İNTİKAM CİNLERİ'ni sis ve duman rengi bir oyun arabasının önünde görürüz.

ANLATICI— Oyun arabalarında çıkarılan oyunlarda, kimi zaman hayat hikâyesi temsil edilen kişilerin, kendilerini oynayan oyuncuları canlandırdıkları görülmüştür.
Böyle durumlarda oyuncusuyla, gerçeğini kimse ayırt edemezmiş birbirinden.
Kendilerini tebdil edip, kendi oyuncularını kendilerinin oynadıkları söylenir.
Kimi oyuncular, kendi hayatlarını, başkalarının hayatları içinde heba ederlerken;
kimi insanlar da, kendi hayatlarını kendi oyunlarında heba ederler.
Avlular, meydanlar, pazar yerleri, sur dipleri, kapı önlerinde gezinen hikâyenin,
gezdiği zamanlarda, gezdiği dillerde
başkalaşan bedenler
gibi yeniden yaratır kişi kendini
başkasının bedeninde
insanın bilinemezliği
yaşamın kestirilemezliği
ve düşlerin gizemini koruduğu yerde.

ANLATICI, oyun arabasının perdesini açar. Sûveyda ile Nâsır uyumaktadırlar. Köşede bir boy aynası durur.

ANLATICI— Bir sabah Sûveyda yatağında uyanır.

Sûveyda ile Nâsır birlikte doğrulur, birlikte esner, birlikte gerinir, birlikte gülümserler; her davranışları eştir.

ANLATICI— Güzel bir sabahtır, havada zamanı olmayan bir ânın huzuru vardır. Sanki bu sabahla birlikte gelecek, bambaşka olacaktır.

Sûveyda, ansızın yatağın içinde kaybolur, yalnızca Nâsır kalır. Nâsır, yataktan kalkar, tam inecekken kendini fark eder, kendindeki başkalığı fark eder. Bundan sonrasında Anlatıcı'nın söyledikleriyle eşzamanlı hareket eder. Anlatıcı, anlatmayı sürdürür.

ANLATICI— Sûveyda, birdenbire bir gariplik, bir tuhaflık hisseder kendinde, sağını-solunu yoklar, eline bakar, gördüğü kocasının elidir, ayağına bakar, gördüğü kocasının ayağıdır, bedenine bakar, gördüğü kocasının bedenidir. Gözlerini açar açar kapar; eğer bir karabasansa bu gördükleri, uyanmak için etini çimdikler, canını yakar. Her hareketi gördüklerini doğrular. Eliyle yüzünün her yanını yoklar. Yüzünden korkar. Sonra usulca kalkar yerinden, korka korka gider endam aynasında kendine bakar, kendi yerine Nâsır'ı görür aynada, inanamaz ve dayanamaz gördüklerine ve bir çığlık atar. Nâsır'ın bedeninden Sûveyda'nın sesi çıkar.

SÛVEYDA/NÂSIR- Aaaaaa!

ANLATICI— Sûveyda sesini tanır, içi biraz olsun rahatlar. Bir çığlık daha atar.

SÛVEYDA/NÂSIR— Aaaaaa!
Evet, evet kendi sesim bu.
Tanıdık, bildik sesim.
Sesim tanıdık, dünya tanıdık; lakin kocamın bedeni olmuş bedenim.
ya uykusu uzun sürmüş bir lanet bu,
ya da içimdeki ikinci beden ele geçirdi beni;
ne ruhun, ne gövdenin gizleri
insanlar tarafından
ele geçirilememişken
nasıl açıklayabilirim
kendimi? bedenimde olan biteni?
bir düş, bir karabasan olmadığına göre
bir lanete uğramış olmalıyım,
bir kara büyüye,
ya da bedenlerini bir hapisane gibi yaşayan insanların
aynaya baktıklarında dirilen
ruhların cehennemine.
İnsanlığın binbir gizi, kimi zaman gizlenir
bir tek gizde.
İnsanın en uzun tarihi uyku hali
en uzun hali uyku hali
insanlığı uykusundan uyandıracağı söylenen
nice masal nice düşte dağıldı gitti
insanlığı uykusundan uyandıracağı söylenen
bütün büyük günler
boşa çıkıyor şimdi
baktığım şu aynanın boşluğunda
bütün bildiklerim birbirine kilitlendi.
Kendime baktıkça kardeşimi görürüm
Kardeşime baktıkça kendimi

(Kasım, birdenbire aynanın öte yanında belirir.
Nâsır'la yüz yüze dururlar aynada ve eş davranırlar.)

Benim bedenimde birleşti
ikizliğe sürülmüş bedenleri
iki kardeşin
onların buluştuğu yerde
ben yittim, yitti bedenim.
Aynanın karşısındayım şimdi
Kendime bakıyorum
kocamın bedeninde
bir kendimi görüyorum
bir kardeşimi
yüzüme dokunuyorum
o da dokunuyor
ellerimi dayıyorum aynanın yüzeyine
o da dayıyor
gülümsüyorum
o da gülümsüyor
ne bir düş bu, ne bir karabasan
aynadaki kendimim.
Bir sabah kocamın bedeninde uyandım dünyaya
işte ağzım, bu benim
işte gözlerim, bu benim
işte kollarım, pazularım, kaslarım
benim, benim, bu benim
ve önümde usul usul kabaran et
önümde atan nabız, etimi tutuşturan ateş,
şimdiye dek hiç bilmediğim bir duygu
bu etimi çatırdatan şiddet
Kabarıyor, büyüyor, irileşiyor
Dimdik oluyor etimin bir parçası
Damarlarımda çağlayan kan

Etimde yürüyen su
Tanrım! Ne müthiş bir duygu bu
Etimde yürüyor, çağlıyor, patlıyor su!
...
Kocamın bedeninde uyandığım o sabah, hayatta her şeyin, ama her şeyin, bir gün gelip bambaşka olabileceğini anladım. Bir başkası olarak uyandığım o sabah,
hayatın tılsımını yitirdim
bir başkasının bedeninde
zamanı olmayan bir ânın huzuru,
bir başkasının anısı olarak yaşıyor şimdi tenimde
Sanki şimdi artık aynanın içinden geçebilirim
Sanki bir başka bene, bir başka bedene çıkabilirim.

Aynı anda Nâsır, aynanın içine yürür, kaybolur; Kasım aynanın içinden geçer, çıkar gelir, yatağın başucuna oturur. Ayna parçalanıp dağılmıştır. Sûveyda yatakta yeniden belirmiştir, uyumaktadır.

KASIM— *Seslenir-* Sûveyda!

Sûveyda uyanır, şaşkındır.

SÛVEYDA— Kasım!

Işıklar.

Yedinci Oyun

DAİRE

Sidar'ın sünnet şenliklerinin kurulduğu büyük meydan.

Geride kasrın surları, burçları. Ortada, daha sonra oyun sahnesi olarak kullanılacak tahtadan yapılma yüksekçe bir geniş platform.

Ansızın platformun üzerinde İNTİKAM CİNLERİ belirir.

BİRİNCİ CİN— Dil nedir?
HEPSİ BİRDEN— Havanın kamçısı
İKİNCİ CİN— Ölüm nerede anılır?
HEPSİ BİRDEN— Oyunda
ÜÇÜNCÜ CİN— Dirim nerede dirilir?
HEPSİ BİRDEN— Oyunda
DÖRDÜNCÜ CİN— Korku nerede yenilir?
HEPSİ BİRDEN— Oyunda
BEŞİNCİ CİN— Sevinç nerede yaşanır?
HEPSİ BİRDEN— Oyunda
ALTINCI CİN— Her oyunda değişen nedir?
HEPSİ BİRDEN— Kurallar ve kurallar
YEDİNCİ CİN— Nerede hile yapılmaz?
HEPSİ BİRDEN— Bir ölümde bir oyunda.

İNTİKAM CİNLERİ, tahta platformun önüne çektikleri bez perdenin arkasında kaybolurlar. Perde üzerinde önoyun öncesi bütün sahneyi kaplayan perdedeki suretin aynısı çizilidir;

Onun küçük bir kopyasıdır bu. Bizi, ona gönderir.

Az sonra sahneye büyük bir kalabalık dolar.

En önde ANLATICI, ardında simli yorganlar, ipek yastıklarla döşenmiş sünnet tahtı içindeki Sidar ve onu taşıyanlar, davetliler, köylüler, oyun arabaları, ateş yutanlar, hokkabazlar, canbazlar, sihirbazlar, halay çekenler, curcuna...

Oyun arabaları tahta platformun üç yanına dizilerek, onu çevreler, kuşatır; Platform, arabaları birbirine bağlayan bir alan haline gelir. Bu arada gerideki surların bir parçası koparak sahne önüne doğru ilerlemeye başlar. Bu parça sahne önünde durduğunda YIKIK SUR DİBİ olacak, Berber de bunun önündeki yerini alacaktır. Geride curcunabazların şenlikleri sürerken

ANLATICI— Ey Sidar Bey, bu şenlikler senin için, şu oyun arabaları, şu ateş yutanlar, şu havadà uçan rengârenk toplar, şu patlayan fişekler, şu ip üstünde yürüyen canbaz, şu uçan halıda anlatılan masal, şu kalaylı taslarda falına düştüğümüz sular, hepsi, hepsi senin için.
Erliğinin geleceği ve beyliğin için.

YIKIK SUR DİBİ ve önündeki BERBER aydınlanır.
Kasım, at sırtında gelir, durur, seslere kulak kabartır.

KASIM— Şu uzaktaki sesler nedir?

BERBER— Sidar Bey'in sünnet düğününden gelmektedir bu sesler.

KASIM— Sidar Bey mi? O kimdir?

BERBER— Nâsır Bey'in oğludur. Yedi yaşına gelmiştir. Yazık ki ben yetişemedim. Onun sünnet şenliklerindendir duymakta olduğun sesler, atının menziline iz düşürürler.

Kasım, atını gerilere doğru sürer, sanki kopan sur parçasını Kasım ve atı çekercesine onlarla birlikte sur da geriler;

Kasım surların ardında kaybolurken kopan parça yerine oturur· Zamanına yerleşir.

Anlatıcı, platform perdesinin önündeki yerini alır, elinde uzun çubuğu vardır.

ANLATICI— Ey Sidar Bey,
Anlatılan kavminin hikâyesidir. Senin kavminin.
Yüreğinle dinle soyunun hikâyesini; kendi yerini bul hikâyenin içinde, derinleştir yerini.
Başlangıçtaki sisi arala, sana gelene kadar geçen zamanı saydamlaştır, senden sonrası için sağlam at hikâyedeki düğümünü.

Perde açılır. Platformun üzerinde bir ulu ağaç. Ağacın üzerinden sis geçer; mavi, puslu bir aydınlık.

Oyun arabalarının birinden platforma çıkan Bakır, ağacın çevresini bir dolandıktan sonra, durur.

BAKIR— Aşiret buraya konduğunda dikmiş bu ağacı, kavminin ve soyunun bir ağacı olsun istemiş, hem dallarıyız onun, hem gövdesi, hem de bizden bağımsız hikâyesi.

Ağacın gövdesine dokunur, uzun uzun ağaca bakar, çıkar.

Ağacın gövdesi açılır. İçinden HAZER BEY'in HAYALET OLAN BABASI çıkar. Elinde Hazer Bey'in toprağa diktiği mızrağını tutmaktadır.

HAYALET— Hazer Bey'in aşiret mızrağını diktiği yere diktiler bu ağacı
Soyumun kuruduğu yer, soylarının çoğaldığı yer oldu
Lanetime ve Hayaletime mezar ve yuva oldu bu ağacın kovuğu.

Hayalet, oyun arabalarının birine girip gözden kaybolduğunda, platformun önüne yeni bir perde çekilir, perdenin hemen önünde ateş yutanlar gösterilerine başlarlar. Gösterilerini tamamladıklarında, perde yeniden açılır. Perdenin üzerine, İNSAN BAŞLI YILAN'ın MAĞARASI'nın ağzında, ona bal ve süt taşıyan, yalnızca elleri, kolları ve ayakları dışarıda kalmış ve bir ellerinde bal tası, bir ellerinde süt tası tutan kızların içine girmiş olduğu dev bir KIRMIZI YILAN sureti resmedilmiştir. Perde açıldığında BAL ve SÜT TAŞIYANLARI'ın KIRMIZI YILANI oyun arabalarının birinden çıkar, müzik eşliğinde dans ederek platformu kateder ve bir diğer oyun arabasının içinde kaybolur.

ANLATICI— Ve Cudana, İNSAN BAŞLI YILAN'ın mağarasının ağzına bir tas bal ve bir tas süt bıraktı. Ve kendi gözleriyle gördüğü düşünü hem yanına aldı, hem orada bıraktı.

BAL ve SÜT TAŞIYANLAR, diğer oyun arabasının içinde kayboldukларında, yeniden bir perde çekilir. Perdenin önünde ansızın biten canbazlar gösterilerine başlarlar. Gösterileri tamamlandığında perde yeniden açılır. Perdenin üzerine Beylik Minderinin üzerinde oturan Kasım ile Nâsır Beylerin on beş yaşları resmedilmiştir. Perde açıldığındaysa, ağacın altında Beylik Minderinde oturan Kasım ile Nâsır Beylerin on beş yaşlarını oturur durumda buluruz.

ANLATICI— Beylik Minderinin üzerinde, soy ağacının gölgesinde oturan Kasım ile Nâsır Beyler, bey çadırlarının gökleri altında hayatlarını beklediler.
Yıllar yılı kasrın duvarlarındaki derin uğultuyu dinlediler.

Onlar otururken üzerlerinden Ateş Kanatlı Melek geçer, Melek, kanadından ışıklı bir tüy düşürür. Ortalık aydınlanır.

ANLATICI— Ateş Kanatlı Melek tüylerinden birini düşürür üzerlerine
ortalığı bir lamba gibi aydınlatırmış bir tek tüyü ateş kuşunun
ömrün ışığı insanın başucuna seçtiğidir
bazen bir tek tüy bir mum gibi aydınlatır hayatını insanın

Tüy zemine düştüğünde, nar bahçesindeki üç kız koltuklarının altında birer kırmızı bohçayla girer, bohçaları ortaya bırakır, çekilirler. Kasım'ın on beş yaşı kalkar, gider, bohçalardan birini açar. İçinde bir tomar ipekli kâğıt vardır. Kâğıtların en üstündekini alır, okumaya başlar:

KASIM'ın ON BEŞ YAŞI— *"At sırtında uzun yollar geçmişti.*
Geldi.
Uzaktan gelen seslerin ilkin ne olduğunu anlamaya, sonra da yönünü kestirmeye uğraştı. Menziline doğru yaklaştıkça sesler büyüyordu; anladı ki sesler varacağı yerden geliyor.
At sırtında uzun yıllar geçmişti.
Kasım Bey, döndüğü gün davul sesleri duydu. Şenlik ateşleri, kaynayan kazanlar, sevindirilen yoksullar gördü.
Sorduğunda söylediler:
'Sidar'ın sünnet düğünüdür. Şenlikler onundur.'
O kadarını söylediler; üstünü söylemediler. O da kalabalığa karıştı.
Yaklaştıkça sesler büyüyordu. Kasrın kapısı açıktı. Kemerli serin bir yoldan geçerek geniş bir taşlığa çıktı, kasrın taşlığına... Taşlık kasrın dört bir yanına dağılan ince, uzun, dar, geniş, kemerli, kemersiz taş döşeli sokaklara açılıyordu. İşte o zaman sorduğunda söylediler. O durup da bütün sokaklara uzun uzun baktığında.
Ardından da: 'Sidar kimdir?' dedi.

'Nâsır Beyin oğludur,' dediler. (...)
Gönendi. Dönüşünün bugüne rastlamasının, talihin ona bir göz kırpışı olduğunu geçirdi içinden. Bunca zaman sonra yurduna dönen yitik amca, yeğenine en büyük armağan olsa gerekti."

Uzaktan nal sesleri duyulur, nal sesleri yaklaşırken, Kasım'ın on beş yaşı yeniden mindere oturmuştur.

Kasım Bey at sırtında girer, gelir, durur; atından iner, durur, bakar. Gider ikinci bohçayı açar, gene bir tomar ipek kâğıt vardır, en üstteki sayfayı alır, okur:

KASIM— *"Sidar'ın sünnet düğününde geri dönmüştü.*
Meydana toplanmış OYUN ARABALARI, kendi kavminin hikâyesini canlandırıyorlardı. Onlardan yokluğunda olan biteni öğrendi. Geleceği seyretti. Ne kadarı gerçekti bunların, bilmiyordu? Bundan sonrası için rivayetler muhteliftir."

Kasım, atının yanına gider, atının yanında mahzun dururken, önde Bakır, arkada Cudana girerler. Bakır, Kasım'ı uzaktan göstererek:

BAKIR— Peki, şu avluda bir başına mahzun duran, yabandan gelen şu beyaz atlı adam kimdir?

Cudana, sanki uzaktan kokusunu alır, varlığını duyar, korku, sevinç, dehşet, mutluluk gibi zıt ve karmakarışık duygularla Kasım'ın yanına gider, dokunur, yoklar, elleriyle tanır onu; sonra ağzını kapar, çığlığını hapseder.

Yeniden perde çekilir. Perdenin önünde sihirbazlar kısa süren hokus pokus gösterileri yaparlar. Bu kez de perdenin üzerine bir daire çizilidir; üzerinde gizemli şekiller bulunan, güneş kursunu andıran bir dairedir bu. Gösteriler bittiğinde perde yeniden açılır. Platformun üstündekilere ATA KİŞİ eklenmiştir

ATA KİŞİ— Biz seni öldü bildik Kasım
Yedi yıl bekledik seni
Ayalin bekledi, oğlun bekledi, annen bekledi, kardeşin bekledi, aşiretin bekledi, beyliğin bekledi
Sonra öldü bildik seni
Ayalini kardeşine verdik, beyliğini kardeşine verdik.
Bunca zaman sonra şimdi çıkar gelirsin bir sis bulutu içinden, bir sahra serabının içinden
beylik bölüşülmez gayrı
ayal bölüşülmez
yeniden kardeş olamazsınız Nâsır'la
aranızda kardeşliğin, kocalığın, beyliğin hukuku dururken
ikinizden biri hak dairesinin dışına düşeceksiniz
CUDANA— Meğer ölümün yatağı olmuş karnım
Zulmün duvarları olmuş
Lanet laneti çekiyor
günah günahı
kurban ile katil yer değiştiriyor yalnızca
bizse buna lanet ve adalet diyoruz
Mezarın hakkı olmuş çoktan, artık bu yorgun bedenim
lakin hâlâ sürüklerim
ölü hayat kör göz canlı hayaletimi
KASIM İLE NASIR'IN ON BEŞ YAŞLARI— Ne büyük hapishaneymiş beylik minderi!
ÜÇ KIZ— Daire oyun hançer ölüm!
Hayatı zindan eden
Aklın hapishaneleri!
KASIM— Nasıl bir adalettir ki bu,
öz babasının kanına ortak olan, kardeşinin kanını da akıtacak; ikimizden biri, hem babasının, hem kardeşinin katili, kanlısı olacak.
ÜÇ KIZ— İlk kanın günahıyla bitmiyor

İkinci kanı da istiyor yazgı

KASIM ile NASIR'ın ON BEŞ YAŞLARI—

Sürgün ruh! Bölünmüş beden!
Hem esir, hem gardiyan ikiz
Gelecek oyunda çizilecek dairemiz!

KASIM— Yazgının düğümünü çözmeye aşiret mahkemesi ne buyurursa kabulümdür ey ata kişi, çok uzaktan geldim, şimdi dinlenmek isterim.

Kasım atına biner, platformun üzerinden sahnedeki seyircilerin arasına atıyla birlikte iner, bir köşeye çekilir; sonra şenlikleri seyretmek için atından iner, durur, oyunları seyreder. Oyun Arabasının önüne yeni bir perde çekilir. ANLATICI *gelir.*

ANLATICI *konuşurken ilkin yavaş yavaş platformun önündeki perde açılır; ardından üzeri boşalmış, boşaltılmış platformda yalnızca Melek'in kanadından düşürdüğü ateş kuşu tüyünün aydınlığı kalana dek, ilkin platformun, sonra bütün sahnenin ışıkları yavaş yavaş söner. Anlatıcı, sözünün sonuna geldiğinde yalnızca tüy ışığı görünür.*

ANLATICI— Eskiden, çok eskiden, uzun kış gecelerinde, kısık lambaların puslu camlarda titrek ışıltılarla kıpraştığı köy kahvelerine gece masalcıları, dengbejler, âşıklar gelirlermiş...

Dışarıda dondurucu bir fırtına ortalığı kasıp kavurur, şiddetli bir tipi dünyanın bütün kış kahvelerini tehdit ederken, onlar üzerlerindeki karları silkeleyip, kalın abalarını ocağın kenarında kurutup, kendilerine sunulan kahveden ve tütünden kısmetlerini alıp; eskilerden kalmış, geçmiş zamanların güzelleştirdiği masalların yırtık, sökük yerlerini onararak; belleklerine gömülmüş imgeleri bulup çıkararak, üzerlerindeki çöl tozunu silkeleyip, parlatıp, canlı kılarak yeniden anlatırlarmış. Zamanın küllerinin sa-

vurduğu insanları, öyküleri, destanları, masalları, kahramanları, sevdaları, camları puslu kış kahvelerinde ölü mangal ateşinin ışıyan gözlerine baka baka yeniden anlatmak, yeniden dinletmek kolay değildir. Hiçbir yeniden kolay değildir.

Kasırda Avlu.

Avlunun çevresinde sekiler, çeşitli yükseltiler, kemerler, geride kasrın duvarları, yukarıda burçlar.

Avlunun ortasında oyun kişileri (Hazer Bey'in Hayalet Olan Babası, Hazer Bey, Kureyşa, Berber, Berber'in Gençliği, Başefsuncu, Efsuncular, İntikam Cinleri) geniş bir daire oluşturmuş, okunaksız yüzlerle öylece durmaktadırlar. Tepeden vuran bir ışık avluda yalnızca onları, onların oluşturduğu bu ölü daireyi aydınlatır. Üç kez yanıp söner ışık.

DAİREDEKİLER— Güneşin takvimindeki gölge
Zamanın mızrağı beden
— Böl günü ikiye
— Böl zamanı ikiye
— Böl yazgıyı ikiye
İkiye katlanan döngü
Kendini dönen daire!

Dönmeye başlarlar, birkaç kez hızla dönüp daireyi sağlamlaştırdıktan sonra, belirli bir tartım içinde her biri, diğerinin izini sürerek, yere genişçe bir daire çizer. Herkesin elleri kan içinde kalır. Dairenin çizimi tamamlandığında, teker teker eksilerek dönmeyi sürdürürler. Eksilenler avlunun belirli köşelerine

dağılarak, seyir düzeni içindeki, gölgedeki yerlerini alırlar.

Avlunun ortasına geniş bir daire çizilmiştir.

Daireyi aydınlatan ışık sönmeye yüz tutarken, elinde bir meşaleyle burçlarda ANLATICI *belirir.*

ANLATICI *konuşurken yavaş yavaş aşağıya inecek, dairenin başına gelecektir.*

ANLATICI— Öldü bilinen Kasım'ın dönüşü aşireti kökünden sarstı.
Sevinç, keder; keder, sevinç oldu.
Ya deprem, ya kuraklık, ya sellere işarettir bu, denildi.
Bir aşirete iki Bey, bir kadına iki koca birden olmazdı.
Felaketin kara bulutları çöktü kasrın üzerine.
Aşiretin büyüklerine, kavmin ulularına, bu müşkülü çözmeye ne çare buyrulur? diye soruldu.
Ve Aşiret Mahkemesi kuruldu ve Mahkeme, Hak Dairesi çizmek gerektir, diye buyurdu.
Hakların eşit, payın ise tek olduğu böyle kör durumlarda Hak Dairesine başvurulurdu ve onun dağıtacağı adalete inanılırdı.
Güneşin zamanıdır daire
ve her şey dairenin içindedir.
(Elindeki meşaleyle çizilen daireyi aydınlatır.)
Şimdi her şey dairenin hukukuna kalmıştır.

Bakır, elinden tuttuğu Çocukluğu ile çıkagelir. Çocukluğu, elinde içi kızıl toprakla dolu cam kâse taşımaktadır. Anlatıcı, elindeki meşaleyle ilkin cam kâseden başlayarak aydınlatır onları. Geçer, yerlerine otururlar.

Sûveyda girer. Yüzündeki anlamın okunması yasaklanmıştır. İki eliyle tuttuğu narı göbeğinin hizasında taşımaktadır, meşalenin ışığı narı aydınlatır. Geçer, kendine ayrılan yere otur-rur.

Cudana girer. Siyah giysiler içindedir. Başında yalaz yalaz ışıyan kızıl bir çatkı, yüzünde kara bir tül. Oturduğu yere siyah örtüler serilmiştir.

Ardından TÜFEKLİLER girerler. Ellerinde tutuşturulmamış meşaleler taşımaktadırlar. Birinci Tüfekli gelir, Anlatıcı'nın elindeki meşaleden ateş alır ve sonra hep birlikte burçlara tırmanırlar. Birinci Tüfekli, birinci mazgalda durur; İkinci Tüfekli, ikinci mazgala geçerken, Birinci Tüfekli'den ateş alarak meşalesini tutuşturur; Üçüncü Tüfekli, üçüncü mazgala geçerken, İkinci Tüfekli'den ateş alarak meşalesini tutuşturur. Elden ele geçen ateşlerle bütün burçlar tutuşana dek böyle sürer bu. Bu arada Köylüler girer, alana yerleşirler.

Aşiretin büyükleri girer.

Aşiret Mahkemesi girer. En önde Ata Kişi.

Herkes ayağa kalkar, onlar oturana dek oturmazlar.

En son sünnet tahtı omuzlar üzerinde taşınan, sünnet giysileriyle yatağında yatan Sidar getirilir, baş köşeye konulur tahtı. Sidar'ın tahtının çevresini cüceler alır.

Fısıltılar. Mırıldanışlar. Sessizlik.

ATA KİŞİ— *(Ayağa kalkarak)* - Aşiret Mahkemesi bu müşkülü nihayete erdirmek için hak dairesi çizilmesini buyurmuştur. Hak dairesi çizilmiştir.

Bir Hizmetli, el üzerinde büyük bir saygıyla taşıdığı saten bir yastık üzerinde dört hançerle girer, gelir Ata Kişinin huzurunda durur, onu selamlar ve diz çöker.

Ata Kişi, hançerleri alır, kınından çıkarır, parmağının ucuyla hepsini teker teker yoklar, keskinliklerini, sağlamlıklarını ölçer, sonra herkese uzaktan gösterir, kanaat getirdiğinin, hançerleri oyun ve adalet için onayladığının işaretidir bu. Hançerleri yeniden kınına yerleştirdikten sonra gider dairenin ortasına bırakır. Daireye girerken de, çıkarken de, ayakları siler

ve eşikten atlıyormuş gibi yapar, sağ ve sol omuzlarına duayla selam verdikten sonra girer daireye, çıkarken de aynı duaları tekrarlar; Dairenin kutsallığını tanıtlar.

Kasım sağdan, Nâsır soldan gireceklerdir.

Kasım da, Nâsır da eş giyinmişlerdir. Yeşil bir cüppeye, bembeyaz bir mintana, kızıl bir kuşağa bürünmüşlerdir. Yüzleri daha sonra Ata Kişi tarafından gümüş bir peçeyle örtülecektir.

İlkin Kasım sağdan girer, gelir dairenin sağ kıyısında durur, ardından diz kırar, namaz kılar gibi secdeye kapanır, böylelikle dairenin adaletine inandığını kabul eder. Yerinden doğrulur, seyirciye göre aşağıdan başlayarak yukarıya doğru dairenin çevresini kateder, ilk bulunduğu noktaya gelince durur, bekler.

Nâsır, soldan girer ve aynı törensel hareketleri yineleyerek dairenin sol tarafında Kasım'ın tam karşısında yerini alır. Bu kez de, birbirlerine secde eder ve doğrulurlar. Aynı dönüşleri, birbirlerinin bulunduğu noktaya kadar yarım daire biçiminde, ilkin ardı ardına sonra aynı anda yineleyerek bulundukları noktaya geri dönerler. Bununla da birbirlerinin hakkına inanmış olduklarını gösterirler.

Yeniden karşı karşıya durduklarında, ilkin sağ ayaklarını dizden kırarak kaldırır birbirlerine gösterirler, sonra ilk adımı sağ ayaklarıyla atarak dairenin içine girer, durur ve ortaya doğru ilerlerler. İlkin her ikisi de sol dizlerini, sonra sağ dizlerini, sonra Kasım sağ, Nâsır sol dizini kırarak çömelir, Ata Kişi'nin el çırpmasıyla aynı anda davranarak dairenin ortasında duran dört hançeri sırayla alır, paylaşırlar. Doğrulup kalkmadan önce, hançerler ellerindeyken, eğilip birbirlerini sol omuzlarından öperler. Sol omuzlarına birbirlerinin dudaklarıyla kondurdukları bu nazarla cenklerini başlatmış olurlar.

Sonra sırt sırta vererek doğrulup kalkar, birbirlerine sırtlarını yaslamış halde, dairenin merkezinde tam bir dönüş yaparlar. Sonunda Kasım sola, Nâsır sağa giderek yer değiştirmiş

olurlar. Ata Kişi gelir, dairenin kıyısında, ikisinin ortasında durur.

ATA KİŞİ— Bugün, burada, bu avluda, bu dairenin hukukunda çözülecek olan Kasım ile Nâsır'ın cengidir.
Kasım ile Nâsır, Hazer Bey'den olma, Mustafa Bey'den olma,
Cudana'dan doğma iki karındaştırlar.
Düşmanlığın şartlarını sorduk
Dairenin hukukuna vasıl olduk
Kötü bir yazgının sonucunda aynı tahta ve aynı yatağa düşmüş yollarını bu dairenin hukuku ayıracaktır.
Artık kardeş kalamazlar.
İkisinden biri ölmeden bu Hak Dairesinden dışarı çıkamazlar.
Ey Mustafa Bey oğlu Kasım Bey, dairenin hukukunu tanır mısın?

KASIM— Tanırım, benimledir.

ATA KİŞİ— Dairenin adaletine inanır mısın?

KASIM— İnanırım, benimledir.

ATA KİŞİ— Ey Mustafa Bey oğlu Nâsır Bey, dairenin hukukunu tanır mısın?

NÂSIR— Tanırım, benimledir.

ATA KİŞİ— Dairenin adaletine inanır mısın?

NÂSIR— İnanırım, benimledir.

ATA KİŞİ— Adaletiniz eş olsun
Daireniz güneş olsun!

ATA KİŞİ, her ikisine de Hizmetli'nin getirdiği yastığın üzerinden aldığı gümüş peçeleri takar, yüzlerini tanınmaz eder, yüzleri seyirci tarafından seçilmez olur.

Bundan sonrası birbirlerinin çevresinde pars adımlarıyla tetik döndükleri, birinin diğerini dairenin içindeyken hançer-

leyerek öldürebileceği çift hançerle oynanan bir hak töreni, bir adalet ayinidir. Dairenin dışına çıkmak, diğerini dokunulmaz kılar. Dairenin hukukunda, dairenin içindeyken ve ataktayken avlamak kuraldır. Hızlı dönüşler, ani saldırılar, ayak değiştirmeler, vurup kaçmalarla, kimin kim olduğu seyredenlerce karıştırılıncaya dek bu dönüşler sürer. Avının çevresinde dönen avcı dönüşüyle birbirlerini öldürmeye kollayan iki kardeş zaman zaman birbirlerini yaralayacaklardır. Seyredenler kanın ve hakkın sarhoşluğuna kaptıracaklardır kendilerini. Dairenin çevresinde oluşan kalabalık soluğunu tutmuş, heyecanını saklamaktadır; Bir tek İNTİKAM CİNLERİ sereserpe ve kayıtsızdır.

ANLATICI, elindeki meşaleyi kalabalığın yüzlerinde gezdirir.

ANLATICI— Bekliyorlar. Birinin ölümünü bekliyorlar.
Birinin ölümü hepsinin hikâyesi zaten.
Yalnızken umarsız, kalabalıkken zalim oluyorlar.
(Cudana'nın yanına çıkar.)
Cudana nefret ediyor bu kara kalabalıktan. İki oğlunu da bu kara kalabalık ve bu kalabalığın kara töresi alacak elinden. Birini ölü, birini katil edecek.
(Elindeki meşaleyi Cudana'nın yüzüne tutar.)
Gözlerini gömdüğü yüzü, şimdi de kara bir tül ardında, bütün duygularını gizliyor; herkese, kendine bile kapalı yüzü.

CUDANA— Şimdi burada, bu avlunun ortasındaki bu karanlık dairede birbirini kör etmeğe uğraşan gözlerimdir. Bense bundan yıllar önce onlardan vazgeçmiştim.

ANLATICI, Sûveyda'nın yanına iner, meşaleyi onun yüzüne tutar.

ANLATICI— Sûveyda'nın başı öndeydi; duygularını ele vermiyordu. Bu iklimde insanların en çok öğrenmek zorunda oldukları şey, duygularını ele vermeyen bir yüz edinmektir. Sûveyda'nın yüzü böyle bir yüzdü. Sureti kolay çizilmeyen yüzlerden. İnsanlar birbirlerine okunmaz yüzlerle bakıyorlardı. Bozkırın boşluğuna bakmak gibiydi birinin yüzüne bakmak. Hangisinin kocası kalacağını seçecek olan ölüm, onun yanından, yakınından geçiyordu.

ANLATICI gider Bakır'ın da yüzüne meşale tutar.

ANLATICI— Hangisi babasıydı bunların?
Karıştırmıştı.
Peçeleri ve giysileri kendilerini gizlerken, Bakır'ı açığa çıkarmışlardı.
Bakır bir kendi gözüyle bakıyordu dairenin içine,
bir çocukluğunun gözleriyle.

ANLATICI, Hazer Bey'in Hayalet Olan Babası'nın yanına gider, meşaleyle yüzünü aydınlatır onun da.

ANLATICI— Hazer Bey'in Hayalet Olan Babası dairenin kıyısında durmuştu. Onu ya görmüyorlar, ya da yaşlı bir köylü zannediyorlardı. Onun ölüm meleği olduğunu kimse anlamamıştı. Yakınlarının canını almaya gönderilen lanetli bir hayaletti o. Herkes yakınlarının canına ölüm meleğiydi.

ANLATICI, bu kez de Hazer Bey'in önünde durur. Meşalesi onun da yüzünü aydınlatır.

ANLATICI— Hazer Bey, çocukken babasının canına kıymak istediğini düşünürdü hep. Şimdi Hazer Bey de ölmüştü. Bütün korkuları, düşleri ölmüştü. Babasının hayaleti artık

onu korkutmuyordu. Artık onu hiçbir şey korkutmuyordu.
Herkes bir sayıklamaydı şimdi. Kendilerini ve öncekilerini sayıklıyorlardı. Kendilerinden öncekilerin hayaletlerini giyinmişlerdi. Duyguları ayaklanmıştı. Cezalandırılmak istiyorlardı. Daraltılmak, küçültülmek, sınırlandırılmak istiyorlardı.
Yoksa kendilerinden korkuyorlardı.
Mustafa Bey ise hâlâ orada, o mahzenin dibinde ve burayı seyrediyor. Lanetiyle seyrediyor.
Bu daireyi ilk kan çekiyor.

Seyredenlerin gözünde kimin Kasım, kimin Nâsır olduğu iyice kaybedilmiştir. Eş bedenler, yüreği değilse de gözleri tarafsızlaştırmıştır. Onlar gene böyle birbirlerini kollayarak dönenir, cenklerini sürdürürlerken, İNTİKAM CİNLERİ, burçlardaki meşaleleri alır, yavaş yavaş daireye yaklaşırlar; Dairenin çevresinde bir tur attıktan sonra her biri, elindeki meşaleyi bir oyun kişisinin yüzüne tutarak yüzlerdeki ifadeyi seyirciler için aydınlatır. Dairenin içindeki kıyasıya dövüş, hızlı saldırılar, çevik savunmalarla sürmektedir. Sonuçta biri diğerini ağır yaralar, yaralanan sendeler, ardından kanlar içinde devrilir, ölür. Diğeri yavaş yavaş geri çekilerek dairenin kıyısında durur, ardından diz çöker. Aşiret büyükleri yerlerinden kalkar, dairenin kıyısına gelerek yarım bir halka oluştururlar. Ata Kişi, duayla dairenin içine girer, yerde yatan ölünün başına diz çöker, ölünün kim olduğunu anlamak için peçeyi açmaya davrandığında, ansızın yırtılırcasına bir feryat kopar, bütün gözler çığlığın geldiği yöne çevrilir; Cudana'dır bu. İNTİKAM CİNLERİ'nin ellerindeki meşaleler Cudana'nın çevresine toplanır.

CUDANA— Açmayın yüzünü! Örtün peçesini!
Bırakın yüzünü kendine kalsın

Ölürken yüzü kendine kalsın
Açmayın yüzü ölen Kasım'dır;
Sağ gözüm açıldı
Sağ gözüm yeniden görüyor
Sağ oğlumun ölümüyle
karanmış dünyayı
Havar ki havar!
Havar ki havar!
Havar ki, sağ gözümde saklıymış
bunca yıldır aradığım cevap
Kesikbaş'ın kanlı ağzından çıkacak bir tek sözü
boşuna beklemiş durmuşum bunca yıl
Gözüme gömülüymüş ardına düştüğüm esrar
Havar ki havar!

Sahnedeki kalabalık sırayla sahneyi terk eder, yalnızca Cudana, Bakır-Çocukluğu, tahtında yalnız bırakılmış Sidar geride birer leke gibi kalacaktır. İNTİKAM CİNLERİ ellerinde meşalelerle sonuncu kişiler olarak terk ederler sahneyi, karanlığı güçlendirirler. ANLATICI çıkarken elindeki meşaleyi Nâsır'a verir. Bu arada Sûveyda gelir, daireye girer, Kasım'ın başını dizlerine alır, gümüş bir tarakla saçlarını taramaya başlar. Dairenin kıyısında duran Nâsır, elindeki meşaleyle Kasım ile Sûveyda'yı aydınlatmaktadır. Sûveyda usul sesle bir ağıta başlar, sesi tırmanır, feryada dönüşür, yankılanırken ışıklar büsbütün kararır.

KARANLIKTAKİ SESLER

Oyunda kullanılan her çeşit ses efekti eşliğinde (zincir şakırtılarından, geyik ulumalarına varana dek) oyundaki her kişinin, oyunda söylediği bir söz karanlıkta duyulur, kaybolur.

Bütün sesler dindiğinde, gene karanlıkta Sûveyda'nın ağıdı duyulur ve söner.

KÜLRENGİ

Bomboş sahne. Derin yokluk.

Her şey boşalmış, sahne külrengi bir ıssızlığa dönüşmüştür.

Yalnızca, sahne solunda iki leke gibi Anlatıcı ile Sidar oturmaktadırlar. Anlatıcı, Sidar'ın kulağına bir şeyler fısıldamaktadır. Sidar'ın kucağında kırmızı bir bohça durmaktadır. Bu bohça, sünnet şenliklerindeki oyunların birinde nar bahçesindeki üç kızın getirip bıraktığı ve kimsenin açmadığı o üçüncü bohçadır. Ayrıca Sidar'ın önünde küçük bir örtü ve örtünün üzerinde birkaç avuçluk kum durmaktadır. Sidar, konuşurken bir yandan da örtüden aldığı kumları bir avucundan ötekine aktarır.

SİDAR— Nerdeyiz şimdi?
Başlangıcın sırrındayız
Her başlangıcın taşıdığı sır ürpertiyor bizleri
Böyle demişti
(*Sidar, Anlatıcı'yı işaret eder*)
O anlatıyor,
Ben dinliyordum
Söylediklerinin anlamını bilmiyordum

Bilmeyecek yaştaydım
Bu yaşımdaydım
Alışmadan saklamayı öğren, dedi
Ve bu sözleri bana verdi
Ağzımdaki bu sözleri
Dedim ya, bana söylediklerinin anlamını bilemeyecek yaştaydım, yalnızca onları ezberlemeye, aklımda tutmaya çalışıyordum. Aşiretin dili kuşatıyordu beni. Ama anlatan oydu. Dil yarılıyordu. Yarılan dil başkalaşıyor, başka olanaklara işaret ediyordu. Beyliğin minderinden görüyordum bütün dünyayı, beni ben yapan bir minderdi.
Biliyordum, bilge kişilerin sözlerindeki tutku görünmez, saklıdır, gömülüdür, zamanla ışır.
Ruhundaki bütün güçleri çağırıyormuş gibi söylemelisin bu sözleri, diyordu.
Oysa o zamanlar, her şeyi bir oyun sanıyordum, sünnet şenliklerinde yer alan bir oyun; amcamın öldürülüşü bile heyecanlı bir oyundu; sonra, çok sonra onların birer oyun olmadığını acıyla ve hayal kırıklığıyla öğrendim. Şimdiyse yeniden her şeyin bir oyun olduğunu anlayacak yaştayım.
Hayat, oyunla; oyun, ölümle yer değiştiriyor
Sonra unutulmuş bir rüzgâr geliyor
örtülmüş kumları savuruyor
ve biz gidiyoruz
kuma inanıyoruz, kumun zamanına, kumun saatine inanıyoruz
kumlara gömülenlere de, bir rüzgârla kumların altından yeniden görünenlere de inanıyoruz.
ve o zaman şimdi olduğu gibi gidiyoruz
Size bu rüzgârı ve kumları bırakıyoruz
Biz gidiyoruz.

Anlatıcı ile Sidar yerlerinden kalkarlar. Sidar'ın koltuğunun altında o kırmızı bohça, ağır ağır yürümeye başlar, bizden epey uzaklaşırlar, bir ara Sidar durur, arkaya dönecekmiş gibi omuzunun üzerinden bir bakar, sonra yeniden yürümeye başlar, gözden kaybolurlar, ıssız külrengi bir boşlukta kalırız, bundan sonra artık istediğimiz zaman yerimizden kalkabiliriz.

Nisan 1980,
Şubat 1981,
1983-1992

MEZOPOTOMYA ÜÇLEMESİ

MAHMUT İLE YEZİDA

TAZİYE

GEYİKLER LANETLER

METİS YAYINLARI
ISBN 975-342-015-3